OROLOGII ATOMICE PENTRU TOATE EPOCILE

Deoarece metoda „carbonului 14“ nu permite să se stabilească data obiectelor mai vechi de 50 000 de ani, „orologeria“ atomică se folosește de alte mijloace. Pe cadranul acestor „orologii“ nu se citesc numai secolele și mileniile, dar și milioanele și miliardele de ani. Ele funcționează, întocmai ca și cele cu „carbon 14“, prin măsurarea dezintegrării unui radioelement. Se recurge, însă, la elemente a căror dezintegrare este mult mai lentă. Astfel, grație metodei uraniu-plumb, bazată pe dezintegrarea naturală a uraniului și a transformării sale în plumb, s-a putut stabili certificatul de naștere a Pămîntului, atribuindu-i-se vîrsta de 4,5 miliarde de ani. Metoda potasiu-argon dă vîrsta anumitor roci de la 100 pînă la 10 milioane de ani. Calculul fisiunii naturale a uraniului 238 permite să se stabilească data unor materiale pînă la un miliard de ani. Metoda rubidiu-stronțiu este aplicată pentru vîrstele de peste 5 milioane de ani. Diferitele orologii atomice cîștigă mereu în precizie. Ele au contribuit în mare măsură la cunoașterea istoriei planetei noastre.

Principalele metode de stabilire a datelor arheologice și geologice

Carbon 14	**1 000 pînă la 50 000 ani**
Potasiu-argon	**peste 100 000 ani**
Rubidiu-stronțiu	**peste 5 000 000 ani**
Uraniu-plumb	**peste 200 000 000 ani**
Uraniu 238	**pînă la 1 000 000 000 ani**

torul ei, de cel mult un secol în aprecierea vîrstei unui obiect arheologic.

Mai recent, măsurătorile deosebit de minuțioase, efectuate cu aparate foarte precise, au arătat existența unei erori sistematice datorită faptului că viteza producerii de radiocarbon în atmosferă nu a fost întotdeauna absolut constantă. La început fusese admis în mod implicit că ea era constantă. Atunci cînd am comparat radiocarbonul conținut într-o mumie egipteană cu acela aflat într-o ființă vie, noi am presupus că condițiile de viață erau aceleași în antichitate și în timpurile moderne, adică am presupus că viteza de producere a radiocarbonului era aceeași, că intensitatea razelor cosmice era aceeași și cantitatea apei oceanelor era tot identică. Indicații destul de serioase ne fac să credem că nici compoziția, nici nivelul oceanului nu s-au schimbat mult în ultimii 5 000 de ani, perioadă foarte scurtă în istoria geologică.

Rămîne însă în picioare problema razelor cosmice. Cunoaștem prea puține lucruri despre originea lor. Este clar că ele vin de dincolo de sistemul solar. Pentru a gîndi acest lucru, ne bazăm pe ipoteze serioase ; dar dacă acest lucru ar fi dovedit, se pune întrebarea în ce fel razele venind din această regiune a Universului pot atinge Pămîntul.

Razele cosmice sînt deviate de materie și îndeosebi de cîmpurile magnetice, iar Soarele emite continuu materie ionizată în masă, care este sediul unor cîmpuri magnetice capabile să facă să devieze razele cosmice. După părerea profesorului Hans Suess, de la Universitatea California, atunci cînd vremea este, în medie, caldă timp de un secol, Soarele emite plasma într-un mod deosebit de activ, razele cosmice sînt deviate și producția de radiocarbon scăzută. Invers, dacă timpul este rece timp de un secol sau două, înseamnă că Soarele a fost inactiv și razele cosmice au trecut mai ușor.

Aceste pendulări cantitative în formarea „carbonului 14“ duc la erori de măsurătoare de aproximativ 50 de ani ; ele sînt deci cam în limitele erorii experimentale. Profesorul Suess a efectuat numeroase măsurători, luînd drept material cercurile de creștere din tulpina arborilor, pentru a putea stabili precis data nașterii și morții acestor vegetale și a le compara cu cifrele date de „orologiul carbon 14“. Rezultatele au fost concludente, aproximațiile dovedindu-se întocmai ca acelea la care ne așteptam, din cauza oscilării cantităților de „carbon 14“ în atmosferă.

În ultimii doi ani, s-au efectuat măsurători și asupra castelelor din Anglia, deoarece datele istorice ale acestor construcții sînt cunoscute cu precizie. Și de data aceasta „orologiul carbon 14“, cu corectivul introdus de profesorul Suess, s-a dovedit foarte exact.

Oricum, determinarea vîrstei cu ajutorul radiocarbonului nu se poate aplica la obiecte mai vechi de aproximativ 50 000 de ani ; de fapt, dacă mergem înapoi pînă la 40 000 de ani, nu mai sîntem foarte siguri de rezultate. Dar între zorile istoriei — adică între 4 800 de ani și 40 000 de ani — este un interval considerabil.

Metoda de stabilire a datei prin radiocarbon a contribuit la descoperirea că cel mai vechi englez, adică locuitor

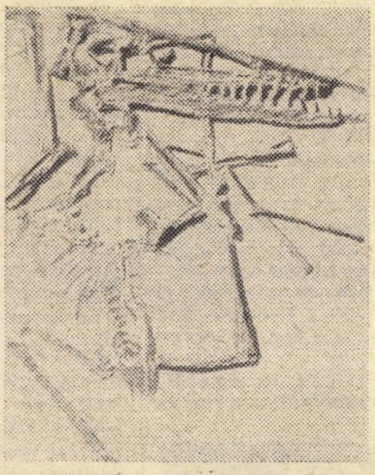

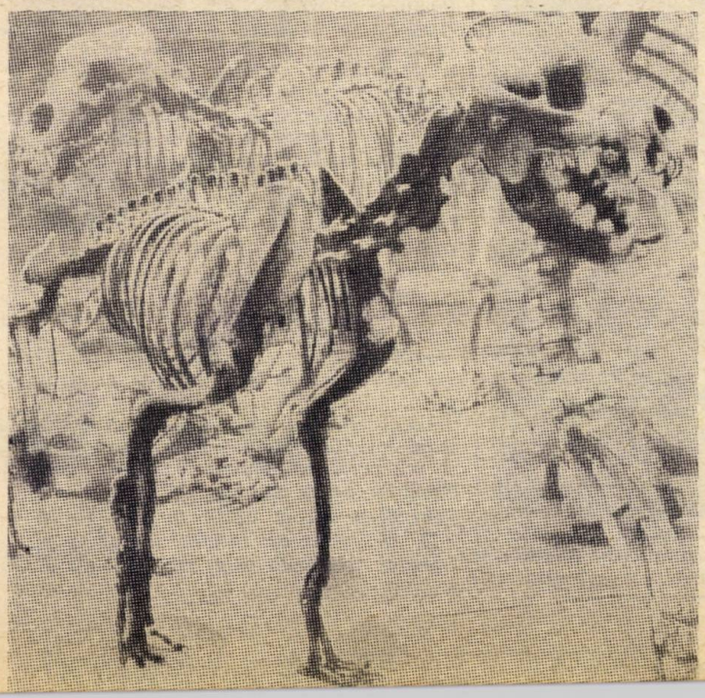

Diferite metode nucleare permit să se descopere vîrsta animalelor preistorice. Nu se stabilește data morții animalului însuși (căci nu dispunem decît de amprenta sa fosilă), ci vîrsta sedimentelor depuse în jurul său, adică mediul său vital. În acest caz, munca fizicianului este legată de aceea a geologului care trebuie să studieze zăcămîntul

Straniul mamifer din fotografia de sus (stînga) a fost găsit lîngă palatul unei regine a Egiptului, al cărei nume l-a primit: Arsinoe. El trăia cu 40 milioane de ani în urmă. Este însă un tinerel în comparație cu Pterodactylul (imaginea de sus, dreapta), șarpe înaripat care trăia acum 180 milioane de ani. La rîndul lui, acesta pare să fi fost strămoșul îndepărtat al hienei cavernelor (fotografia de jos), unul din marile carnivore care cutreierau Europa în urmă cu 50 000 de ani

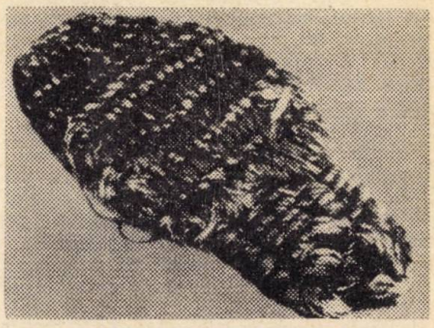

Vîrsta acestei sandale — 9 000 de ani — a fost stabilită cu ajutorul radiocarbonului

al insulei britanice, are 10 400 de ani, deoarece acesta este numărul de ani care s-au scurs din vremea cînd ultimul strat de gheață topindu-se, omul a pătruns în Anglia. (Canalul Mînecii era uscat.) Cel mai vechi locuitor al Americii are și el tot 10 400 de ani.

Verificările au fost efectuate asupra a diferite culturi : arheologii nu le pot stabili data în mod precis, dar pot da la iveală unele trăsături caracteristice ale culturii dintr-o anumită perioadă. Pot menționa una sau două. Omul de acum 10 400 de ani era, în anumite privințe, un individ destul de avansat. El atingea 1,80—1,85 m înălțime ; purta veșminte de talia celor pe care le purtăm astăzi ; s-a răspîndit în cele trei părți ale Americii în cursul unei perioade egale cu limita de eroare a măsurătorilor cu radiocarbon — adică într-o perioadă de vreo două secole.

Am avut norocul de a face o descoperire remarcabilă în estul statului Oregon (Statele Unite). Cu vreo 20 de ani în urmă s-au întreprins săpături pentru construirea unei șosele. Această regiune este foarte vulcanică iar un arheolog

al Universității din Oregon, studiind o tăietură adîncă în tuful de piatră ponce al muntelui Mewbury, a găsit într-o cavernă acoperită de materie vulcanică — întocmai ca la Pompei — un stoc de 300 de perechi de sandale executate în mod deosebit de artistic și a căror vîrstă a fost stabilită la aproximativ 9 000 de ani. De atunci, și alte sandale au fost găsite în alte părți. Anul trecut a fost găsită una cu o vechime de vreo 8 500 de ani. Este vorba de încălțămintea pe care o purta omul preistoric. Am stabilit vîrsta exactă a sandalelor cu ajutorul a 6 perechi, parțial sacrificate pentru contorul de „carbon 14".

Din prima epocă a preistoriei — paleoliticul — există foarte frumoase monumente vechi, a căror vîrstă și istorie ne sînt necunoscute, chiar și în Egipt. Noi am studiat perioada predinastică a Egiptului și ne-am urcat, în timp, pînă în anul 6 500, fără întrerupere. La acest studiu am colaborat cu doamna Caton Thompson, de la Cambridge, care ne-a furnizat remarcabile eșantioane de semințe din vechiul Egipt, găsite în hambarele săpate în colinele de deasupra Văii Nilului. Cu aproape 1 500 de ani înainte de prima dinastie, aceste hambare fuseseră umplute de cultivatori. Semințele au fost bine conservate pînă acum 50 de ani, cînd au fost găsite. Hambarele constau în gropi săpate în vîrful colinelor și căptușite cu paie ; după ce au fost umplute cu semințe, ele au fost reacoperite. Vîrsta acestor semințe a fost stabilită exact, după ce am ars un pumn de semințe și am măsurat cu contorul semnalele emise de dezintegrarea „carbonului 14". Toate acestea arată că, pentru epoca istorică din ultimii 4 000 de ani, radiocarbonul își găsește aplicații în diferite părți ale lumii, la fel ca și pentru epocile preistoriei ; el reprezintă singurul mijloc absolut de a se fixa data unui obiect foarte vechi.

Problema caracterului absolut al datei este deosebit de arzătoare pentru problemele atît de interesante ale arheologiei. În legătură cu aceasta, cred că pot afirma că, pentru ultimii 3 700 de ani, o dată determinată cu ajutorul radiocarbonului este exactă cu o aproximație de numai 1 sau 2 la sută. Acest grad, relativ înalt, de precizie, în orice caz mult superior altor metode de apreciere a vîrstei obiectelor, a dus la constatări interesante. De pildă, în cazul castelelor și al unor case vechi din Anglia, s-a stabilit cu ajutorul radiocarbonului că numeroși stîlpi mai mari de lemn au fost luați de la alte construcții mult mai vechi și nefolosiți. În cazul piramidei de la Teotihuacan, în apropiere de Ciudad de Mexico, este sigur acum că constructorii au folosit, pentru lucrările din centrul monumentului, stîlpi al căror lemn fusese tăiat cu cîteva secole înaintea lucrărilor de construcție.

Faptul că aceste descoperiri au confirmat exactitatea evaluărilor făcute cu „clepsidra carbon 14" a determinat cercetări noi în privința primelor douăsprezece dinastii din Egipt. Toate mormintele vechiului Egipt au fost jefuite și, în consecință, cea mai importantă problemă pentru arheologi este aceea a stabilirii indiscutabile a autenticității fiecărui obiect. Numai „carbonul 14" poate face această precizare.

Tot în acest domeniu, o tehnică pusă la punct de curînd permite să se scoată proteinele din oase și să li se stabilească data. Metoda va fi folosită pentru a stabili vîrsta mumiilor, căci este foarte probabil că jefuitorii mormintelor le-au furat și le-au înlocuit.

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

NIXON NU SE POATE CONSIDERA ÎNCĂ ALES

LA PRIMA VEDERE poate să pară că Richard Nixon și republicanii au alegerile în buzunar. De fapt, simpla enumerare a problemelor lui Hubert Humphrey îi poate face pe democrații fideli să pălească. Considerat de mulți drept o unealtă a nepopularului președinte Johnson — care în cadrul unui sondaj Gallup nu mai este acceptat decît de 35 la sută din americani — Humphrey este candidatul unui partid și al unei Administrații care s-au identificat cu un război pe care, așa cum arată același sondaj, 53 la sută din populație nu-l sprijină. El a fost desemnat de o convenție înconjurată de violență și agitație ce par aproape să simbolizeze societatea americană de azi. După încheierea convenției, cel mai puternic reprezentant al organizațiilor locale ale partidului democrat — primarul Daley — își pierduse reputația, tinerii erau mai înstrăinați ca oricînd, iar principalul rival al lui Humphrey, Eugene McCarthy, refuza în continuare să-l sprijine împotriva lui Nixon. De aceea, Humphrey se află într-o situație jalnică. Totuși, deși cazul său este foarte grav, nu este lipsit de speranță și Humphrey dispune de cel puțin trei atuuri neobișnuite : Nixon, George Wallace și Johnson.

S-a spus deseori că nici un republican nu-i unește pe democrați așa cum îi unește Nixon și încă de pe acum stimulentul reprezentat de Nixon pare să unească mai strîns partidul scindat al lui Humphrey ; un recrut recent este Steve Mitchell, managerul lui McCarthy la Chicago.

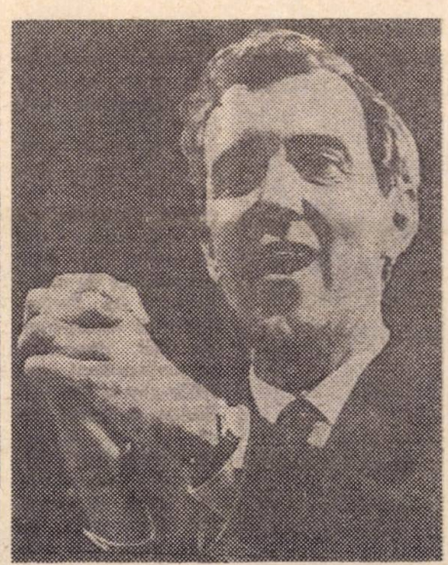

Edmund Muskie, candidatul Partidului democrat pentru vicepreședință

Cît despre Wallace, fără prezența sa masivă în cursă, Humphrey ar face mai bine să se înapoieze la el acasă, la Waverly, și să crească curcani. Aceasta în ciuda faptului că o mulțime de democrați nominali — de pildă, membri ai sindicatelor — vor vota pentru Wallace. Dar întrebarea reală este pentru cine ar fi votat ei dacă Wallace nu ar fi participat la cursă. În majoritatea cazurilor, răspunsul este aproape cert. Poziția energică a lui Nixon cu privire la „lege și ordine" — consolidată fără îndoială de imaginile transmise la televiziune despre tulburările din Chicago — cît și antecedentele sale îndelungate de anticomunism dur l-ar face o alternativă mai acceptabilă decît Humphrey pentru un alegător atras de Wallace.

Sursele lui Nixon au dezvăluit că „marele plan" al lor pentru a cîștiga anul acesta este de a păstra cele 26 de state — inclusiv cele două mari, Ohio și California — cîștigate de omul lor în 1960 și de a adăuga încă 43 de voturi electorale dintre cele reprezentate de New York, Pennsylvania, Illinois, Texas, Michigan, Missouri și New Jersey. Există mai multe obstacole în calea acestui plan și, printre ele, faptul că nu se va pune o problemă de prejudecată religioasă împotriva adversarului lui Nixon de anul acesta — problemă care în 1960 l-a costat în mod clar pe președintele Kennedy mai multe state, inclusiv poate California. O altă problemă este că lista de șapte state pe care Nixon speră să le adauge la totalul său din 1960 cuprinde doar trei — Texas, Illinois și Missouri — care manifestă în mod firesc simpatie față de candidatura sa ; în Texas și Illinois, Lyndon Johnson, John Connally și Richard Daley ar trebui să determine pe orice republican să reflecteze profund dacă poate cîștiga.

Dar obstacolul pe departe cel mai mare în calea strategiei lui Nixon este candidatura lui Wallace. Să luăm California, stat în care Nixon a cîștigat în 1960 doar datorită neparticipării masive la vot și pe care l-a pierdut ulterior cu un milion de voturi în alegerile de guvernatori din 1962. Humphrey întîmpină în mod clar dificultăți cu democrații liberali din California și, ținînd seama de victoria lui Ronald Reagan în 1966, Nixon ar putea fi considerat drept favorit în acest stat vital — exceptînd faptul că el și Wallace își vor împărți într-o oarecare măsură voturile care altminteri ar fi putut reveni în întregime lui Nixon, iar Humphrey ar putea obține o mică majoritate pe baza voturilor democraților loiali. Aceast efect se va face simțit probabil cu încă și mai multă forță în sud. Într-o cursă Nixon contra Humphrey, chiar o majoritate a statelor din această regiune ar fi putut da voturile lor lui Nixon pe baza problemei „legii și ordinii" ; dar John McKeithen, guvernatorul statului Louisiana, și-a retras deja sprijinul pentru Humphrey, ceea ce sugerează că Wallace va cîștiga probabil în acest stat și McKeithen este gata să se încline așa cum bate vîntul.

E mai greu de înțeles faptul că și Lyndon Johnson este un atu al lui Humphrey. Dar realitatea e că Johnson

continuă să fie președinte și e singurul american care are pînă la 5 noiembrie puterea de a pune capăt bombardamentelor asupra Vietnamului de nord, de a scoate din impas convorbirile de la Paris sau de a face un gest spectaculos pentru a deschide convorbirile cu privire la reducerea armamentelor.

Oricare din aceste măsuri, sau toate, ar putea să reprezinte un ajutor crucial pentru Humphrey, ceea ce constituie unul din motivele serioase pentru care Nixon nu se poate considera încă ales.

Tom WICKER

Le Monde diplomatique
PARIS

REZULTATUL ALEGERILOR AMERICANE CONTINUĂ SĂ DEPINDĂ DE JOHNSON

CAMPANIA electorală americană pentru cursa la președinție este deschisă. Dacă exceptăm candidatura „independentă" a lui George Wallace, fostul guvernator al statului Alabama, care face apel în mod fățiș la sentimentele rasiste ale concetățenilor săi, impresia dominantă este următoarea : într-un moment în care Statele Unite sînt confruntate de criza deosebit de gravă, atît pe teritoriul lor (problema rasială) cît și în politica lor externă (conflictul vietnamez), cele două mari partide s-au adresat unor vechi politicieni.

În teorie, cel puțin, fiecare partid avea de făcut o opțiune : în fața strigoiului războiului rece care este Richard Nixon, se aflau oameni ca Nelson Rockefeller sau John Lindsay, guvernatorul și primarul New Yorkului. În fața bătrînului politician care este azi Hubert Humphrey, se aflau senatorul Eugene McCarthy, colegul său George McGovern și chiar, pentru o perioadă de cîteva zeci de ore, Edward Kennedy. Unii nu au luptat, alții au fost înfrînți — atît Nixon cît și Humphrey au fost desemnați de la primul tur de scrutin — în timp ce sondajele de opinie le acordau cel puțin tot atîta popularitate ca și adversarilor lor.

Desigur, prin aspectele lui antidemocratice (numirea de către un „boss", de pildă) sistemul de selecționare a unui mare număr de delegați la cele două convenții explică în parte această deformare. Dar nu o explică în întregime. Într-adevăr, cu rare excepții, delegații sînt așa-numiți militanți, adică oameni atașați înainte de toate partidului, nu unor idei politice foarte precise. Aceasta înseamnă că foarte des ei sînt mult mai conservatori decît simpatizanții partidului, decît masa alegătorilor care se pronunță dar nu exercită nici o influență asupra alegerii candidaților. Singura excepție la această regulă a fost anul acesta candidatura lui McCarthy, ai cărui adepți erau călăuziți mai degrabă de o exigență politică — încetarea războiului din Vietnam — decît de preocuparea față de viitorul partidului democrat. Dar caracteristica acestor militanți este de a milita temporar, pe durata unei crize. După rezolvarea crizei, ei se retrag de cele mai multe ori de pe scena politică activă. Prietenii nezdruncinați ai partidului rămîn însă și, de cele mai multe ori, au cuvîntul hotărîtor.

Trei oameni au înțeles perfect acest lucru. În primul rînd președintele Johnson, de altfel victimă a unei grave crize de încredere, în care s-a pus problema metodelor sale de guvernămînt și a caracterului său cel puțin în aceeași măsură, dacă nu chiar mai mult, decît problema fondului politicii sale. Pentru a reduce acest val de nepopularitate, el a făcut un „semigest" (încetarea parțială a bombardamentelor asupra Vietnamului de nord, care avea să fie urmată de începerea discuțiilor americano-nord-vietnameze de la Paris) și un sacrificiu (acela al unui al doilea — dar cît de ipotetic ! mandat prezidențial). După ce a dezamorsat astfel bomba vietnameză, el a continuat exact politica pe care o dusese pînă atunci.

Richard Nixon este, poate, un politician lipsit de imaginație, dar nu lipsit de fler politic. Astfel, după ce a propovăduit luni de zile o politică de forță, el s-a alăturat tezei pe cît de nebuloase pe atît de rentabile a unei reglementări „negociate dar onorabile", renunțînd, cel puțin pentru o clipă, la ideea victoriei. Scurt timp înainte de convenția democrată, Nixon închidea momentan atît de spinosul dosar, declarînd că nu ar dori să-l stînjenească cu nimic pe Johnson în cursul convorbirilor de la Paris, dar fără să uite să condamne a priori orice încetare necondiționată a bombardamentelor. Nu se poate spune că această luare de poziție atentistă constituie un mare obstacol pentru Johnson.

Tot în atentism pare să se fi refugiat Hubert Humphrey de la desemnarea sa la Chicago. Această nouă atitudine constituie a treia poziție succesivă adoptată de vicepreședinte. Prima fusese de a aproba fără rezerve politica de forță a lui Johnson, de a o glorifica chiar, calificînd-o ca o „mare și minunată aventură". De la aprobarea zeloasă a politicii „șefului" său, Humphrey a trecut, atunci cînd a devenit candidat, la o rezervă destul de netă, lăsînd chiar să se înțeleagă că nu s-ar opune unei încetări unilaterale a bombardamentelor asupra Vietnamului de nord. Dar el a fost rechemat la ordine de Johnson însuși cu numai cîteva zile înainte de deschiderea convenției democrate. Președintele a arătat că nu ar dori ca succesorul său să aibă păreri „prea divergente" de ale sale cu privire la Vietnam. Pentru a-și sprijini mai bine „dorința", el a făcut să intervină în folosul său pe generalii Westmoreland și Abrams. Și astfel, la Chicago s-a refuzat orice concesie adepților senatorilor McCarthy și Kennedy.

Cît despre Humphrey, nu-i mai rămîne decît să sporească declarațiile liniștitoare cu privire la necesitatea de a se instaura pacea, evitînd însă să precizeze pe cei căi anume. Un singur lucru este cert : din momentul de față pînă la alegerile din noiembrie — și chiar pînă la sfîrșitul lunii ianuarie, data intrării în funcție a noului președinte — Johnson rămîne conducătorul Casei Albe și el pare hotărît să nu renunțe la nici una din prerogativele sale.

Întrucît problema vietnameză rămîne domeniul rezervat al lui Lyndon Johnson, pe ce teren se vor înfrunta Nixon și Humphrey ? Examinarea luărilor de poziție ale celor doi candidați dezvăluie un „cîmp de luptă" foarte îngust.

Cei doi rivali se vor înfrunta în special în privința politicii interne a Sta-

→

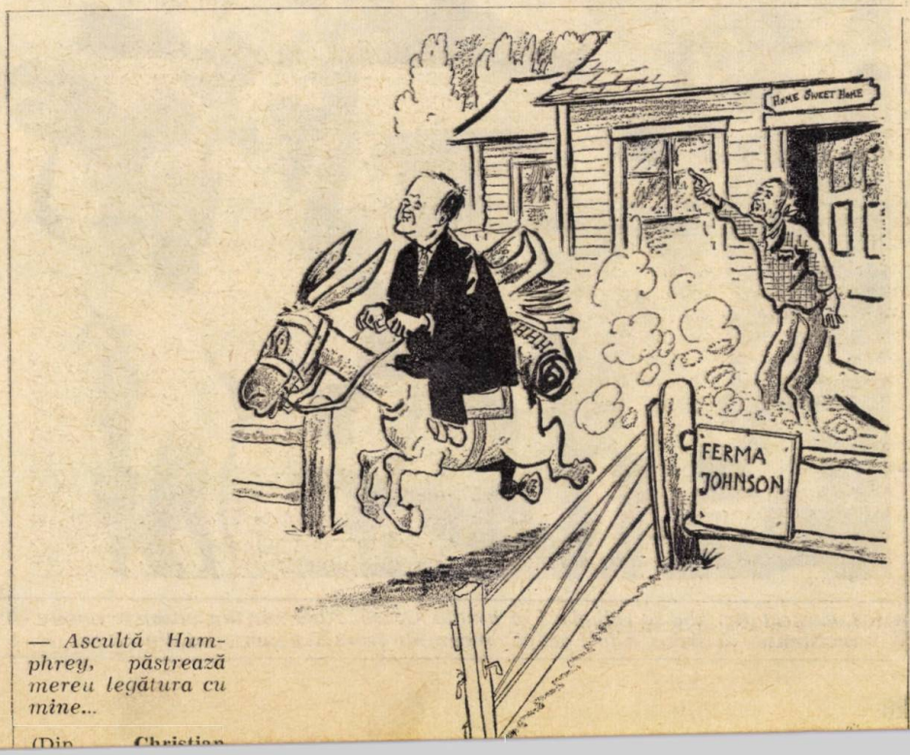

— Ascultă Humphrey, păstrează mereu legătura cu mine...

(Din Christian

telor Unite. Într-adevăr, mulţi republicani atribuie actualei Administraţii răspunderea pentru criza socială şi rasială din S.U.A. Nixon este dintre aceştia. După părerea lui Nixon, nu poate exista o îmbunătăţire a situaţiei pe acest „front" decît după restabilirea unei ordini compromise de „slăbiciunea" democraţilor şi de voinţa lor de a înfăptui integrarea rasială cu orice preţ. Nixon preferă integrării ceea ce numeşte el încurajarea „capitalismului negru" şi adoptarea de măsuri speciale în favoarea negrilor „merituoşi".

Dacă Hubert Humphrey respinge teoria ajutorului acordat indivizilor şi rămîne credincios principiului ajutorului acordat unei comunităţi — el a vorbit în mai multe rînduri de necesitatea de a lansa un „plan Marshall" pentru negri, fără să precizeze însă ce înţelege exact prin aceasta — vicepreşedintele s-a alăturat şi el „legii şi ordinii".

De fapt, nici Richard Nixon nici Hubert Humphrey nu se bucură de multă popularitate în rîndul negrilor. Pentru fostul vicepreşedinte al lui Eisenhower, acesta este rezultatul unei opţiuni deliberate : el nu caută cîtuşi de puţin voturile negrilor, aşa cum a dovedit-o alegînd drept tovarăş de listă electorală pe George Agnew, guvernatorul statului Maryland, care, cu cîteva luni în urmă, avusese un grav conflict cu conducătorii negri din Baltimore. Motivul lipsei de popularitate a lui Humphrey este altul : negrii îl primesc atît de prost atunci cînd vine să-i viziteze în ghetourile lor deoarece au crezut prea mult în el. Într-adevăr, cu trecutul său de liberal, Hubert Humphrey deşteptase mari speranţe în urmă cu doisprezece ani. Dar el şi-a vîndut această reputaţie — de altfel contestabilă — şi apare azi drept prototipul unui liberalism paternalist de care negrii nu vor să mai audă vorbindu-se.

Iată care sînt, cu două luni înainte de alegerile de la 5 noiembrie, datele situaţiei : un partid republican unit dar fără entuziasm, mizînd pe sentimentele cele mai conservatoare ale societăţii americane, în faţa unui partid democrat crunt dezbinat, fără conducător şi fără ideologie. Lupta pare extrem de grea pentru Humphrey. Ea nu este însă lipsită de speranţă. Într-adevăr, partidul democrat este la putere, ceea ce constituie un atu important într-o consultare electorală dacă această carte este folosită în mod judicios. Dar preşedintele Johnson va accepta oare ca Humphrey să joace acest atu, care se referă înainte de toate la conflictul vietnamez, la urma urmelor lesne de rezolvat dacă îl comparăm cu criza socială şi rasială ? Nimic nu dovedeşte că omul care continuă să fie conducătorul Casei Albe ar fi dispus să revină asupra politicii sale.

Jacques AMALRIC

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

CUM S-A NĂSCUT „BIAFRA"

ORGANIZATĂ în federaţie în 1954 de către englezi, care doreau să unească sub autoritatea lor toate popoarele din bazinul Nigerului şi din delta lui — ibo la est, yoruba la vest, peul la nord, foulbe şi hausa la frontiera Nigerului, kanauri către lacul Ciad — Nigeria a obţinut independenţa la 1 octombrie 1960.

Împărţită în regiuni de importanţă inegală — estul (actuala „Biafra"), populat în esenţă de ibo (9 milioane din 14 milioane de locuitori) ; vestul, teritoriul populaţiei yoruba, care trăieşte şi în ţara vecină, Dahomey ; în sfîrşit, nordul imens, cu capitala Kaduna, care acoperă patru cincimi din teritoriu — ţara trăia sub dominaţia emirilor din nord, mari feudali musulmani.

Păstori nomazi, deveniţi azi sedentari, popoarele cuceritoare din nord fuseseră oprite la începutul sec. XIX în marşul lor spre „marea sărată" de musca ţeţe care decima caii lor. Totuşi, ele îşi păstraseră intactă voinţa de dominaţie asupra popoarelor de pe coastă. Cînd, în urmă cu 100 de ani, englezii s-au stabilit pe malurile golfului Guineei, ei au reuşit destul de uşor să supună societatea ierarhizată a emiratelor mahomedane. Favorizată de colonizator, Nigeria de nord se prezenta ca un bloc puternic în faţa unui sud dezbinat, atunci cînd în 1953, sub presiunea meridionalilor, s-a deschis conferinţa constituţională de la Lagos, menită să pregătească independenţa coloniei. Între sudişti şi nordişti s-a ivit un conflict — primii cereau o independenţă totală şi rapidă, în timp ce nordiştii se arătau foarte rezervaţi. Încă de pe atunci s-a vorbit de o secesiune şi de independenţa separată a sudului.

La încheierea uneia din şedinţele conferinţei, manifestanţi adepţi ai independenţei separate au lovit delegaţi ai nordului. Reacţia a fost imediată. La Kano, principalul oraş din nord, a izbucnit o răscoală ; au fost ucişi ibo, primele victime de pe o listă care s-a lungit neîncetat. Imediat, numeroşi ibo au emigrat spre celelalte provincii ale federaţiei pentru a deveni comercianţi, meşteşugari, contabili, tehnicieni, feroviari, electricieni. Încă din 1960, nordul îşi asigură puterea politică. Mai populat decît cele trei provincii din sud la un loc, nordul dispune de majoritate în parlament, deci în guvern. Iar primul ministru federal, Sir Abubakar Tafewa Balewa, poartă turbanul şi bărbiţa musulmanilor din nord. Dar cadrele ţării, atît civile cît şi militare, sînt sudişti, şi în primul rînd ibo, care reprezintă 60 la sută din personalul administrativ şi ofiţeresc.

La 15 ianuarie 1966, un grup de tineri militari nigerieni, în cea mai mare parte ibo, se revoltă împotriva corupţiei şi ineficacităţii guvernului federal instaurat în urmă cu şase ani. Nordiştii sînt sensibilizaţi în special de asasinarea faimosului Amadou Bello, emir de Sokoto şi omul de mînă forte al nordului, de către Nzeogu, un ibo, maior din forţele aeriene, staţionat la baza de la Kaduna. Înspăimîntaţi de această lovitură de stat, deputaţii federali, întruniţi de urgenţă în noaptea de 15 spre 16 ianuarie, acordă depline puteri generalului Aguiy-Ironsi, şeful statului major al armatei. El are sarcina să readucă la ordine cadrele sale revoltate. Chiar aşa şi procedează. Dar în acelaşi timp dizolvă parlamentul, instaurează un regim militar şi îşi însuşeşte în cele din urmă „programul" ofiţerilor răsculaţi : epurarea şi modernizarea marelui corp unit în mod artificial de fostul colonizator britanic. Din păcate pentru Ironsi, şi el este ibo. Şi zadarnic se înconjoară cu ofiţeri nordişti, zadarnic încredinţează garda sa personală unor soldaţi hausa, el se loveşte de opoziţia partidului Congresul Popular din Nord (N.P.C.), dizolvat ca şi celelalte formaţii politice în urma loviturii de stat, dar rămas foarte influent.

La începutul lunii mai, Ironsi pregăteşte un decret prevăzînd desfiinţarea federaţiei şi crearea unui stat centralizat şi unitar. La 24 mai 1966, con-

Locuitori din Aba se refugiază în junglă. Oraşul Aba, una din ultimele redute ale rezistenţei biafreze, a fost ocupat recent de trupele guvernului din Lagos

ducătorii tradiționali ai nordului, principi și oameni politici, întruniți de urgență, refuză această perspectivă și anunță secesiunea nordului. La Kaduna și la Kano izbucnesc răscoale. Are loc un nou masacru al populației ibo. Dar Ironsi persistă și la 29 mai publică decretul său de unificare. Aceasta provoacă instantaneu răscoala soldaților nordiști, care asasinează pe ofițerii lor ibo, începînd cu generalul Ironsi, răpit la 29 iulie la Ibadan de maiorul Mohamud ; corpul său nu a fost regăsit niciodată.

În marea confuzie ce a urmat acestor evenimente, puterea și-o asumă locotenent-colonelul Iakubu Gowon, 33 de ani. Este originar din nord, dar creștin, și aparține acelor triburi minoritare din centura de mijloc, centura „păgînă", în parte creștinată, care constituie un tampon între emiratele tradiționale și populațiile din zonele de pădure.

Dar în uriașa provincie de nord încordarea se menține între hausa și ibo. La 29 septembrie, batalioanele staționate la Kaduna și la Kano se răscoală din nou și trec la masacrarea sistematică a populației ibo. Ele sînt urmate în curînd de mulțimea civililor, care dezlănțuie cel mai mare pogrom din istoria africană contemporană : 30 000 de morți în decurs de o săptămînă. Un milion de ibo părăsesc în grabă nordul și vestul pentru a se refugia la est de fluviul Niger, în regiunea care nu se numește încă Biafra. La sfîrșitul anului 1966, ruptura dintre est și restul federației este în mod practic consumată ; secesiunea este inevitabilă. Estul, care și-a recuperat militarii, universitarii, tehnicienii și funcționarii, se pregătește de război.

În ianuarie 1967, în Ghana are loc o încercare de împăcare. Delegații juntei militare și delegații populației ibo se întîlnesc. Întîlnirea eșuează. Populația ibo, traumatizată de masacrele din septembrie, refuză să reintre într-o federație dominată în continuare de nord. Ea organizează în est un consiliu consultativ din care fac parte toți șefii de clan ibo și reprezentanții triburilor minoritare : popoarele din regiunea rîurilor, locuitorii deltei, calabarii, anangii, ibibio și efikii din est. La 30 mai 1967, consiliul proclamă independența regiunii de est sub numele de Biafra (numele uneia din cele două scobituri ale golfului Guineei) și desemnează prin aclamații pe locotenent-colonelul Ojukwu drept șeful statului secesionist. Imediat după proclamarea independenței, guvernul federal de la Lagos organizează blocada marelui port din est, Port-Harcourt, cu unica lui fregată comandată de ofițeri britanici.

În iulie 1967, se pune problema cui vor plăti redevențele societățile care exploatează petrolul nigerian — guvernului de la Lagos, care nu recunoaște secesiunea, sau colonelului Ojukwu, care afirmă drepturile Biafrei asupra subsolului ei ? Nu este întîmplător faptul că războiul izbucnește la 5 iulie, deși anotimpul ploilor a început de o lună și, pe drumurile inundate, operațiunile militare sînt foarte dificile.

Experții străini și ofițerii hausa, bazîndu-se pe tradiția lor războinică, au subestimat valoarea în luptă a soldaților ibo, tehnicieni și comercianți, aflați în număr mai mare în armele bazate pe tehnică (în artilerie și în transmisii), decît în trupele de șoc: după părerea lor, rezistența militară a Biafrei nu trebuia să dureze mai mult de 15 zile ! S-au înșelat. Și o dată cu ei augurii politici și diplomatici. De peste un an de zile se duc lupte în Biafra — al cărei teritoriu „independent" s-a redus la jumătate, dar pe care s-au repliat 11 din cele 14 milioane de locuitori pe care îi avea statul secesionist în 1967.

Geneviève CHAUVEL

EXCELSIOR

EL PERIODICO DE LA VIDA NACIONAL

CIUDAD DE MEXICO

Miguel Angel Asturias

laureat al premiului Nobel

COMERȚUL DE MATERIE CENUȘIE

EXISTĂ ASTĂZI pe piețele științifice stranii relații comerciale, cum ar fi cele privind materia cenușie. Puțini înțeleg acest nou joc al bursei, cu ridicări și scăderi de prețuri, în funcție de oferta și cererea de materie cenușie omenească. Este ceva macabru. O întreprindere, o universitate sau o instituție guvernamentală cumpără omul în funcție de cunoștințele de specialitate pe care acesta le posedă.

Totul începe într-o formă nevinovată. Un mic anunț publicat într-un ziar de mare circulație, printre multe altele cu caracter economic. Cel care dorește să achiziționeze solicită serviciile unui inginer, tehnician, specialist sau profesor. Cere aspiranților la postul respectiv să trimită un curriculum vitae, cîteva referințe precum și pretențiile lor. Salariul este tentant. Ofertele curg. Sînt creiere omenești la dispoziția celui care plătește mai bine, a țării care oferă un nivel de viață mai ridicat și mai confortabil.

Între oferte se acordă prioritate savanților. Aceștia se lasă greu atrași dar există mijloace pentru a-i înșela. Li se oferă laboratoare, biblioteci, instalații moderne pentru cercetare științifică, personal calificat pentru a-i ajuta în investigații. Atrași de acest „Eldorado", unii savanți cedează, semnînd contractul. Plecînd, savantul respectiv își privează țara de cunoștințele și serviciile sale, lucru cu atît mai grav cu cît în majoritatea cazurilor este vorba de specialiști din țările lumii a treia.

Pînă acum, și aici ne referim la America Latină, s-a vorbit doar de prejudiciile pe care le aduce economiei acestor țări vînzarea la prețuri scăzute a materiilor prime care sînt apoi cumpărate la prețuri mari sub formă de produse prelucrate ; în schimb, nu s-a prea spus nimic de „fuga", nu a devizelor, ci a profesorilor, a tehnicienilor, specialiștilor și savanților din țările Americii Latine. Nu s-a întrebat nimeni cum vor putea să depășească aceste țări stadiul subdezvoltării dacă cei chemați să stimuleze dezvoltarea industriei, cercetarea bogățiilor naturale, să introducă cele mai noi descoperiri ale tehnicii în exploatarea solului, subsolului și a mărilor latino-americane se îndreaptă spre Statele Unite sau Europa.

Există, bineînțeles, și alte explicații ale acestui fenomen. Este suficient de amintit atitudinea obstrucționistă a anumitor regimuri față de tot ce înseamnă cultură, cunoaștere, cercetare, progres social. Lipsa de libertate la catedră, suspectarea sînt motive suficiente ca profesorii și tehnicienii să profite de primul prilej pentru a pleca, lipsind astfel universitățile, fabricile, întreprinderile de cadrele atît de necesare.

În timp ce omenirea înaintează, lumea a treia merge înapoi. Și de ce înapoi ? Pentru că se mai crede în minuni, în improvizație și pentru că, din ignoranță, există o teamă evidentă față de oamenii de știință. Șarlatanii, cei care improvizează și promit minuni, se opun la tot ce reprezintă cercetare, căutare, schimbare, noutate științifică.

O simplă statistică poate dovedi numărul imens de oameni valoroși din lumea a treia care ocupă în prezent posturi de răspundere în S.U.A. sau în Europa. Iar aceasta nu deoarece le-a lipsit patriotismul sau spiritul de sacrificiu pentru a rămîne în țările lor cîștigînd mai puțin, ci pentru că în țara lor li s-a creat un climat imposibil.

Din cumpărarea și vînzarea materiei cenușii, cei care pierd sînt țările în curs de dezvoltare. În ceea ce-i privește pe cei care au acceptat să-și părăsească țara, lucrurile nu sînt însă atît de roze cum li s-au prezentat. Cerîndu-li-se maximum de randament, cerîndu-li-se să renunțe la ideile lor politice atunci cînd acestea nu convin patronilor iar, uneori, impunîndu-li-se chiar schimbarea cetățeniei, a gusturilor artistice sau a modului de viață, ei simt repede că au fost cumpărați, că este vorba, în fond, de un fel de sclavie disimulată.

Le Monde

PARIS

O.U.A.

DUPĂ CINCI ANI

ORGANIZAȚIA UNITĂȚII AFRICANE împlinește cinci ani. Este vîrsta primelor bilanțuri și este probabil că realizările ca și eșecurile, lacunele trecute ca și speranțele pe care le trezește încă, în sfîrșit reformele preconizate în vederea consolidării a ceea ce s-a dovedit viabil, vor fi pe larg evocate în discursurile care se anunță numeroase.

Unii vorbitori vor evidenția faptul că O.U.A., chiar dacă nu a reprezentat acea sursă formidabilă de unitate pe care o imaginau întemeietorii săi în euforia primei conferințe de la Addis Abeba, a jucat totuși un rol pozitiv, dacă nu ar fi decît pentru faptul că a aplanat unele conflicte ca acelea care au opus Marocul și Algeria în 1963, Somalia și Etiopia, sau Congo și Ruanda. Alții, dimpotrivă, vor sublinia insuficiențele sale, insuccesele, diviziunile, neputința organizației de a ține în frîu regimul rasist de la Salisbury sau chiar de a ajuta în mod hotărîtor mișcările de eliberare națională în teritoriile încă dependente.

Dar între cei care o vor elogia și cei care o vor critica, se vor găsi desigur și unii lideri care vor arăta că era greu să se aștepte de la o adunare cu o componență atît de diferită o acțiune constant omogenă și că este oricum foarte util ca statele africane să dispună de un cadru organizat în care consultările sînt posibile și diferendele pot fi dezbătute și uneori rezolvate în mod pașnic.

De la crearea sa, O.U.A. a cunoscut mai multe crize. O astfel de criză s-a produs în 1965, cînd o serie de state africane membre ale organizației afro-malgașe au refuzat să participe la conferința O.U.A. la nivel înalt convocată în capitala Ghanei. Dar cea mai serioasă criză, aceea care a slăbit și pus cel mai mult la încercare Organizația Unității Africane, a declanșat-o problema rhodesiană. Se știe că hotărîrea inițiată în cadrul O.U.A. în decembrie 1965 de a se rupe relațiile diplomatice cu Anglia nu a fost aplicată pînă la urmă decît de zece țări africane. Desigur, se va mai vorbi încă despre Rhodesia la conferința de la Alger, dar nu se poate încă ști în ce fel O.U.A. va putea, fără a se expune dezbinării sau fără a da din nou dovada unei slăbiciuni, să adopte măsuri mai radicale împotriva regimului de la Salisbury. În orice caz miniștrii africani, și apoi șefii de state sau de guverne, vor examina raportul pregătit de comitetul „celor cinci" cu privire la Rhodesia, întrunit la sfîrșitul lunii iulie la Alger și vor preconiza un sprijin mai activ acordat mișcării de eliberare națională care a condus acțiunile de guerilă pe teritoriul rhodesian.

Dar dezbaterile O.U.A. de anul acesta ar trebui să fie dominate de conflictul nigero-biafrez mai degrabă decît de problema rhodesiană. Cu prilejul ultimei lor reuniuni, în septembrie 1967, la Kinshasa, șefii de stat ai continentului african au condamnat secesiunea Biafrei, creînd în același timp, pentru orice eventualitate, o comisie consultativă „ad-hoc". Dar aceasta a constatat grabnic că era incapabilă să apropie pozițiile federalilor de ale biafrezilor și cei șase șefi de stat, membri ai comisiei, au renunțat în cele din urmă să se întrunească luna trecută la Addis Abeba pentru a încerca să scoată din impas negocierile inițiate. În ultimul an însă, conflictul nigero-biafrez a luat proporții dramatice. Rezistența și suferințele biafrezilor au impresionat întreaga lume. Patru state africane — Tanzania, Coasta de Fildeș, Gabon și Zambia — îndemnate desigur de mobiluri diferite, au recunoscut Biafra. Toate celelalte membre ale O.U.A. au respectat însă o tăcere pe care Lagosul a interpretat-o desigur ca un sprijin, tăcere care nu este întreruptă decît pentru a „deplînge" această tragedie sîngeroasă. Nigerienii vor fi prezenți la conferința de la Alger. Biafrezii se vor afla și ei, natural, în calitate de „observatori", și este cert că vor avea o diplomație activă în culise. Va fi deci greu miniștriilor, întruniți cu începere de miercuri, să nu înscrie această problemă pe ordinea de zi a reuniunii șefilor de state.

Pentru mai multe țări africane și în special pentru Algeria (a cărei contribuție este substanțială) ajutorul acordat mișcărilor de eliberare națională de pe continentul negru constituie un punct esențial al ordinii de zi a conferinței. Miniștrii, apoi șefii de state, vor examina în această privință raportul pregătit de comitetul de coordonare pentru eliberarea Africii, care s-a întrunit în luna iulie la Alger (să amintim că acest comitet este format din 11 țări, în majoritatea lor vecine ale teritoriilor care luptă pentru emanciparea lor). Unul din obiectivele O.U.A. este acela de a spori ajutorul financiar făcîndu-l însă în același timp mai eficace, adică de a sprijini în mod mai net mișcările care au dat dovada capacității lor, în loc de a dispersa acest ajutor între mici grupări neputincioase și rivale.

Trei noi mișcări de eliberare au fost recunoscute în iulie de către comitetul celor 11 al O.U.A. : Frontul de eliberare al Coastei Somaliei, Mișcarea de eliberare din Djibouti și Mișcarea pentru independență a Insulelor Canare. Această recunoaștere va trebui sancționată de către conferința de la Alger, care ar urma să aprobe și hotărîrea comitetului de a accepta numai Mișcarea populară de eliberare a Angolei (M.P.L.A.).

Ordinea de zi a conferinței O.U.A. va comporta și alte puncte, în special simplificarea structurilor organizației, examinarea raportului conferinței femeilor africane (care s-a ținut la sfîrșitul lunii iulie) și, în sfîrșit, alegerea unui nou secretar general, afară de cazul în care ar fi reales Diallo Telli care exercită aceste funcțiuni de patru ani. Este probabil că această ultimă problemă, chiar dacă nu este esențială, va face obiectul unor ample conciliabule pe culoarele conferinței de la Alger.

Phillippe HERREMAN

Pierre HARMEL

ministrul afacerilor externe al Belgiei

Pierre-Charles-José-Marie Harmel s-a născut la 16 martie 1911, la Uccle în apropiere de Bruxelles. Studiile și le-a făcut într-un colegiu iezuit, apoi și-a luat diploma în jurisprudență la Facultatea de drept din Liège. Autor a numeroase lucrări de politică culturală și financiară a fost numit în 1942 profesor de drept fiscal la Universitatea din Liège.

Pierre Harmel și-a început activitatea politică luînd parte la mișcarea tineretului catolic, iar mai tîrziu aderă la partidul catolic — astăzi partidul social-creștin. A fost ales la 28 februarie 1946 deputat în Camera Reprezentanților pe listele partidului social-creștin, iar din 1948 pînă în iunie 1950 a ocupat postul de vicepreședinte al Adunării Naționale.

Pierre Harmel a avut un important rol în procesul de fuziune a grupurilor catolice în partidul popular social-creștin. Pentru a înțelege mai bine problemele lingvistice ale țării, viitorul șef al aripii valone din partidul social-creștin a început să le studieze cu continuitate, acestea devenind una din cele mai constante preocupări ale sale. În 1956 a inițiat crearea „Comitetului de cercetare pentru soluționarea problemelor sociale, politice și juridice" ale diferitelor regiuni ale țării, cunoscut și sub numele de „Centrul Harmel" și al cărui vicepreședinte a fost pînă în 1958. Pierre Harmel este totodată membru al Comitetului de studii și legislație al Federației Notarilor din Belgia și președinte al Uniunii Internaționale pentru libertatea învățămîntului.

Din 1950 el ocupă diferite posturi în mai multe guverne : din iunie 1950 — pînă în aprilie 1954 — e ministru al instrucției publice, iar în 1952 — e președinte al delegației belgiene la Conferința generală a U.N.E.S.C.O. În perioada 26 iunie — 7 noiembrie 1958 e numit ministru al justiției, iar între 7 noiembrie 1958 — 3 septembrie 1960 — ministru al afacerilor culturale ; din septembrie 1960 pînă în aprilie 1961, ocupă postul de ministru al funcțiunii publice.

Între 28 iulie 1965 — 19 martie 1966 a fost prim-ministru, iar începînd din 19 martie 1966 ocupă postul de ministru al afacerilor externe.

La invitația ministrului afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu, adresată în numele guvernului român, ministrul afacerilor externe al Belgiei, Pierre Harmel va face o vizită oficială în România între 13—17 septembrie 1968.

A. M.

poșta redacției

DREPTUL DE VETO

Ioan Drăguț, Craiova, Traian Sincriian, București, Costel Ciupercă, Sibiu. „Dreptul de veto" este denumirea neoficială sub care e desemnat îndeobște principiul unanimității celor cinci membri permanenți ai Consiliului de Securitate (China — al cărei loc este deținut în mod ilegal de ciankaișist — Franța, U.R.S.S., Anglia și Statele Unite). Articolul 27 al Cartei Națiunilor Unite prevede, în acest sens, următoarele: „1) Fiecare membru al Consiliului de Securitate va avea un vot. 2) Hotărîrile Consiliului de Securitate în problemele de procedură vor fi adoptate pe baza votului afirmativ a 9 membri. 3) Hotărîrile Consiliului de Securitate în toate celelalte probleme vor fi adoptate pe baza votului afirmativ a 9 membri, inclusiv voturile membrilor permanenți fac excepție hotărîrile adoptate în baza Capitolului VI și a paragrafului 3 al Articolului 52, cînd o parte în conflict se va abține de la vot". Capitolul VI al Cartei, intitulat „Reglementarea pașnică a conflictelor", se referă la conflictele „a căror continuare poate pune în primejdie menținerea păcii și a securității internaționale" și stipulează condițiile în care un asemenea conflict poate fi pus în discuția Consiliului de Securitate.

CELE DOUĂ PROCESE

Mirela Constantin, București. Așa cum am făcut și pînă acum, vom informa în continuare amănunțit despre ancheta și procesul asasinului lui Robert Kennedy. Este însă evident că, pînă la proces, autoritățile americane nu vor dezvălui prea multe lucruri în legătură cu mersul anchetei, pentru a nu stînjeni acțiunea justiției.

Nicușor Stoica, comuna Gornet-Cuib, județul Prahova; Cornel Liță, comuna Moldova-Suliță, județul Suceava. Pentru a-și plăti avocații, Sirhan Bishara Sirhan și James Earl Ray au încheiat contracte prin care își vînd biografiile unor case de editură și de filme. Un publicist californian, Robert Blair Kaiser, fost corespondent al revistei „Time" în Europa, îl va intervieva pe Sirhan în închisoare pentru a-i scrie ulterior biografia. Kaiser a făcut cunoscut că o parte din drepturile de autor va fi destinată achitării onorariilor avocaților asasinului lui Robert Kennedy. Un aranjament similar a fost încheiat între James Earl Ray, asasinul prezumtiv al lui Martin Luther King, și scriitorul William Bradford Huie, autorul cărții „Trei vieți pentru Mississippi", în care este descrisă asasinarea a trei militanți pentru drepturile civile.

George Costel, Herculane. Amănuntele extrădării lui James Earl Ray autorităților americane au fost prezentate în nr. 31/1968 în articolul intitulat „Se va afla oare adevărul ?"

CUM E MAI CORECT ?

Petru Socovei, Iţcani, județul Suceava. Dacă înțelegem bine punctul dv. de vedere, dv. considerați că ar fi mai just să se spună nu „cel de-al doilea război mondial" ci „ultimul război mondial", întrucît apreciați ca de neconceput ideea că ar putea urma un „al treilea război mondial". Împărtășind întru totul această apreciere, ne permitem totuși să observăm că termenul care s-a încetățenit în publicistica internațională și pe care îl vom folosi deci în continuare consemnează doar o situație de fapt, nu presupune o serie cu „va urma".

HIROHITO

Citind în nr. 33 la „Poșta redacției" despre vizitele făcute în Europa de împăratul Hirohito pe vremea cînd era prinț moștenitor, aș dori să știu dacă este sau nu aceeași persoană cu prințul japonez care ne-a vizitat țara în anul 1921.

Constantin STERIE
București

În anul 1921, Hirohito, în calitate de prinț moștenitor, a făcut o vizită și în România. În cinstea oaspetelui, la București, în Piața Palatului, s-a desfășurat atunci o paradă militară.

Aurel COJOCARU
Turnu Măgurele

În cartea intitulată „Japonia azi", tipărită la Tokio (1967), în limba română, de Ministerul Afacerilor Externe al Japoniei, se arată că împăratul Hirohito este doctor în biologie și se ocupă intens cu studii și cercetări de biologie marină. Are și lucrări publicate în acest domeniu.

A. MACHEU
București

STATE NEUTRE

Ștefan Kovacs, Turda. 1) Orientarea politicii externe a fiecărei țări este stabilită de guvernul și parlamentul ei, în virtutea atribuțiilor lor constituționale. Articolele și interviurile referitoare la neutralitatea Austriei, a Elveției și a Suediei, publicate de revista noastră, au explicat amănunțit factorii istorici și politici care au determinat adoptarea unor forme determinate de neutralitate. Citindu-le cu atenție, veți înțelege că nu se pot face generalizări de genul celei solicitate de dv. 2) Faceți o confuzie între apartenența la O.N.U. și aderarea la convențiile internaționale privind licențele, patentele și drepturile de autor.

Valentin Gruber, Orșova. Datele despre Art Buchwald solicitate de dv. au fost cuprinse în recenziile celor două volume de foiletoane ale sale. Consultați, deci, colecția revistei „Lumea". 2) Pe lîngă Elveția, neutră în baza unei prevederi constituționale, și Austria, a cărei neutralitate permanentă este stipulată de Tratatul de stat, există și alte state care practică o politică de neutralitate (Suedia, Finlanda), de neangajare (Iugoslavia și un număr de alte țări) etc. Date fiind nuanțele proprii politicii externe a fiecărui stat, nu se poate întocmi o listă în sensul sugerat de dv.

UNDE SÎNT ASTĂZI ?

Antal Beres, Brașov. 1) Regele Constantin al Greciei, împreună cu soția sa, Ana Maria, și cu cei doi copii, Alexia și Paul, locuiesc în vila pe care au închiriat-o într-o suburbie a Romei, iar regina-mamă Frederica și fiica ei, prințesa Irina, într-o vilă învecinată. 2) Fostul dictator al Venezuelei, Marcos Perez Jimenez, a fost condamnat de Curtea Supremă din Venezuela la 4 ani, o lună și 15 zile închisoare pentru delapidarea a 13 400 000 de dolari. După pronunțarea sentinței a fost pus însă în libertate și a plecat în Spania, unde s-a instalat, după spusele sale, „pentru o perioadă lungă". 3) Fostul președinte al Ghanei, Kwame Nkrumah, continuă să se afle în Guineea. 4) Ne-am notat propunerile dv. Cea referitoare la folosirea copertei 4 nu intră însă în vederile noastre.

Aurel Cîmpeanu, Pitești. 1) Harta solicitată de dv. a apărut la „Poșta redacției" în numărul 1/1968. 2) Moise Chombe nu a fost predat autorităților congoleze. S-a anunțat că guvernul spaniol ar intenționa să obțină extrădarea lui, pe temeiul că avionul cu care a zburat Chombe venea din Spania. 3) Manolis Glezos continuă să fie deținut de autoritățile grecești.

Florian Boitoș și Petru Costea, comuna Chistag, județul Bihor. 1) Martin Bormann nu a fost încă descoperit. 2) În nr. 49/1967 am publicat la „Poșta redacției" lista completă a președinților Statelor Unite.

CANDIDATUL LA VICEPREȘEDINȚIE

Dinu Candrea, Timișoara. Candidatul democrat la vicepreședința S.U.A., Edmund Sixtus Muskie, este fiul unui croitor polonez de religie catolică, al cărui nume inițial, Marciszewski, a fost schimbat în momentul sosirii în America de funcționari de la serviciul de imigrație de pe Ellis Island.

Valeriu Băcanu, Brașov. Actualul ambasador al Statelor Unite la Varșovia este Walter Stoessel. El și-a preluat funcția la începutul lunii septembrie, înlocuindu-l pe John A. Gronouski, care a devenit organizatorul campaniei electorale a vicepreședintelui Humphrey.

Traian Tőrők, Odorheiul Secuiesc. Dintre surorile lui John Kennedy, Kathleen a pierit într-un accident de avion, dar celelalte patru sînt toate în viață. Vom ține seama de propunerile dv.

Gheorghe A. Nucă, Orașul dr. Petru Groza. 1) Nava-spion „Pueblo" este în continuare reținută de autoritățile R. P. D. Coreene. 2) Pentru orice abonamente la ziare străine adresați-vă întreprinderii „Cartimex".

Gavrilă Bărluțiu, comuna Mogoș, județul Alba. 1) După cum desigur ați văzut, v-am satisfăcut dorința de a reproduce extrase din jurnalul lui Che Guevara. 2) Antoine Gizenga nu face parte din actualul guvern congolez.

Constantin I. Ciță, comuna Cernești, județul Mehedinți. 1) Statele Unite dețin baze militare în toate statele europene membre ale N.A.T.O. 2) Atitudinea obstrucționistă a părții americane a împiedicat pînă în prezent realizarea unor acorduri la tratativele americano-vietnameze de la Paris.

Mitică Popa, Fetești. Vă recomandăm să citiți cartea „Nicolae Titulescu" de Ion M. Oprea.

Prof. Traian Săsărman, Beclean, jud. Bistrița Năsăud, Ioan Leancă, student, Iași. Relațiile cerute de dv. în legătură cu acordul de la München au apărut la „Poșta redacției" în nr. 27/1967.

Elena Lenchen, București. Ministrul apărării al Izraelului, Moshe Dayan, este una și aceeași persoană cu generalul la care vă referiți.

Ing. Gheorghe Băianu, Rm. Vîlcea. Rectificarea a apărut, după cum probabil ați văzut, la „Poșta redacției" din nr. 33/1968.

poșta redacției

CUTREMURELE SECOLULUI XX

Victor Mitulescu, Baia Mare. Recentele cutremure catastrofale din Iran au ridicat numărul victimelor celor mai puternice seisme din acest secol la 700 000. În ultimii ani au fost aproape distruse de cutremure regiuni situate atît de departe una de alta cum sînt Alaska și Kașmirul, dar cel mai mult au avut de suferit țările mediteraneene și cele din Orientul Mijlociu. Localitatea marocană Agadîr a fost bîntuită de cutremur în 1960, orașul iugoslav Skoplje — în 1963, Ankara a fost lovită în 1966, iar cel mai grav cutremur din Iran s-a produs cu 6 ani în urmă, la 1 septembrie 1962. Cel mai cumplit cutremur din istorie : în ianuarie 1556, un cutremur a distrus orașul chinez Shensi, făcînd 830 000 de victime. Iată acum și lista celor mai puternice seisme din secolul nostru :

Regiunea	*Anul*	*Numărul victimelor*
San Francisco	1906	452
Messina (Italia)	1908	75 000
Kansu (China)	1920	180 000
Tokio	1923	143 000
Kansu	1932	70 000
Quetta (India)	1939	30 000
Erzincan (Turcia)	1939	23 000
Agadîr	1960	12 000
Lar și Gores (Iran)	1960	3 500
Nord-vestul Iranului	1962	10 000
Skoplje	1963	1 100
Kașmir	1963	80
Alaska	1964	115
Ankara	1966	2 447

RĂSPUNS LA SESIZĂRILE CITITORILOR

Am primit de la Direcția generală a organizării difuzării presei o scrisoare din care reproducem :

Ca urmare a publicării, în nr. 30 și 31 ale revistei „Lumea", a unor scrisori critice privind deficiențe în difuzarea revistei, D.G.O.D.P. a dat dispoziții direcțiilor județene de poștă și telecomunicații în raza cărora s-au semnalat lipsurile menționate în scrisori, să cerceteze și să analizeze cauzele care au generat reclamațiile. Direcția județeană de poștă și telecomunicații Arad ne-a raportat că sesizarea cititorului Burcovschi S. din comuna Mocrea — a cărui scrisoare a apărut în nr. 30 — este întemeiată. Sus-numitului i s-au expediat numerele reclamate. Salariații de la agenția poștală Mocrea și oficiul P.T.T.R. Ineu, din vina cărora abonatul nu a primit revista, au fost sancționați. Tot în nr. 30 a apărut sesizarea semnată de Petru Nariță din Abrud-Sălișteа, jud. Alba. Direcția județeană de poștă și telecomunicații Alba ne-a raportat că sesizarea este întemeiată. Oficiul Abrud a comandat un tiraj necorespunzător față de cerințele cititorilor. S-au luat măsuri și s-a mărit numărul de exemplare ce se trimit pentru vînzarea cu bucata în această localitate. Reclamantului i s-a expediat, contra cost, numărul solicitat. În legătură cu sesizările cititorilor Ioan Vesa din satul Cîmpuri Surduc și Vasile C. Bejan din comuna Borca, direcțiile județene de poștă și telecomunicații Hunedoara și Neamț au luat măsuri cu care sîntem de acord. Așa după cum v-am mai anunțat, ca urmare a publicării unei scrisori critice în nr. 22, Direcția județeană de poștă și telecomunicații Argeș a luat măsuri și, începînd cu luna iulie, a difuzat un număr mai mare de exemplare pentru oficiul Stîlpeni. Pentru lunile următoare s-au luat măsuri spre a se majora și mai mult tirajul revistei „Lumea" la oficiul Stîlpeni. În urma criticii aduse prin scrisoarea abonatului Lache Popeia din Andrășești, județul Ialomița, Direcția județeană de poștă și telecomunicații Ialomița a luat măsuri și abonatul a primit revista. A primit revista de asemenea și Nicolae Fesnic din comuna Jucu, jud. Cluj.

ALTE SESIZĂRI

Posed colecția completă a revistei „Lumea" cu excepția numărului 31/1968, pe care nu l-am găsit la nici un chioșc de difuzare a presei, nici la Brăila, nici la Galați. Vînzătorii de la chioșcuri mi-au spus că acest număr nu s-a primit. Pentru a nu-mi descompleta colecția, vă rog să-mi indicați de unde mi-aș putea procura și eu acest număr.

I. CREȚU
str. Plevnei 123, Brăila

Rog să-mi trimiteți numărul 31 din acest an, întrucît în orașul Brăila acest număr n-a venit și mi-ar părea rău să-mi rămînă colecția descompletată.

St. DANCIU
str. Karl Marx 19, Brăila

Interesîndu-mă de ce nu se găsește nr. 31 la debite, am aflat că întregul pachet cu revista „Lumea" nu a ajuns la Brăila. Vă rog să mă ajutați să intru în posesia acestui număr.

Ioan Petre MLADIU
str. Ștefan cel Mare 126, Brăila

M. Ionescu, comuna Piscu-Vechi, județul Dolj. Iugoslavia nu este membră a Tratatului de la Varșovia.

Otto W. Gwiazdomorschi, Bîrlad. După cum v-am mai comunicat și altădată, e preferabil să ne consultați înainte de a efectua o traducere, mai ales atunci cînd e vorba de o revistă pe care o avem și noi. Tema articolului tradus de dv. nu se încadrează în preocupările revistei „Lumea".

Ion Ghineț, Anina. 1) Una și aceeași marfă apare adesea atît pe listele de export cît și pe listele de import ale unei țări, în funcție de interesele ei și ale partenerilor ei comerciali. 2) Nu guvernele sînt membre ale Consiliului Mondial al Păcii ci Comitetele naționale pentru apărarea păcii din diversele țări.

D. Mach, Cîmpia Turzii. 1) Corespondența publicată în nr. 37 răspunde întrebărilor dv. privind situația din Congo-Brazzaville. 2) Episodul Dunkerque a fost evocat sugestiv în filmul „Week-end la Zuydcoote" care a rulat și pe ecranele noastre.

Ladislau Farkaș, Oradea. 1) Adresele solicitate de dv. au fost publicate în Almanahul Flacăra pe 1968. 2) Pentru alcătuirea bibliografiei necesare adresați-vă Institutului de documentare tehnică din București, str. Cosmonauților nr. 27.

Prof. Radu Maxim, comuna Băcești, județul Vaslui. 1) Personalitățile care vă interesează sînt prezentate săptămînal la rubrica „Profil". 2) Adresa întreprinderii „Cartimex", prin intermediul căreia vă puteți procura cărțile străine dorite, este București, str. 13 Decembrie nr. 3.

Ion Binchinci, comuna Ilteu, județul Arad, Doina Trișcău, comuna Recaș, județul Timiș. Pentru relațiile dorite și pentru abonament adresați-vă întreprinderii „Cartimex".

CELE DOUĂ LIMBI

C. S. Ghirdă, București. În R.S.F. Iugoslavia ziarele sînt editate atît în sîrbă cît și în croată, deosebirea esențială între aceste două limbi (practic identice) constînd în faptul că, în timp ce prima folosește alfabetul chirilic, cea de-a doua folosește alfabetul latin. Nu trebuie, așadar, să vă mire faptul că titlurile ziarelor iugoslave — reproduse fotografic la rubrica „Puncte de vedere" — apar uneori cu litere chirilice, alteori cu litere latine.

„GARDE DES SCEAUX"

Radu Marin, București. Michel Debré a deținut în anii 1958—59 funcția de ministru al justiției, denumită în Franța „Garde des Sceaux". Cu începere din 1963 a fost senator din partea insulelor Réunion. Vă mulțumim pentru atenta sesizare.

MORUNI ȘI MORUE

Pescarii bretoni de care amintește cititorul N. Koslinski („Lumea" nr. 28, pag. 32) nu pescuiau moruni la Terra Nova și aceasta nu era țara morunului. Morunul este un pește de ape calde, necunoscut în mările nordului. Francezii îl numesc grand-esturgeon. Cel de care e vorba se numește în românește bacalá, în franțuzește morue (de unde și confuzia), iar în englezește cod (vezi conservele de la noi).

A. PORTOCALĂ
București

„SOME LIKE IT HOT"

Radu Drăgulinescu, Turnu Măgurele. 1) Titlul original al filmului este „Some like it hot", ceea ce în traducere literală înseamnă „Unora le place fierbinte". Cuvîntul „hot", care înseamnă în prima sa accepțiune „fierbinte", este folosit însă și pentru a desemna un anumit tip de muzică de jazz. Traducerea pentru ecranele noastre a preferat ultima accepțiune, dar aceasta nu înseamnă că cea folosită de noi în nr. 34 ar fi greșită. 2) La „Poșta redacției" din nr. 35 este vorba, evident, de cererea de a se rupe relațiile diplomatice dintre Filipine și Federația Malaieziei, nu dintre Filipine și... Filipine, cum a apărut ca urmare a unei regretabile neglijențe.

MAJORITATE ȘI MINORITATE

Mihai Parpală, Cugir. Corect este, într-adevăr, să se vorbească despre „majoritatea greacă" și „minoritatea turcă" din Cipru. Fiind însă vorba de un stat bințional, nici formularea incriminată de dv. nu este incorectă.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

FABRICA DE CIMENT

FIENI

Judeţul Dîmboviţa

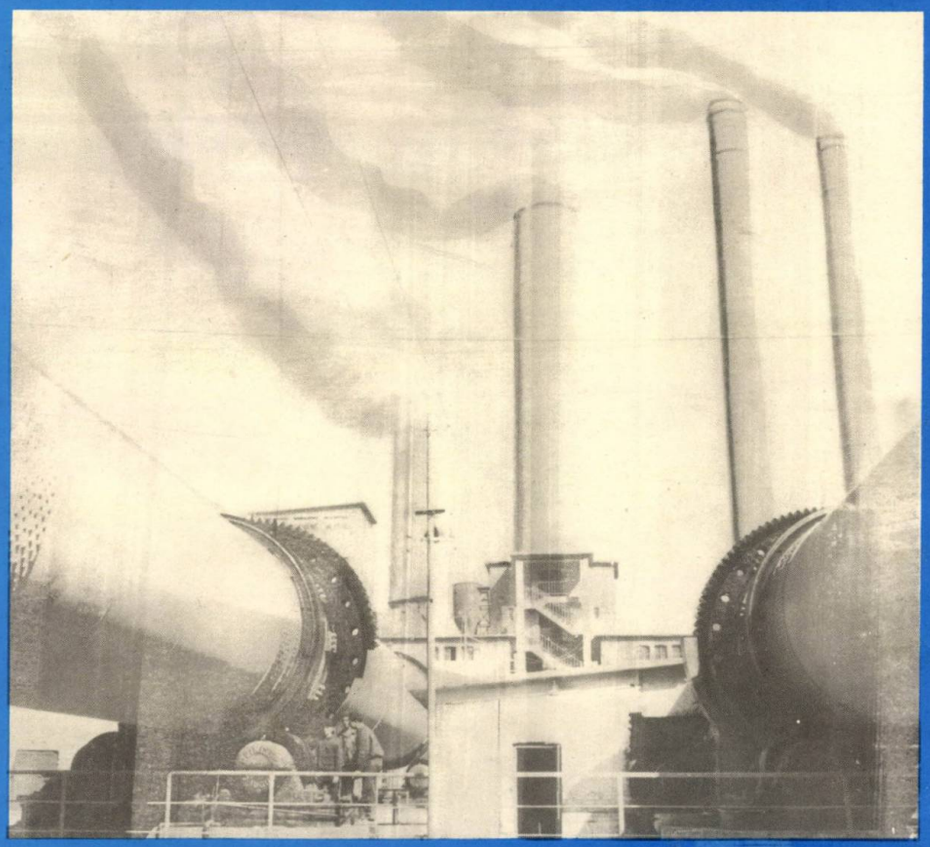

produce
şi livrează cu repartiţii
următoarele

CIMENTURI SPECIALE :

- **RIM 300 (rezistenţă minimă la compresiune 300 kg.f./cm^2 după 24 ore de la turnare)**
- **SONDA S.60 (utilizat la cimentarea coloanelor pînă la adîncimea de 3 200 m.)**

Cabinet

- Sodă calcinată uşoară 99% Na_2CO_3
- Sodă calcinată grea 99% Na_2CO_3
- Sodă caustică 98% NaOH
- Bicarbonat de sodiu industrial
- Bicarbonat de sodiu alimentar
- Bicarbonat de sodiu farmaceutic
- Silicat de sodiu solid 1/2 şi 1/3
- Silicat de sodiu lichid :

Tip S.A. cu densitatea 1,67—1,71 şi modulul 1,8—2,2
Tip S.B. cu densitatea de 1,50—1,56 şi modulul 2,3—2,5
Tip S.C. cu densitatea de 1,47—1,50 şi modulul 2,6—2,8
Tip S.D. cu densitatea de 1,39—1,43 şi modulul 2,9—3,2
Tip S.E. cu densitatea de 1,36—1,38 şi modulul 3,1—3,5

- Clorură de calciu tehnică hidratată
- Clorură de calciu cristalizată pentru scopuri alimentare
- Ionosil
- Sodil
- Carbonat bazic de magneziu tehnic şi farmaceutic
- Oxid de magneziu tehnic şi farmaceutic

livrează

UZINA DE PRODUSE SODICE

OCNA MUREŞ

Lei 2

editorial

Factori hotărîtori ai destinderii internaționale

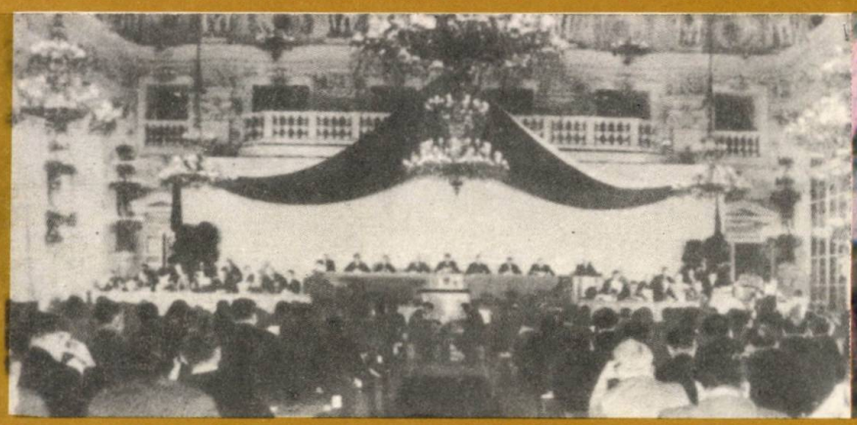

Corespondență din Praga

Actualitate politică

reportaj pe glob

VIENA ȘI VIENEZII

RELAȚII ROMÂNO–BELGIENE

Din țările socialiste

◆

Energia atomului și progresul tehnic

39
joi 19 septembrie 1968

lumea

Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, a primit luni dimineață, la Palatul Republicii, pe ministrul afacerilor externe al Belgiei, Pierre Harmel

Pavilionul românesc din cadrul Tîrgului de la Lausanne este vizitat de un numeros public și de oficialități

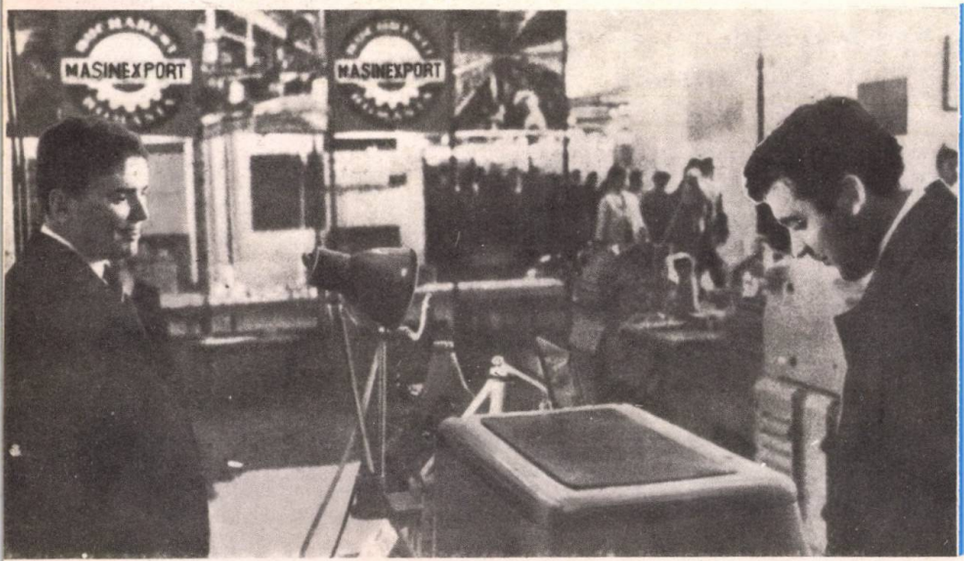

La Tîrgul internațional de la Viena standurile românești au prezentat o largă varietate de exponate: tractoare și mașini-unelte, produse chimice și petrochimice, mărfuri ale industriei ușoare

lumea

Nr. 39 (256) 19 SEPTEMBRIE 1968

sumar

EDITORIAL

2 Factori hotărîtori ai destinderii internaționale. *Ion Cârje.*

3 SĂPTĂMÎNA în telegrame

INTERVIUL NOSTRU

5 PIERRE HARMEL, *ministrul afacerilor externe al Belgiei* : Convorbiri sincere, directe, utile. *Florica Șelmaru*

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI SPECIALI

6 PRAGA — Actualitate politică. *Cristian Popișteanu*
8 GENEVA — Atomul, una din marile teme ale cooperării internaționale. *N. E. Gorjan*
11 GENEVA — U.N.C.T.A.D. : Ameliorarea mecanismelor instituționale în al doilea deceniu al dezvoltării. *Radu Vasiliu*
15 STOCKHOLM — Suedia nu s-a deplasat spre dreapta. *Lars Porne.*

ARTICOLE, STUDII

12 Forumul african de la Alger. *Corneliu Vlad*
14 Succesiune chiliană „inversă". *Eugen Pop*
18 Cairo. — Conferința afro-asiatică de solidaritate cu lupta poporului vietnamez. *Octav Livezeanu*
21 Între congresul de la Blackpool și conferința de la Blackpool. *Mihai Matei*
22 Republica Sud-Africană. Opoziție în „Bantustane". *Albert Sachs*

REPORTAJ PE GLOB

16 Viena și vienezii. *Felicia Antip*

DIN ȚĂRILE SOCIALISMULUI

19 Energia nucleară și progresul tehnic. *Acad. Anatoli Alexandrov*

PE URMELE ISTORIEI

23 München — 1938. *Traian Caraciuc*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 France Nouvelle, Paris Match, International Herald Tribune, Le Figaro, L'Express

PROFIL

30 WANIS EL GADAFFI, primul ministru al Libiei

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

FACTORI HOTĂRÎTORI AI DESTINDERII INTERNAȚIONALE

pag. 2

Interviul acordat revistei noastre de PIERRE HARMEL

ministrul afacerilor externe al Belgiei

pag. 5

CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII SPECIALI AI REVISTEI NOASTRE NE TRANSMIT DE LA

PRAGA — Actualitate politică

pag. 6

GENEVA — Atomul, temă a cooperării internaționale

pag. 8

GENEVA — Activitatea U.N.C.T.A.D.

pag. 11

STOCKHOLM — Semnificația scrutinului

pag. 15

Reportaj pe glob

VIENA ȘI VIENEZII

pag. 16

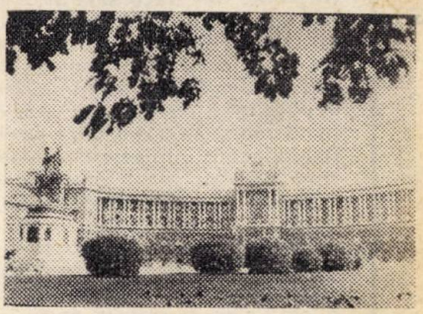

DIN ȚĂRILE SOCIALISMULUI

Energia nucleară și progresul tehnic

pag. 19

Pe urmele istoriei

München — 1938

pag. 23

ÎN IMAGINEA DE PE COPERTA A I-A : *Aspect din timpul lucrărilor Adunării Naționale cehoslovace, deschise vineri, 13 septembrie.*

Factori hotărîtori ai destinderii internaţionale

În ultimii ani, în opera de destindere s-a investit enorm. Eforturi perseverente, acțiuni oportune și inițiative curajoase au dus nu numai la depășirea coșmarului „războiului rece", nu numai la restabilirea arterelor de circulație a bunurilor materiale și spirituale ale planetei, dar mai ales la stabilirea unora noi.

Nu intenționăm, în aceste rînduri, să trasăm un bilanț al acestei perioade, nici să relevăm aspectul ei cantitativ — de altfel izbitor. Dorim să subliniem calitatea acestui proces și, în primul rînd, faptul că el reprezintă rodul eforturilor conjugate ale celor mai înaintate forțe politice ale contemporaneității, ca și ale cercurilor largi de opinie publică din occident, inclusiv cercuri guvernamentale care manifestă luciditate și realism ; dorim să relevăm că „albia" acestui proces au constituit-o interesele de cooperare și progres ale întregii omeniri. Contactele, schimburile de bunuri și idei, cunoașterea reciprocă, considerarea cu stimă și înțelegere a punctului de vedere al interlocutorului au determinat apariția pe harta politică a lumii, în ultimii ani, a acelui uriaș fluviu care a fertilizat terenul raporturilor între state, stimulînd încrederea, respectul reciproc, dorința și interesul de a coopera activ, într-un cuvînt — destinderea.

Ni se pare axiomatică sublinierea particulară că acest proces politic corespunde intereselor fiecărei țări în parte, comunității internaționale în ansamblul ei. Viața demonstrează că încurajarea acestui proces contribuie la progresul multilateral al omenirii, creează condiții favorabile pentru soluționarea problemelor în suspensie ; totodată, ea împiedică recrudescența acțiunilor cercurilor imperialiste, încercările lor de a polua climatul politic internațional, cu deosebire atmosfera europeană, de a vîntura reziduurile războiului rece, agitîndu-le insistent pentru a re-crea „smog"-ul dens care a întunecat orizontul politic al lumii în primul deceniu postbelic, sînt avansate chiar „alternative la destindere", blocul agresiv N.A.T.O. ocupînd un loc de prim plan.

Apare astfel alternativa : se va reîntoarce oare lumea la atmosfera de război rece, de dominație a politicii de forță, ori va continua cu vigoare sporită eforturile spre slăbirea permanentă a încordării, spre înfăptuirea intereselor ei vitale de prosperitate și pace ? După părerea noastră, tendințele pozitive, constructive, din viața internațională pot și trebuie să prevaleze asupra tendințelor retrograde, de „reconsiderare" a atitudinilor realiste, de reîntronare în sfera raporturilor interstatale a falimentarelor procedee de presiune, dictat și forță. În asemenea condiții, este cu atît mai necesar să se militeze cu toată hotărîrea și fermitatea pentru promovarea cauzei destinderii și păcii între popoare, să se folosească cu toată grija și răspunderea orice prilej, orice posibilitate pusă în slujba acestor scopuri, care întrunesc adeziunea fără echivoc a popoarelor lumii.

România socialistă a militat, militează și, prin cei mai autorizați reprezentanți ai săi, și-a reafirmat decizia de a milita cu vigoare sporită și în viitor, pentru destindere în Europa și în lume, pentru o colaborare activă și multilaterală între toate țările. Piatra unghiulară a politicii externe a partidului și statului nostru o constituie prietenia și alianța frățească cu toate țările socialiste. Întreaga noastră activitate externă demonstrează cu prisosință că partidul nostru, guvernul, întregul popor român sînt animați de un profund spirit internaționalist, că le sînt scumpe legăturile de prietenie și colaborare cu toate țările socialiste. Documentele recente de partid și de stat reafirmă hotărîrea țării noastre de a dezvolta neabătut aceste relații, de a-și aduce contribuția la restabilirea unității, la întărirea coeziunii și forței sistemului mondial socialist. Aceasta cu atît mai mult cu cît, în condițiile actuale, această unitate și coeziune constituie un factor decisiv al dejucării planurilor agresive imperialiste, al salvgardării păcii. După cum este cunoscut, țara noastră dezvoltă, în același timp, relații cu toate statele, indiferent de orînduirea lor socială, în vederea creării unui climat sănătos de colaborare, condiție indispensabilă a păcii și securității.

În momentul internațional actual, cînd cercurile reacționare încearcă să bareze căile destinderii, să învenineze raporturile între state, să arunce mărul discordiei pe masa reuniunilor internaționale, este mai necesar ca oricînd să nu se slăbească eforturile depuse pînă acum în slujba păcii și securității ; dimpotrivă, aceste eforturi trebuie multiplicate și intensificate ; ele trebuie să vizeze, în continuare, normalizarea deplină a vieții internaționale, consolidarea încrederii între state, intensificarea colaborării internaționale pe toate planurile — politic, economic, cultural-științific. Desigur, pentru zădărnicirea acțiunilor de reinstaurare a metodelor „războiului rece" sînt necesare acțiuni concrete, efective, pe calea destinderii și păcii. În acest sens fiecare țară, mare sau mică, poate să-și aducă contribuția potrivit posibilităților și intereselor ei fundamentale, ale păcii și progresului.

România, împreună cu alte țări socialiste, nu a precupețit nici un efort pentru a menține și consolida pacea, pentru a cultiva încrederea între state. Este imperios necesar ca, în prezent, în planul normalizării vieții internaționale, să se continue și cu mai multă hotărîre detectarea și dezamorsarea focarelor de tensiune, a surselor de conflict, să se acționeze cu toată fermitatea pentru apropiere și colaborare între națiuni. După părerea noastră, apelurile la sistarea contactelor politice, la înghețarea ori reducerea schimburilor comerciale, culturale, științifice etc., apeluri proferate de promotorii revitalizării „războiului rece", nu pot duce decît la deteriorarea raporturilor interstatale, la apariția unor noi surse de neîncredere și încordare. Se impun, dimpotrivă, continuarea acestor contacte, consecvență în lărgirea schimburilor multilaterale, ceea ce este nu numai în beneficiul părților, dar și al cauzei generale a destinderii și progresului.

Credincioasă principiilor fundamentale ale politicii sale externe, România dezvoltă în continuare relații cu toate țările lumii, primește vizite ale oamenilor politici, găzduiește delegații economice și culturale străine, delegații românești similare vizitează alte țări, socialiste și nesocialiste, toate acestea în dorința clară de a-și aduce contribuția în continuare la soluționarea marilor probleme internaționale, la întreținerea și chiar intensificarea pulsului viu al circuitului internațional de valori materiale și spirituale, baza trainică a destinderii și păcii generale.

Factorii hotărîtori ai reușitei oricărei acțiuni și inițiative în realizarea păcii și securității statelor constau în respectarea strictă a dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta — drept care nu poate constitui subiect de negociere în nici o circumstanță, în așezarea relațiilor dintre state pe principiile independenței și suveranității, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne. Însemnătatea principială și practică hotărîtoare a acestor norme pentru viața internațională apare și mai pregnantă în actualul context politic mondial.

Reprezentanți autorizați a zeci și zeci de națiuni, denunțînd practicile inadmisibile ale cercurilor imperialiste reacționare, reclamă pe drept cuvînt cultivarea acestor principii în toate manifestările privind relațiile dintre state, indiferent de orînduirea lor politică, de mărimea teritoriului lor, de potențialul lor economic ori militar. Să mai adăugăm că experiența a dovedit că respectarea acestor principii oferă baza pentru soluționarea efectivă a oricăror probleme în litigiu ; ea înlătură orice sursă de neîncredere și încordare, permițînd relații normale și sănătoase, deschizînd cîmp larg de manifestare colaborării internaționale.

Apreciind tendințele sănătoase, direcțiile pozitive din climatul politic european, nu avem în vedere elemente conjuncturale, ci considerăm acei factori care au impus și impun evoluția ascendentă a acestor tendințe. Este vorba de țările socialiste, de forțele progresiste din Europa occidentală și, în primul rînd, de partidele comuniste ; este vorba de cercuri largi ale opiniei publice vest-europene.

Destinderea, pacea și securitatea europeană au pătruns în conștiința popoarelor de pe continentul nostru, au devenit mobilurile acțiunilor lor, ceea ce impune conjugarea tuturor eforturilor, mobilizarea tuturor acestor forțe pentru asigurarea cursului pozitiv al evoluției politice în Europa și în lume.

Ion CÂRJE

săptămîna

în telegrame

Paris

REAFIRMAREA UNEI POZIȚII DE NECLINTIT

Cu prilejul conferinței de presă organizată în capitala Franței, Nguyen Thanh Le, purtătorul de cuvînt al delegației R.D. Vietnam la convorbirile oficiale de la Paris între reprezentanții R.D. Vietnam și cei ai S.U.A., a prezentat un bilanț al bătăliei de la Tay Ninh, exemplu elocvent al succeselor militare ale patrioților și poporului sud-vietnamez : unitățile militare ale Frontului Național de Eliberare au repurtat însemnate victorii, scoțînd din luptă 1 600 de soldați americani și distrugînd 200 vehicule militare și 40 de tancuri. Cu aceeași ocazie, Nguyen Thanh a denunțat bombardarea sistematică a diguri-lor de către aviația S.U.A., cu atît mai mult cu cît în momentul de față unele regiuni din Vietnamul de sud suferă de pe urma inundațiilor și taifunurilor.

În cadrul aceleiași conferințe de presă, care a constituit totodată o reafirmare a poziției R.D. Vietnam privind rezolvarea problemei vietnameze, purtătorul de cuvînt a răspuns numeroaselor întrebări puse de ziariști și s-a referit la procedura celei de-a doua etape a negocierilor, care ar începe după realizarea condiției prealabile și care constituie, de fapt, obiectul tratativelor de la Paris — încetarea bombardamentelor americane asupra R.D. Vietnam.

Într-un comentariu al postului de radio nord-vietnamez făcut în aceeași zi, se reamintește poziția în 4 puncte a guvernului R.D. Vietnam, se respinge ideea așa-zisei „reciprocități" lansată de partea americană și se proclamă încă o dată poziția de neclintit a R. D. Vietnam, pentru că aceasta oferă, de fapt, singura cale spre o rezolvare justă, grabnică și realistă a problemei vietnameze în conformitate cu interesele poporului vietnamez și cu dorințele și aspirațiile de libertate și independență ale acestuia.

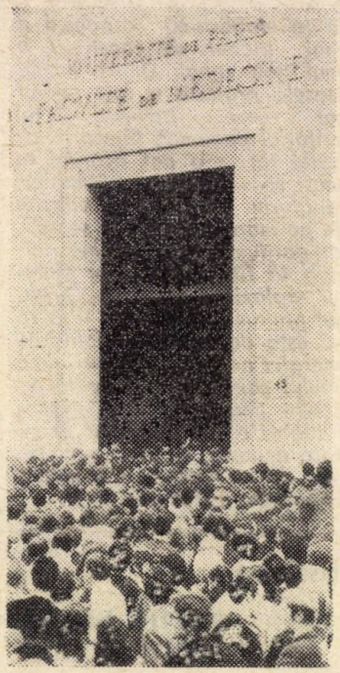

La facultatea de medicină din Paris au început examenele. Afluența studenților este foarte mare. După datele statistice s-au prezentat la lucrări 93 la sută din numărul înscrișilor.

Ciudad de Mexico

SUB SEMNUL COLABORĂRII

Într-un articol scris nu de mult pentru revista „Lumea", în care se ocupa de locul țării noastre în circuitul economic mondial, tovarășul Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, declara : „Lărgirea continuă a relațiilor economice cu tinerele state independente din Asia și Africa, precum și cu țările Americii Latine, reprezintă una din direcțiile principale ale politicii economice externe a României".

În vederea tocmai a lărgirii schimburilor comerciale dintre țara noastră și o parte dintre acestea, tovarășul Gheorghe Rădulescu a plecat în fruntea unei delegații guvernamentale într-o lungă călătorie prin unele țări din America Latină. Primele contacte avute în Mexic s-au dovedit fructuoase. S-a încheiat un acord bancar româno-mexican și o agenție comercială română va funcționa la Ciudad de Mexico. S-au stabilit de asemenea o serie de măsuri privind dezvoltarea relațiilor comerciale dintre cele două țări prin promovarea importurilor și exporturilor în ambele sensuri. Presa mexicană s-a arătat extrem de favorabilă acestei vizite și rezultatelor ei. Comentînd evenimentul și analizînd principalele curente ale comerțului româno-mexican precum și posibilitățile lui de dezvoltare, ziarul „El dia" sublinia că din discuțiile purtate a reieșit că „mexicanii și românii au încredere în intensificarea schimburilor comerciale între cele două țări".

Această vizită, cît și cele ulterioare, se înscrie și contribuie la dezvoltarea și îmbunătățirea relațiilor economice între țara noastră și țările respective în folosul ambelor părți.

Washington

PRONOSTICURI ELECTORALE

În duelul prezidențial Nixon-Humphrey a intervenit un element nou — al treilea candidat, George Wallace, fostul guvernator al statului Alabama, cunoscut mai mult prin pozițiile sale retrograde și segregaționiste. Fără a reprezenta un pericol real pentru cei doi principali candidați, George Wallace, prin apariția sa, a determinat însă o intensificare importantă a activității politice americane preelectorale și crearea unui „suspense" în privința rezultatelor alegerilor din 5 noiembrie. Pe de altă parte, prezența lui în calitate de reprezentant al „partidului independent" — creat de el însuși — ar putea compromite șansele lui Humphrey și Nixon de a întruni majoritatea absolută a voturilor aparținînd „marilor electori" — mecanismul ultim al scrutinului prezidențial. În acest fel candidatura lui Wallace a repus în discuție unele aspecte vetuste, arhaice, complicate, în procedura de alegere a președintelui. Astfel, în cazul că nici unul din candidați nu va obține majoritatea de 270 voturi din totalul de 538 — Camera Reprezentanților i-ar departaja tocmai în virtutea acestor prevederi și proceduri învechite la care s-a mai apelat și în timpul alegerilor din 1824.

→

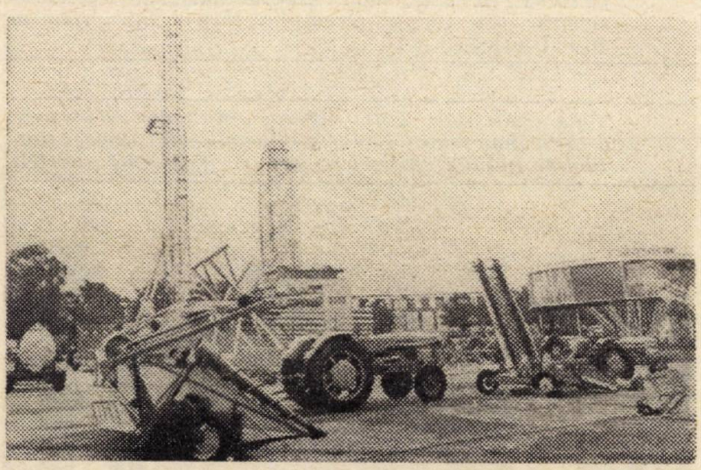

Exponate românești la Tîrgul internațional de la Brno : în primul plan, mașini agricole moderne ; în planul secund, sondă pentru foraje la mari adîncimi

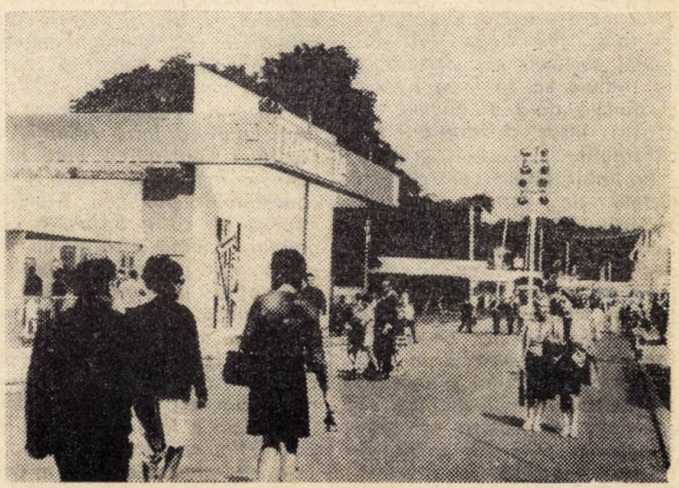

La Paris s-a deschis tradiționala expoziție, cu prilejul aniversării ziarului L'Humanité

săptămîna

în telegrame

În ceea ce privește șansele pretendenților la scaunul prezidențial, sondajele de opinie, inițiate de diversele instituții specializate sau publicații, prezintă în multe privințe aspecte contradictorii. Totuși, un anumit avans pare a fi luat de Nixon. Potrivit institutului „Gallup", 43 la sută din voturi aparțin acestuia, în timp ce în favoarea lui Humphrey procentul este 31 la sută, iar pentru Wallace 19 la sută. Conform însă estimărilor făcute de ziarul „New York Times", în urma anchetei întreprinse în acest sens, Nixon ar obține sufragiul, în cazul în care alegerile s-ar desfășura în momentul de față, a 30 de state reprezentînd 346 voturi ale colegiului electoral, în timp ce Humphrey ar întruni doar 42 voturi, fiind întrecut chiar și de Wallace — 77 voturi.

Salisbury

RASIȘTII CONTRA RASIȘTILOR

Adoptarea proiectului noii constituții, propusă de guvernul rasist rhodesian, prin care se urmărește consfințirea independenței unilaterale, a declanșat puternice înfruntări și chiar o sciziune în însăși inima rasismului — partidul „Frontul rhodesian". S-au produs chiar și retrageri din partid — 74 membri, și demisii — Graham, ministrul de externe și al apărării. Obiectul divergențelor : aproape de necrezut dar cutremurător — proiectul de constituție prevedea ca termen pentru completa separație a populației albe de cea neagră (în sensul celei existente deja în Republica Sud-Africană) 5 ani. Aripa „dură" a partidului, care s-a dedat la atacuri frontale împotriva lui Ian Smith, susținea că „separația" nu trebuie să se facă treptat, ci dintr-o dată și anume cu ocazia însăși a adoptării noii constituții.

Probabil, ținînd cont de protestele pe care o asemenea „constituție" le-ar putea isca Ian Smith, nu mai puțin rasist decît „rebelii" răsculați împotriva sa, a stabilit un astfel de termen, considerat ca o „perioadă de tranziție" pentru a o face mai acceptabilă în ochii populației africane și mai ales a autorităților britanice, în speranța că acestea vor recunoaște în cele din urmă guvernul ilegal de la Salisbury. Dar dl Smith nu mai are pe cine să păcălească. Poporul rhodesian însuși este decis să-și apere drepturile, fie și cu arma în mînă. Amploarea luată de mișcarea patrioților rhodesieni dovedește acest lucru.

Atena

PREVEDERILE NOII CONSTITUȚII

Textul definitiv al noii constituții a fost dat publicității. Principalele prevederi sînt : regimul este denumit „democrație regală" ; prerogativele regelui care „simbolizează unitatea națiunii" sînt în întregime controlate de către „Consiliul Națiunii" compus din primul ministru, președintele Camerei deputaților, șefii celor două principale partide ale Camerei deputaților, președintele Curții Constituționale și șeful forțelor armate ; întărirea puterii executive ; parlamentul este redus la 150 (față de 300) ; partidele sînt supuse controlului Curții Constituționale care poate să le dizolve cînd „scopurile lor, aparente sau ascunse, sînt contrare principiilor regimului social existent" ; exercitarea libertăților individuale este limitată prin noțiunea de „abuz" ce urmează a fi constatată tot de Curtea Constituțională ; constituția intră în vigoare după adoptarea sa printr-un referendum, dar posibilitatea suspendării articolelor privind libertatea individuală, libertatea presei și asocierii (instituită prin legea marțială, care rămîne în vigoare) sînt menținute.

Noua constituție va fi supusă referendumului la 29 septembrie.

Ciudad de Panama

UN NOU CANAL ?

Datorită creșterii traficului mondial maritim și măririi considerabile a tonajului multor vase a apărut necesară construirea unui alt canal, alături de canalul Panama, care să facă legătura între Atlantic și Pacific. Construirea unui nou canal a fost determinată și de considerente politice. Administrarea de către S.U.A. a canalului Panama a stîrnit un val puternic de proteste din partea populației panameze, sub al cărui impuls guvernul acestei țări a acționat pe lîngă autoritățile S.U.A. ; dar lista de revendicări prezentate guvernului american de fostul președinte Robles nu a fost cea dorită de populația panameză. Se pare, însă, că actualul context în care noul președinte, Arnulfo Arias, pare mult mai decis să schimbe situația decît predecesorul său a determinat S.U.A. să treacă la elaborarea grabnică a unor planuri de construire a unui nou canal. Dintre numeroasele proiecte a fost reținut cel care traversa tot teritoriul panamez. Guvernul acestei țări și-a dat acordul în acest sens. Conform planurilor, săpăturile urmau să fie atacate de pe mare din ambele sensuri, iar porțiunile cu altitudine ridicată să fie dislocate cu ajutorul exploziilor nucleare. Guvernul panamez a anunțat însă că nu este de acord cu folosirea energiei nucleare la construirea noului canal, întrucît există pericolul unei puternice infestări radioactive cît și, avînd în vedere aceasta, crearea unui curent de vii proteste din partea populației panameze.

Lisabona

BULETIN MEDICAL CU IMPLICAȚII POLITICE

La 7 septembrie, președintele Oliveira Salazar, în urma unui hematom intracranian, suferea o intervenție chirurgicală, la clinica Crucii Roșii din Lisabona. În ziua de 16 septembrie ziariștii prezenți în holul spitalului au observat o activitate anormală a personalului medical. Un buletin alarmant este dat publicității. Către seară, miniștrii sînt prezenți la clinică. Au circulat zvonuri despre o altă intervenție chirurgicală. După un nou și alarmant buletin medical, șeful statului, amiralul Amerigo Tomaz, a convocat noaptea pe cîțiva membri ai guvernului.

Situația a căpătat profunde implicații politice. Boala gravă a președintelui Salazar, ajuns la 79 de ani, pune șefului de stat probleme noi. Timp de 40 de ani, Salazar n-a încetat să-și îndeplinească funcțiile ce-i reveneau nici măcar în momentele în care era bolnav. Nu se știe ce decizie va lua amiralul Tomaz.

Important nu este însă ce hotărîre va lua acesta sau cine va prelua puterea, ci dacă astfel se vor înregistra noi orientări în politica portugheză.

Artiștii Teatrului maghiar din Cluj răspund aplauzelor pe scena Teatrului Madach din Budapesta, după o reprezentație din timpul recentului turneu întreprins în R. P. Ungară

Vedere parțială a satului olimpic din Ciudad de Mexico, a cărui inaugurare a avut loc la începutul acestei săptămîni. În fund, clădirile în care vor fi găzduiți sportivii

„CONVORBIRI SINCERE, DIRECTE, UTILE"

Pierre HARMEL

Ministrul afacerilor externe al Belgiei

Vizita în țara noastră a ministrului afacerilor externe al Belgiei, Pierre Harmel, nu a durat mult : de vineri seară pînă către marți la prînz. Un program dens s-a înscris, totuși, în aceste limite de timp. Ministrul belgian a fost primit de președintele Consiliului de stat, Nicolae Ceaușescu, de președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, și a avut convorbiri cu omologul său român, Corneliu Mănescu, al cărui invitat a fost. El a mai făcut o călătorie în țară, un itinerar urbanistic al Capitalei, a ținut înainte de plecare o conferință de presă. Îi sîntem cu atît mai recunoscători că, între două puncte de program, a binevoit să acorde un interviu revistei „Lumea".

Primele sale cuvinte :

— „Mi s-a spus că sînt primul ministru de externe belgian care vine în România ; sînt foarte fericit că-mi revine această cinste.

Cunoașteți antecedentele acestei vizite. Cu trei ani în urmă, la Națiunile Unite a fost adoptată o inițiativă fericită, luată de reprezentantul României și tinzînd la adoptarea unei rezoluții care sintetiza aspirații larg răspîndite în opinia publică ; în jurul rezoluției s-a cristalizat un grup de nouă state de dimensiuni în general mijlocii sau mici, unele angajate, altele neangajate, unele fiind neutre și altele nu, dar care recunoșteau deopotrivă că există o cale, un mod de comportare reciprocă a statelor europene, vecine și oarecum înrudite între ele, care ar trebui să fie căutat cu perseverență. Ministrul dv., dl Mănescu, a fost acela care a făcut începutul, între țările noastre, al relațiilor bazate pe vizite între miniștrii de externe, prin cea care l-a făcut oaspetele nostru în luna februarie 1967, și care a cucerit la noi multe și vii prietenii pentru țara dv. După cum se știe, la începutul acestui an, Belgia a trecut printr-o criză guvernamentală destul de îndelungată ; astfel, încă din luna iunie aș fi avut plăcerea să întorc vizita ministrului dv. de externe. Sînt deosebit de fericit că programul nostru reciproc ne-a permis, totuși, să fixăm această vizită anul acesta și să iau contact direct cu țara dv.".

— *Pentru o mai bună cunoaștere reciprocă, n-ați vrea să ne vorbiți, să vorbiți cititorilor noștri, despre principalele probleme actuale interne ale Belgiei ?*

— Sînt, în primul rînd, de ordin economic — și, de asemenea, de ordin cultural. Toate industriile din secolele XVIII și XIX s-au născut în jurul cărbunelui, în zona carboniferă. În perioada nouă, totul se adună în jurul marilor fluvii, al marilor porturi. Astfel, ceea ce este modern în industria noastră se află în general în nordul țării, ceea ce e mai puțin modern, în sud. Trebuie, deci, realizat un dublu echilibru, economic și politic-cultural, între două comunități lingvistice, diferite pe de o parte din punct de vedere numeric, pe de alta din punct de vedere al condiției economice. În acest spirit este concepută reforma constituțională pe care guvernul nostru consideră ca o sarcină să o realizeze.

— *În ce măsură afectează reforma Constituția în vigoare ?*

— Nu modifică structura instituțiilor, lărgește însă competențele organelor regionale, de pildă în sensul unui federalism cultural... Pentru o reformă constituțională este însă nevoie de două treimi din voturi, iar majoritatea parlamentară pe care se bazează guvernul nostru nu atinge acest nivel. În mare măsură, din pricina problemei speciale pe care o constituie capitala : Bruxelles este o enclavă bilingvă, iar direcția expansiunii „aglomerației bruxelleze" obiect de controverse... Dar, știți, dacă privesc problemele noastre în optica pe care mi-o dau obligațiile funcției mele, cred că, în fond, nu sînt probleme foarte grave. Din acest punct de vedere, sîntem niște privilegiați... în timp de pace. Căci, în timp de război, sîntem totdeauna din cei mai greu încercați.

— *Cum apreciați rolul relațiilor bilaterale și al cooperării între țări cu regimuri social-politic diferite la dezvoltarea climatului de destindere în Europa și în lume ?*

— Ca pe o claviatură cu nenumărate registre ale bunei înțelegeri între popoare. Dacă e folosită ca un instrument de cooperare, deschide poarta tuturor nădejdilor. Pentru aceasta, trebuie să ne întîlnim așa cum sîntem, cu deosebirile dintre noi, cu apropierile dintre noi. Îmi place să văd mai cu seamă apropierile. În România am găsit multe — chiar de ordin istoric : am citit texte ale „pașoptiștilor" dv. cu sentimentul că reîntîlnesc textele patrioților noștri din 1830. Încă din 1965 am considerat că relațiile bilaterale între țări cu regimuri diferite trebuie să se intensifice ; o ilustrare evidentă a acestui adevăr a devenit evoluția relațiilor dintre România și Belgia.

— *Cum apreciați, domnule ministru, realizările de pînă acum ale cooperării dintre țările noastre ?*

— Firește, după o lungă perioadă în care nu ne-am întîlnit, normalizarea, apoi intensificarea relațiilor noastre, au fost jalonate de ample ședințe de lucru pentru a analiza fiecare din elementele acestor relații. Și acum am folosit prilejul ca să ne explicăm asupra marilor opțiuni ale politicii noastre externe respective. M-am simțit profund onorat de primirea pe care mi-au făcut-o conducătorii țării dv., de audiențele pe care mi le-au acordat președintele Consiliului de Stat, dl Ceaușescu, și președintele Consiliului de Miniștri, dl Maurer, de convorbirile cuprinzătoare pe care le-am avut cu ministrul dv. de externe, dl Mănescu, și colaboratorii săi. Din discuțiile noastre se confirmă că, în ciuda unor deosebiri de apreciere cu totul firești între state cu regimuri diferite, urmărim în Europa aceleași obiective de pace și avem asupra a numeroase puncte aceeași concepție în ce privește modalitatea de a le atinge, adică în ceea ce privește necesitatea de a înlocui în Europa noțiunea de „echilibru" prin noțiunea de cooperare între state. Aceste convorbiri au fost sincere, directe — și în consecință, sper, utile. Nici Belgia, nici România nu au sentimentul că pot singure să rezolve marile probleme europene. Dar am constatat hotărîrea noastră, a ambelor părți, de a continua la toate nivelurile și în toate problemele de interes comun pentru România și Belgia căutarea perseverentă a modalităților de a sluji obiectivele de pace la care m-am referit.

— *Cum vedeți, în viitorul imediat, dezvoltarea de aci încolo a relațiilor dintre țările noastre ?*

— În primul rînd, am satisfacția de a fi îndeplinit însărcinarea ce mi-a fost încredințată de primul ministru belgian, dl Eyskens, de a transmite d-lui Maurer invitația de a face, împreună cu dl. Mănescu, o vizită oficială în Belgia. Invitația a fost acceptată, urmează ca pe căile uzuale să fie precizată data la care va avea loc.

În ceea ce privește perspectivele aspectelor curente ale relațiilor noastre, să luăm, de pildă, pe cele comerciale : am constatat cu deosebită satisfacție că normalizarea acestor schimburi a progresat atingînd un nivel important, de o parte și de cealaltă, că importurile de produse românești în Belgia au sporit în 1967 cu 60 la sută în comparație cu anul precedent, că, pe de altă parte, vînzările belgiene în România au fost stimulate de contracte importante îndeosebi în domeniul industriei chimice. Pentru a dezvolta și de aci încolo cooperarea tehnică și economică între țările noastre, am semnat noul acord de cooperare în aceste domenii. A fost creată și o comisie mixtă însărcinată cu traducerea în concret a acordului.

În cultură, în știință, în artă, ne-am dat dintotdeauna mult și ne putem da și mai mult unii celorlalți. În această ordine de idei, nu de mult ați găzduit o săptămînă a culturii belgiene, iar în luna noiembrie va avea loc în Belgia o săptămînă a culturii române, de care ne bucurăm foarte mult, prilej cu care vom avea plăcerea vizitei d-lui ministru român al culturii.

Ținînd și de cultură și de economie, un alt domeniu de preocupări comune este turismul. Mă bucur de sporirea numărului compatrioților mei care vizitează România. Cum timp de o zi și jumătate am fost și eu turist, privilegiat, în țara dv., cred că voi fi în Belgia un bun propagandist al turismului românesc.

Florica ȘELMARU

PRAGA: actualitate politică

De la trimisul nostru special, Cristian Popișteanu

Orice călător aflat în capitala cehoslovacă este tentat să ceară explicații despre destinația patrulaterului de sticlă, beton și aluminiu care a început să se înalțe în perimetrul dintre gara centrală a orașului și Muzeul național ceh care domină celebra Vaclavske Namesti. I se va răspunde că este noua construcție destinată să adăpostească lucrările parlamentului Republicii Socialiste Cehoslovace. Pînă cînd noul sediu al Adunării Naționale va fi terminat, lucrările se desfășoară în clădirea Ministerului Industriei Ușoare, din apropierea vechiului turn al orașului, clădire în care ne-am aflat deseori în ultimele săptămîni. Vineri 13 septembrie, aici s-a desfășurat cea de-a 26-a sesiune ordinară a Adunării Naționale a Republicii Socialiste Cehoslovace, eveniment așteptat cu interes de întreaga opinie publică a țării.

Ordinea de zi a lucrărilor, examinată și aprobată de deputați, a inclus numeroase probleme decurgînd din actuala situație a țării. Parlamentul a ascultat declarația guvernamentală prezentată de președintele Consiliului de Miniștri, Oldrich Cernik, a examinat și ratificat o serie de legi prezentate din inițiativa guvernului și a Frontului Național. În cadrul sesiunii au luat cuvîntul Alexander Dubcek, prim-secretar al C.C. al P.C.C., generalul de armată Ludvik Svoboda, președintele statului cehoslovac, Josef Smrkovsky, președintele Adunării Naționale.

Evident, principalele comentarii asupra sesiunii se axează pe declarația guvernului Republicii Socialiste Cehoslovace cu privire la situația actuală din țară. În declarația guvernamentală se subliniază că hotărîrea fermă a forței conducătoare a societății — a Partidului Comunist din Cehoslovacia și a Frontului Național — de a asigura poporului cehoslovac o dezvoltare socialistă fericită, a suportat în zilele care au trecut o serioasă încercare. „În condiții complexe, a spus Oldrich Cernik, poporul cehoslovac, toate organele alese în mod legal în societatea noastră socialistă își vor îndeplini rolul lor istoric. Partidul Comunist din Cehoslovacia și Comitetul său Central s-au situat în fruntea profundelor transformări din convingerea că, bazîndu-se pe concepțiile marxist-leniniste cu privire la construcția socialismului și pe respectarea principiilor generale ale socialismului, în strînsă unitate cu condițiile specifice ale dezvoltării Cehoslovaciei, vor transforma țara noastră într-o societate socialistă modernă și înfloritoare, strîns legată de comunitatea țărilor socialiste.

În acest timp a fost elaborată și aprobată de Adunarea Națională și de guvern declarația din aprilie a acestui an, care pornea de la documentele corespunzătoare ale partidului comunist și ale Frontului Național. Toate măsurile social-politice, economice și culturale aveau un caracter socialist foarte clar și în același fel au fost interpretate și de poporul cehoslovac. Guvernul și, după cum s-a constatat și poporul muncitor din republica noastră, înțelegeau că documentul guvernamental era propria lor cauză".

După ce a prezentat un tablou al dezvoltării sociale, politice și economice a Cehoslovaciei în perioada de după ianuarie, Oldrich Cernik a subliniat că poporul cehoslovac vrea un răspuns clar din partea guvernului la întrebările : „Ce trebuie să facem acum ? Care va fi în prezent dezvoltarea noastră socialistă ? Ne vom întoarce la perioada de pînă în ianuarie 1968 sau vom avea posibilitatea să continuăm, deși în mod lent, să mergem pe calea începută după ianuarie ? Oare cuceririle noastre socialiste revoluționare vor fi menținute și dezvoltate în continuare ? Vom continua oare traducerea în viață a reformei economice ? Care va fi orientarea noastră în politica externă ?" Iată răspunsurile șefului guvernului cehoslovac : „Țara noastră va continua și pe viitor dezvoltarea socialistă de după ianuarie, stabilită prin documentele forței conducătoare a societății noastre — Partidul Comunist din Cehoslovacia, la plenarele sale. Situația nouă va cere o anumită rectificare a sarcinilor trasate de guvern. Față în față cu realitatea ultimelor luni și săptămîni, la fel ca și înainte sîntem, și vom rămîne și în viitor, o parte componentă a comunității statelor socialiste, de care ne unesc țeluri și interese comune și sîntem ferm hotărîți să dezvoltăm, să consolidăm relațiile reciproce în interesul popoarelor noastre.

Situația obligă guvernul să-și concentreze pentru viitorul apropiat atenția în primul rînd spre rezolvarea sarcinilor actuale.

Guvernul consideră necesară și în condițiile actuale continuarea programului economic de bază al sistemului conducerii economiei naționale. Activitatea guvernului se va concentra în primul rînd asupra elaborării detaliate a realizării reformei economice, inclusiv problemele instituționale, și asupra determinării unui proces de mai lungă durată a măsurilor reciproc legate.

Guvernul republicii a confirmat în declarația sa programatică că pentru dezvoltarea societății noastre, pentru întărirea unității poporului cehoslovac și pentru încrederea reciprocă este necesară înfăptuirea unor modificări principiale ale reglementării statale și juridice a relațiilor reciproce dintre cele două popoare pe principiul federației socialiste. Guvernul va depune toate eforturile pentru ca Adunarea Națională să poată dezbate și aproba pînă la 28 octombrie 1968, potrivit declarației Consiliului Național ceh și a Consiliului Național slovac, legea constituțională cu privire la noua organizare federativă de stat și juridică pe principiul național.

Oldrich Cernik a anunțat că toate problemele legate de retragerea trupelor celor cinci state sînt rezolvate în mod operativ de către Ministerul Afacerilor Externe și de Ministerul Apărării Naționale, urmînd ca în curînd să înceapă convorbiri la nivelul delegațiilor guvernamentale.

Șeful guvernului cehoslovac a subliniat că țara sa va întări și pe viitor sistemul de apărare al statelor din Tratatul de la Varșovia, va îndeplini cu consecvență sarcinile pe care și le-a asumat și va dezvolta eforturile pentru lichidarea tuturor urmărilor provocate de evenimentele din august. Îi asigurăm pe prietenii și pe dușmanii noștri — a spus Oldrich Cernik — că Cehoslovacia este și va fi o țară socialistă, parte componentă a comunității socialiste, că orientarea principală a politicii noastre externe va rămîne neschimbată. Guvernul consideră drept sarcină a sa principală asigurarea condițiilor pașnice pentru dezvoltarea societății socialiste, a independenței și securității țării. În același timp, guvernul va căuta să adîncească relațiile reciproce cu țările socialiste, să-și îndeplinească toate obligațiile care decurg din acordurile bilaterale și multilaterale, respectînd principiul reciprocității.

În dezbaterile sesiunii Adunării Naționale a Cehoslovaciei a luat cuvîntul și președintele Svoboda, care a dat o înaltă prețuire disciplinei și judecății chibzuite, atitudinii muncitorilor, țăranilor, intelectualității, tineretului. Numai datorită sprijinului dv. al tuturor, a declarat Ludvik Svoboda, încrederii dv. de fiecare oră și de fiecare minut, noi am simțit și am știut că vorbim și acționăm în numele poporului. Numai astfel putea fi căutată ieșirea din această situație. Rezultatele tratativelor de la Moscova constituie din partea noastră un rezultat al eforturilor de a găsi o ieșire cinstită și realistă din situația dată, rezultat care ține seama de interesele vitale și speranțele popoarelor noastre. Ludvik Svoboda a subliniat necesitatea abordării realiste a problemelor actualei situații, a desfășurării muncii cu hotărîre și simț de răspundere, a continuării evoluției de după ianuarie, a îndeplinirii programului de acțiune a Partidului Comunist din Cehoslovacia.

În încheierea lucrărilor Adunării Naționale, Josef Smrkovsky a prezentat o informare cu privire la poziția Comitetului pentru politică externă al parlamentului cehoslovac în problema anumitor cereri de neutralitate a țării. Știți cu toții—a arătat Smrkovsky,—că și în timpul evenimentelor complexe și

Alexander Dubcek, primul secretar al C.C. al P.C.C., vorbind la televiziunea din Praga, în ziua de 14 septembrie

tragice ale situației cunoscute în care a apărut lozinca neutralității în rîndul opiniei publice cehoslovace copleșită de intrarea neașteptată a armatelor străine pe teritoriul nostru, atît Comitetul de politică externă cît și sesiunea Adunării Naționale au luat imediat atitudine, iar în declarația Adunării Naționale s-a explicat întregii opinii publice că proclamarea neutralității sau neutralizării Cehoslovaciei nu numai că nu ar constitui o rezolvare a situației create, dar această lozincă a fost calificată drept periculoasă din punct de vedere politic și ineficace din punct de vedere juridic. În conformitate cu acest punct de vedere, Prezidiul Adunării Naționale Cehoslovace a cerut Ministerului de Externe să-și exprime protestul față de faptul că ziarul polonez „Trybuna Ludu" a prezentat afirmații neadevărate în legătură cu poziția Comitetului pentru politică externă al Adunării Naționale.

După încheierea lucrărilor Adunării Naționale, presa cehoslovacă care și-a informat pe larg cititorii despre documentele adoptate la sesiune, sublinia deosebita lor semnificație. Astfel, „Rude Pravo" scrie : „Deputații Adunării Naționale au interpretat declarația guvernamentală ca o sinteză a factorilor politici interni și externi prin intermediul cărora ne îndeplinim obligațiile ce decurg din protocolul de la Moscova și efectuăm normalizarea vieții noastre care să creeze condițiile favorabile și în vederea îndeplinirii obligațiilor celeilalte părți care a semnat comunicatul de la Moscova.

Programul actual al guvernului respectă factorii speciali ai politicii interne și politicii externe și se bazează pe ei în stabilirea scopurilor politicii sale. De aceea programul poate fi caracterizat drept o realitate".

Sîmbătă seara, milioane de telespectatori au urmărit cu deosebită atenție cuvîntarea rostită de Alexander Dubcek, care a înfățișat poporului cehoslovac coordonatele actualului moment din istoria sa.

Pentru a păstra unitatea poporului nostru, a subliniat primul secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist, trebuie să îndeplinim cu consecvență, deși într-o perioadă de timp mai îndelungată, principiile politicii de după ianuarie. Abaterea de la această politică ar însemna descompunerea unității societății noastre și nu mă tem să o spun — o tragică ciocnire a forțelor sociale.

Am început să îndeplinim — a afirmat Alexander Dubcek — concluziile de la Moscova. Le vom îndeplini cu consecvență. Nu vom evita nici acele prevederi care pentru noi sînt dificile și complexe. Principala problemă — a relevat Dubcek — o constituie astăzi pentru noi normalizarea și consolidarea situației, retragerea trupelor celor cinci țări din republica noastră. Așa prevede acordul de la Moscova. Ce trebuie să înțelegem prin noțiunea de normalizare ? În jurul acestei probleme sînt răspîndite în prezent, din diferite surse, diverse concepții și ipoteze. Normalizarea se referă în mod cert la restabilirea deplină a vieții economice, politice și culturale a țării, la dezvoltarea activității legale a organelor alese în mod democratic de oamenii muncii, la dezvoltarea socialistă în continuare a țării noastre, o dată cu întărirea rolului conducător al partidului și al clasei muncitoare. Hotărîtor este faptul că elementul principal și determinant în evoluția noastră a fost elementul pozitiv, prosocialist pe care oamenii muncii din țara noastră l-au denumit politica de după ianuarie. Nu vom admite — a subliniat primul secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist din Cehoslovacia — în nici un caz, nimănui, să desfășoare o activitate antisocialistă care s-ar găsi în dezacord cu politica noastră de după ianuarie.

După tot ceea ce am trăit — a spus Alexander Dubcek — pot să afirm în mod curajos că majoritatea covîrșitoare a cetățenilor noștri se gîndesc la unitate de pe pozițiile dezvoltării socialiste, deci nu este vorba de o unitate oarecare, ci de o unitate pe baza socialismului, de o unitate pe baza dezvoltării socialiste a societății noastre, de o unitate a forțelor socialiste în jurul partidului comunist și de izolarea forțelor care s-ar opune socialismului sau care ar încerca să-l amenințe.

Pe această bază sînt unite popoarele noastre începînd din ianuarie, pe această poziție se situează în mod unanim. Știți că conducerea partidului dinainte de ianuarie a încălcat într-o serie de probleme esențiale multe puncte principiale marxist-leniniste ale politicii partidului nostru. Încălcarea democrației socialiste și legalității socialiste, subaprecierea intereselor muncitorilor, țăranilor, intelectualității și a unor probleme din cadrul raporturilor dintre naționalitățile noastre, precum și a unor probleme cu privire la poziția, sarcinile și activitatea tineretului, ridicarea acestor forțe sociale împotriva sa — întreagă această practică a conducerii de dinainte de ianuarie a discreditat politica partidului și socialismul în ochii multor oameni ai muncii. Acest lucru a diminuat autoritatea partidului, a semănat discordie între grupările sociale, naționalități și generații și a oferit teren elementelor antisocialiste, care altfel ar fi fost de mult izolate. Cînd am preluat aceste grele moșteniri, am spus : Vom îndepărta deformările, samavolnicia, ilegalitatea, vom dezvolta o democrație socialistă, vom da socialismului din țara noastră acea înfățișare omenească care îi este proprie. Aceasta și nimic altceva constituie esența politicii noastre de după ianuarie. Acest lucru ne-a permis să unificăm treptat popoarele noastre pe pozițiile socialismului. Prin aceasta a crescut autoritatea partidului și a conducerii sale, care pe mulți îi surprinde. Aceasta este calea noastră și pe mai departe, de pe care s'ntem hotărîți să nu ne abatem, cale care a fost confirmată și în concluziile convorbirilor de la Moscova.

Am crezut profund și credem în adevăr, în caracterul convingător al ideilor socialismului, în forța ideilor noastre și totodată în capacitatea noastră de a respinge orice atac antisocialist, fără a mai vorbi despre faptul că perioada care s-a scurs a oferit suficiente dovezi că oamenii noștri nu vor accepta cu ușurință nimic care ar fi îndreptat împotriva esenței socialiste a orînduirii noastre din Republica Socialistă Cehoslovacă. În orientarea noastră politică fundamentală — a subliniat Alexander Dubcek — pornim și pe viitor de la experiența potrivit căreia socialismul a prins rădăcini profunde și a devenit cauza întregului nostru popor muncitor. Sînt deosebit de importante în procesul de normalizare poziția și activitatea clasei muncitoare, care s-au manifestat atît de pregnant în ultima perioadă. Dacă cineva mai are încă îndoieli în problema atitudinii clasei muncitoare, în prezent el și le poate clarifica : muncitorii noștri au apărat și apără acea cale a dezvoltării socialiste pe care a elaborat-o partidul în perioada de după ianuarie.

Trebuie să ne gîndim nu numai la ziua de astăzi, a spus primul secretar al Comitetului Central al partidului comunist, ci și la ziua de mîine. Am fost și vom fi internaționaliști. Locul nostru se află și va fi în mod hotărît și pe viitor în cadrul comunității socialiste, în colaborare cu popoarele țărilor socialiste și în unitate cu partidele comuniste și cu mișcarea comunistă revoluționară. Poporului nostru îi sînt scumpe principiile internaționaliste : colaborarea cea mai strînsă și largă dintre popoare pe baza respectului reciproc, a egalității în drepturi, a integrității teritoriale, independenței și solidarității socialiste. În acest sens, în programul de acțiune a fost stabilită linia politicii noastre externe. Trebuie să îndeplinim această politică în mod consecvent și în viitor, în condiții mult mai complexe, într-o situație în care în gîndirea oamenilor s-a produs o serioasă perturbare.

Răspunzînd întrebării care este elementul hotărîtor al situației actuale, Alexander Dubcek a spus : „Soluția o constituie în primul rînd unitatea partidului și unitatea poporului sub conducerea partidului. Comitetul Central a fost unit, iar prin refacerea organelor sale a sporit autoritatea și unitatea conducerii partidului".

După cum se apreciază în capitala cehoslovacă, săptămîna care a trecut a fost extrem de bogată în evenimente ale căror concluzii reliefează evoluția actualei perioade pe care o parcurge Republica Socialistă Cehoslovacă. Activitatea intensă, munca fără preget care se desfășoară pe întreg cuprinsul republicii, exprimă aderarea nesovăitoare a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii la concluziile exprimate în mod deschis de conducerea de partid și de stat, dau semnificație și alcătuiesc dimensiunea dominantă a actualității politice cehoslovace.

CONFERINŢA STATELOR NENUCLEARE

„Atomul — una din marile teme ale cooperării internaţionale“

Corespondenţă din Geneva de la N. E. Gorjan

Determinată de procesul grandios al revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane, cooperarea internaţională în diferitele domenii ale ştiinţei şi tehnologiei moderne a devenit astăzi o componentă principală a raporturilor interstatale, o necesitate obiectivă a progresului economic şi cultural al fiecărei ţări, ca şi al omenirii în ansamblul ei.

În cadrul circuitului tot mai intens şi în permanentă diversificare al schimburilor şi relaţiilor tehnico-ştiinţifice internaţionale, multiplele şi variatele aspecte ale cooperării privind utilizările paşnice ale energiei nucleare se desenează ca unul dintre cele mai dinamice şi mai promiţătoare domenii.

1. *Energia atomului — sursă polivalentă de progres şi bunăstare*

Influenţa tot mai mare pe care ştiinţa şi tehnica o exercită asupra dezvoltării economice constituie un adevăr generalmente recunoscut. Se ştie că interacţiunea dintre dezvoltarea ştiinţei, tehnicii şi economiei a acţionat ca o constantă de-a lungul istoriei civilizaţiei umane. În timpurile noastre însă, ştiinţa, ca şi tehnica, datorită dinamismului şi amplorii fără precedent ce caracterizează mişcarea ştiinţifică contemporană, se înscriu în rîndul factorilor hotărîtori ai înaintării omenirii pe calea progresului economic şi social — transformarea economiei prin ştiinţă devenind o trăsătură definitorie a societăţii moderne. Un rol deosebit în îmbunătăţirea condiţiei umane, în general, în asigurarea creşterii rapide a ţărilor aflate în plin proces de dezvoltare, în special, revine ştiinţei, tehnicii şi energiei nucleare. În condiţiile actuale, nici o ţară nu poate rămîne insensibilă la posibilităţile grandioase pe care le oferă avîntului economic aplicarea forţei atomului în diferite compartimente ale producţiei şi cercetării.

Întrebuinţările practice ale energiei nucleare se înfăţişează deja într-o gamă largă şi în continuă amplificare. Atomul este folosit cu succes în numeroase ramuri ale ştiinţei teoretice şi aplicate, ca şi nemijlocit în producţia industrială şi agricolă.

În mod firesc, preocupările sînt orientate către acele sectoare în care necesităţile societăţii cresc vertiginos, în timp ce resursele şi procedeele clasice de satisfacere a lor sînt fie limitate, fie neeconomicoase.

Problema acută a energeticii mondiale constituie, sub acest raport, unul dintre cele mai revelatoare exemple.

În prezent, cuantumul energiei consumate în lume este de circa 2 500 miliarde kWh. Potrivit estimărilor experţilor, consumul va fi de 5 000 miliarde kWh în 1975 şi de 10 000 miliarde în anul 2000 (Raymond Furon, La Terre est-elle une mine inépuisable ? Paris, 1967, pag. 67—68). Principalele surse actuale — cărbunele, gazul natural, forţa hidraulică, petrolul — sînt departe de a putea face faţă nevoii uriaşe de energie în deceniile următoare. Atenţia se concentrează de aceea cu justificate speranţe asupra materialelor nucleare. Comparativ, cantităţile de energie furnizate de combustibilii tradiţionali şi, respectiv, de uraniu, se prezintă astfel : prin ardere completă, un kilogram de cărbune eliberează 7,7 unităţi de energie (kWh), un kilogram de păcură eliberează 12 unităţi, în timp ce un kilogram de uraniu degajă, prin fisionare integrală, 23 milioane unităţi. Tocmai această diferenţă enormă de randament energetic a stimulat punerea la punct a reactorilor nucleari moderni, care sînt pe cale de a deveni, într-un timp foarte scurt, sursa cea mai ieftină de electricitate.

Energia electrică provenind din centralele nucleare, care deţine în prezent 1 la sută din balanţa mondială a producţiei de electricitate, va creşte la circa 25 la sută în 1980, depăşind 50 la sută în anul 2000.

Rezolvarea complexei sarcini a energeticii de mîine va facilita găsirea unor răspunsuri adecvate pentru alte mari probleme ale viitorului. De pe acum, o chestiune vitală pentru omenire a devenit aceea a apei potabile şi industriale. Spre sfîrşitul secolului, problema va fi amplificată masiv datorită noilor dimensiuni pe care le vor fi căpătat factorii demografic, industrial etc.

Volumul rezervorului acvatic terestru însumează aproximativ un miliard şi jumătate de kilometri cubi de apă, dintre care 1,2 miliarde kilometri cubi de apă marină şi doar 500 000 kilometri cubi de apă dulce (cursuri de apă, lacuri, pînze subterane), restul aflîndu-se permanent în starea de agregare solidă. Din cei 500 000 km cubi de apă dulce, experţii consideră că nu poate fi exploatată anual o cantitate mai mare de 20 000 km cubi de apă — adică 20 000 de miliarde metri cubi — pe ansamblul planetei, ceea ce va fi cu totul insuficient pentru nevoile de perspectivă ale umanităţii. Instalarea de uzine atomice pentru desalinizarea apei mărilor şi oceanelor oferă cheia de rezolvare a problemei. Datorită energiei nucleare, transformarea apei sărate în apă dulce, pentru a răspunde nevoilor menajere şi industriale, a devenit şi se va extinde tot mai mult ca o întreprindere net rentabilă.

În U.R.S.S. este în construcţie o staţie nucleară care va putea desaliniza 120 000 metri cubi de apă marină pe zi. Statele Unite pun la punct un program larg de desalinizare la Los Angeles. Proiecte similare sînt concepute în Australia, Argentina, R.A.U., Izrael şi în alte ţări.

În planurile specialiştilor sînt incluse variate şi îndrăzneţe destinaţii pentru forţa atomului, a căror înfăptuire va constitui realitatea anilor ce vin. Energia nucleară va alimenta motoarele pompelor care vor extrage apa din vastele pînze freatice ascunse în subsolul deşerturilor şi regiunilor aride a căror prospectare continuă actualmente, în cadrul deceniului hidrologic internaţional. Baterii nucleare vor echipa sateliţii folosiţi în meteorologie, navigaţie şi telecomunicaţii. Înaintea sfîrşitului secolului, reactori nucleari de dimensiuni relativ reduse vor fi folosiţi pentru propulsarea vaselor spaţiale locuite lansate în direcţia lui Marte. Echipamentele de supravieţuire destinate călătoriilor în spaţiu vor funcţiona cu energie nucleară. Nave cu propulsie atomică pentru largul mării au fost deja construite. În viitor, energia nucleară şi tehnologiile aferente vor juca un rol primordial în explorarea şi exploatarea resurselor oceanice.

Avantaje importante şi uneori chiar unice pot decurge din folosirea explo-

ziilor nucleare în scopuri pașnice. Aceste beneficii sînt clasate de specialiști în trei mari categorii : aplicarea științifică, exploatarea economică a resurselor naturale și realizarea de mari excavațiuni în pămînt. Pe plan științific, experiențele făcute pînă acum, de exemplu, utilizarea intensei degajări de neutroni, obținute prin exploziile nucleare, pentru studierea proprietăților nucleare ale materiei sau în vederea formării de noi elemente, precum și folosirea fluxului de energie datorată presiunii dezvoltate cu ocazia producerii unor astfel de explozii, pentru studierea, pe scară mondială, a structurii interne a globului terestru au demonstrat deja amplu valoarea unor astfel de aplicări. Se consideră că exploziile nucleare destinate exploatării resurselor naturale pot aduce ,în unele cazuri, soluții de mare eficiență economică problemelor puse de exploatarea clasică a apei, a gazului natural, a petrolului și a mineralelor. Utilizarea exploziilor nucleare subterane pentru realizarea unor importante lucrări de terasament sau de excavațiuni — construirea de porturi, de canale, de baraje și diguri, de pasaje prin masive muntoase sau de lacuri artificiale și rezervoare acvatice — oferă, din punct de vedere economic, perspective dintre cele mai îndrăznețe pentru modificarea de către om a mediului terestru.

Care sînt concluziile care se degajă din tabloul schițat ? Care sînt exigențele ce se impun în domeniul aplicațiilor pașnice ale energiei nucleare ? Sînt întrebări care preocupă în mod legitim comunitatea internațională, sînt probleme care apar tot mai frecvent în dezbaterile diferitelor reuniuni și organisme internaționale și care se înscriu printre temele de bază ale actualei conferințe a statelor nenucleare.

2. Folosirea pașnică a energiei nucleare—drept suveran al fiecărei națiuni

Dreptul fiecărui popor de a dispune liber de totalitatea bogățiilor sale, de a-și conduce viața economică valorificînd în toată plenitudinea resursele și posibilitățile proprii, de a utiliza toate pîrghiile, mijloacele și metodele pentru dezvoltarea sa multilaterală este unul din atributele indivizibile și inalienabile ale suveranității sale naționale. Derivă de aici, în mod logic, dreptul deplin al tuturor statelor, mari și mici, atît posesoare cît și neposesoare de arme nucleare, de a efectua cercetări asupra aplicațiilor pașnice ale energiei nucleare și de a utiliza această energie în scopuri pașnice, atît în prezent cît și în viitor, fără nici un fel de discriminare. În cursul negocierilor tratatului de neproliferare a armelor nucleare a fost pregnant evidențiată necesitatea ca această reglementare internațională să nu stînjenească și să nu împiedice în nici un chip activitățile suverane ale statelor în domeniul folosirii pașnice a atomului.

Poziția României în această chestiune a fost exprimată în mod constant și fără echivoc.

„În epoca noastră, de amplă revoluție tehnico-științifică — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la sesiunea Marii

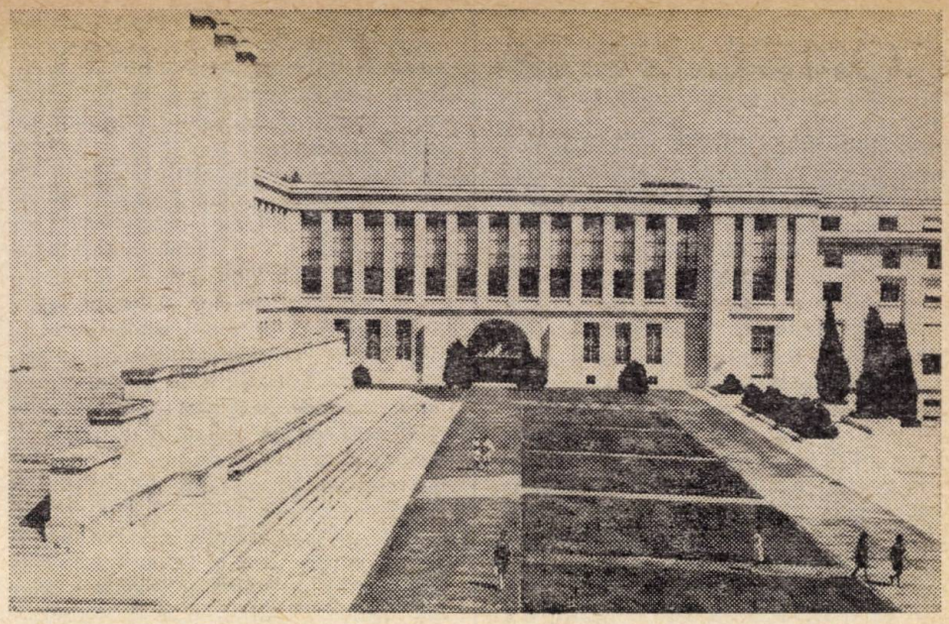

Palatul Națiunilor din Geneva, sediul Biroului European al O.N.U.

Adunări Naționale din iulie 1967 — *progresul economic este strîns legat de folosirea pașnică a energiei nucleare — remarcabilă cucerire a geniului uman, sursa cea mai nouă de energie pentru dezvoltarea economiei, științei și tehnicii. De aceea, luarea unor măsuri de neproliferare a armei atomice trebuie să asigure drepturi și posibilități nelimitate, pentru toate țările, fără nici o discriminare, de a face cercetări în acest domeniu, de a folosi cuceririle științei nucleare în scopul dezvoltării lor pașnice. Orice îngrădire a accesului la folosirea pașnică a energiei nucleare ar condamna țările nenucleare la rămînere în urmă din punct de vedere industrial și științific, ar știrbi dreptul fiecărui popor de a beneficia de marile cuceriri ale civilizației moderne*".

Acest drept a fost consacrat — ca urmare a cerințelor îndreptățite și a eforturilor perseverente ale statelor nenucleare, inclusiv România — în corpul tratatului de neproliferare a armelor nucleare. Se prevede la punctul 1 al articolului IV că „nimic în prezentul tratat nu va trebui interpretat ca fiind de natură să afecteze dreptul inalienabil al tuturor părților semnatare ale tratatului de a dezvolta cercetarea, producerea și folosirea energiei nucleare în scopuri pașnice, fără discriminare și în conformitate cu articolele I și II ale prezentului tratat".

Dezbaterile conferinței țărilor nenucleare atestă o puternică afirmare a interesului major de a pune cuceririle științei și tehnologiei nucleare în folosul dezvoltării tuturor. „Descoperirile științifice și tehnice — declara *șeful delegației Ecuadorului, ambasadorul Jose Martinez Cobo* — sînt un factor esențial al dezvoltării, într-o societate care depinde tot mai mult de cunoștințe și de aplicațiile lor, iar energia eliberată de fisiunea materiei nu poate să fie apanajul exclusiv al unui stat, ci trebuie să fie un bun al întregii comunități internaționale". În ceea ce privește utilizarea energiei nucleare în scopuri pașnice — arată *reprezentantul Republicii Malgașe, Razafindratandra* — trebuie pornit de la premisa că toate țările, mari sau mici, au nevoie de energia nucleară pentru dezvoltarea lor. *Șeful delegației finlandeze, ambasadorul B.O. Alholm,* atrăgea atenția asupra faptului că „rolul energiei nucleare devine din ce în ce mai important în economia mondială... Angajamentul luat de statele nedeținătoare de arme nucleare de a renunța la achiziționarea acestor arme nu trebuie să prejudicieze dezvoltării lor economice". Reprezentanții multor state au relevat însemnătatea energiei nucleare pentru eforturile depuse de diverse state în vederea reducerii și eliminării discrepanțelor economice existente astăzi în lume. „Deși decalajul între națiunile bogate și sărace s-a accentuat — spunea, în acest sens, *ambasadorul Braziliei, A.F. Azeredo da Silveira,* — este important să se arate, în ajunul unei noi revoluții tehnice, a cărei amploare este dificil de evaluat, că energia atomică oferă mijloacele pentru răsturnarea unui proces ce pare inexorabil".

3. Cooperarea internațională — factor important în aplicarea pașnică a energiei nucleare

Nevoia stringentă de a face tot ce este posibil pentru ca disparitățile economice și tehnico-științifice care există între diferite țări să se micșoreze și, în ultimă instanță, să fie învinse, reclamă dezvoltarea unei largi cooperări internaționale, în cadrul căreia tot ce ține de domeniul folosirii pașnice a energiei nucleare să ocupe un loc central. Pentru ca o astfel de colaborare să-și dea pe deplin roadele, procurînd și țărilor nenucleare întreaga gamă a beneficiilor pe care știința, tehnica și energia nucleară — această mare speranță a omenirii — le oferă, este absolut necesar ca ea să nu fie împiedicată de nici un fel de condiții politice, economice sau de orice altă natură. Sub incidența acestei exigențe primordiale cad toate componentele cooperării în materie de aplicare pașnică a energiei nucleare.

O dată cu încheierea tratatului de neproliferare, cooperării internaționale pașnice în domeniul nuclear i se stabilește un cadru politic și juridic bine definit. În adevăr, potrivit stipulațiunilor art. IV, punctul 2, părțile la tratat „se angajează să înlesnească și au dreptul de a participa la cel mai larg schimb

→

posibil de echipament, materiale și informații științifice și tehnice în vederea folosirii pașnice a energiei nucleare". Totodată, statele participante, în situația de a proceda astfel, și-au asumat obligația de a colabora contribuind separat sau împreună cu alte țări sau cu organizații internaționale „la dezvoltarea ulterioară a aplicării energiei nucleare în scopuri pașnice, îndeosebi pe teritoriile statelor neposesoare de arme nucleare, semnatare ale tratatului, ținînd seama în mod corespunzător de nevoile regiunilor în curs de dezvoltare ale lumii". Dreptul statelor de a folosi avantajele exploziilor nucleare pașnice în economie este reglementat prin prevederile articolului V. din tratat. Țările nenucleare participante la acord „vor putea obține asemenea beneficii ca urmare a unei înțelegeri sau a unor înțelegeri internaționale speciale printr-un organism internațional adecvat cu reprezentarea corespunzătoare a statelor nenucleare. Schimburile în acest domeniu se pot desfășura, de asemenea, în virtutea unor aranjamente bilaterale".

Pentru statele nedeținătoare de armament atomic, care prin tratat s-au angajat să-și păstreze acest statut, îndeplinirea clauzelor menționate dobîndește o importanță particulară, ele avînd nu numai dreptul dar și datoria să urmărească în mod perseverent realizarea unui circuit internațional viu în domeniul folosirii energiei nucleare în scopuri pașnice, circuit de la care direct sau indirect să nu fie nici un moment excluse. Puterilor posesoare de arme nucleare le incumbă obligația de a facilita accesul larg al țărilor nenucleare la realizările științei și tehnologiei atomice, la echipament și materiale pentru aplicarea acestei tehnologii.

Punctul de pe ordinea de zi a conferinței privind programe de cooperare în domeniul utilizărilor pașnice ale energiei nucleare a prilejuit un substanțial și util schimb de vederi, toți participanții la discuții subliniind importanța deosebită a identificării căilor și metodelor celor mai adecvate pentru traducerea în viață a obligațiilor derivînd din tratatul de neproliferare.

Șeful delegației elveține, prof. Rudolf Bindschedler, releva că „renunțarea de către țările nedeținătoare de arme atomice la producerea și achiziționarea unor astfel de arme trebuie să-și găsească contrapartida într-un efort corespunzător al puterilor care posedă arme nucleare, în vederea asigurării unei participări echitabile a statelor mijlocii și mici la posibilitățile prodigioase ale energiei nucleare".

Ministrul de externe al Italiei, Giuseppe Medici, aprecia că vor trebui depuse eforturi îndeosebi pentru dezvoltarea cercetărilor, producției și folosirii energiei nucleare în scopuri pașnice în toate țările, fără discriminare și nici penalizare economică, asigurarea participării depline a tuturora la schimbul de informații tehnice și științifice în scopuri pașnice, asigurarea liberului acces al statelor nedeținătoare de arme nucleare la combustibili și echipamente nucleare precum și la tehnologia nucleară în scopuri pașnice, încheierea de acorduri care să asigure că statele neposesoare de arme nucleare semnatare ale tratatului pot să beneficieze de orice aplicare pașnică a exploziilor nucleare, încredințarea responsabilității cu privire la exploziile nucleare pașnice unui organ internațional corespunzător, în cadrul căruia statele neposesoare de arme nucleare vor trebui să aibă o reprezentare adecvată.

„Majoritatea statelor — declara *șeful delegației R.P. Bulgaria, ambasadorul K. Christov* — sînt în mod deosebit interesate de posibilitățile care le sînt oferite de articolul 4 din tratatul de neproliferare, care conține obligațiile asumate de părțile la tratat cu privire la schimbul de echipament, de informații științifice și tehnice pentru folosirea energiei nucleare în scopuri pașnice și tocmai această colaborare are o importanță practică pentru aplicarea și folosirea energiei nucleare". Chestiunea asistenței de care trebuie să beneficieze țările nenucleare pe planul folosirii pașnice a energiei nucleare a fost abordată în intervențiile multora dintre participanții la conferință. *Conducătorul delegației Republicii Arabe Unite, ambasadorul Hussein Khallaf,* arăta în această privință : „Statele semnatare ale tratatului de neproliferare vor fi private, prin punerea în aplicare a dispozițiilor tratatului, de experiența și de cunoștințele pe care le oferă dezvoltarea și producerea explozivelor nucleare, și acestea ar trebui să primească compensații suficiente sub forma unei cooperări internaționale extinse în domeniul activităților nucleare pașnice. Această cooperare nu trebuie să cunoască discriminare cu caracter politic, iar o atenție specială trebuie acordată problemei finanțării programelor de energie nucleară în țările în curs de dezvoltare. Ajutorul care ar fi acordat acestor țări ar trebui să fie considerat ca o obligație internațională, căutîndu-se mijloacele și modalitățile de organizare care ar conferi acestui ajutor eficacitatea cuvenită".

Referindu-se la rolul și însemnătatea reuniunii, *reprezentantul Tunisiei, ambasadorul Slim Benghazi,* declara : „Guvernul tunisian crede că această conferință poate și trebuie să constituie o etapă importantă în cadrul eforturilor depuse de comunitatea internațională pentru a elimina amenințarea armelor nucleare și a pune puterea energiei atomice în serviciul păcii, progresului și cooperării internaționale".

4. Varietatea soluțiilor preconizate

O trăsătură caracteristică a conferinței o constituie multitudinea și diversitatea sugestiilor și ideilor avansate de statele participante, vădind preocuparea de a jalona cadrul în care urmează să se desfășoare colaborarea viitoare în opera utilizărilor pașnice ale energiei nucleare. Pentru economia materialului, nu ne vom referi decît la acele propuneri care au fost prezentate sub forma unor documente de lucru sau a unor proiecte de recomandări.

Astfel, *delegația Braziliei* a propus un proiect de rezoluție, în termenii căruia, secretarul general al O.N.U. este solicitat să numească un grup de experți care să întocmească un raport complet cu privire la implicațiile tehnologiei nucleare, sub toate aspectele, asupra progresului economic și științific al țărilor în curs de dezvoltare. În cazul cînd propunerea braziliană va fi acceptată, raportul va fi examinat de către cea de-a 24-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U.

Un proiect de rezoluție prezentat de *Elveția* subliniază importanța, în contextul tratatului de neproliferare, a unui echilibru între obligațiile statelor nucleare și nenucleare, îndeosebi în ceea ce privește accesul celor din urmă la tehnologia nucleară și la materialele fisionabile.

Delegația Italiei a supus conferinței un document de lucru cu privire la reducerea stocurilor militare de materiale nucleare prin transmiterea anuală de materiale fisionabile țărilor nenucleare în vederea folosirii lor în scopuri pașnice.

O altă propunere italiană se referă la convocarea periodică a conferinței țărilor nenucleare și la crearea unui Comitet special însărcinat cu problemele folosirii pașnice a energiei atomice.

Delegația Mexicului a prezentat un document conținînd propuneri concrete pentru elaborarea unui acord internațional referitor la efectuarea de explozii nucleare în scopuri pașnice, în beneficiul statelor care au renunțat la armele atomice.

În momentul de față, comisia a 2-a a conferinței, căreia îi revin problemele privind cooperarea internațională în domeniul folosirii pașnice a energiei nucleare, examinează diferitele componente ale acesteia.

Referindu-se la sarcinile și rolul conferinței statelor nenucleare în identificarea și susținerea unor soluții menite să contribuie la intensificarea cooperării internaționale, astfel încît toate națiunile interesate să beneficieze pe deplin de avantajele energiei atomice, *șeful delegației române, George Macovescu,* prim-adjunct al ministrului afacerilor externe, arăta în discursul general rostit la 5 septembrie a.c.: „Aspectele concrete, care se anunță multiple și diverse, ale acestei cooperări, urmează să fie stabilite prin aranjamente și modalități corespunzătoare, la examinarea și promovarea cărora conferința noastră își poate aduce o contribuție însemnată. Este însă de precizat că aceste aranjamente și modalități nu trebuie să întîrzie prea mult și în calea lor să nu se ridice obstacole care să arunce îndoiala asupra stipulațiilor din articolele 4 și 5 ale tratatului de neproliferare".

Crearea condițiilor pentru utilizarea largă a atomului în scopuri pașnice reprezintă un deziderat al popoarelor, dar în același timp, o cerință imperioasă a lumii contemporane — aceea de a canaliza energiile descătușate de geniul uman în slujba progresului și prosperității.

De la trimisul nostru la Geneva, Radu Vasiliu

U.N.C.T.A.D.

Ameliorarea mecanismelor instituționale în al doilea deceniu al dezvoltării

Reunit de două săptămîni în sesiune, Consiliul Conferinței Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare (U.N.C.T.A.D.) a intrat într-o fază precipitată a lucrărilor sale, spre a epuiza o ordine de zi deosebit de încărcată. Atenția delegaților s-a concentrat însă asupra a două puncte : primul este, după cum s-a mai anunțat, propunerea unui grup de 31 de state membre, privitoare la „ameliorarea mecanismului instituțional și a metodelor de lucru ale U.N.C.T.A.D." ; celălalt se referă la pregătirile în vederea celui de-al doilea deceniu al dezvoltării, problemă în care secretarul general al Consiliului, Raul Prebisch, a prezentat un amplu raport.

În general, intenția celor 31 este de a contribui la accentuarea eficacității practice a activității Consiliului și Conferinței, la degajarea lor de multitudinea problemelor de amănunt care s-au acumulat în cursul a patru ani de funcționare, la o mai intensă concertare a organelor executive ale U.N.C.T.A.D. cu guvernele țărilor membre și cu alte organisme ale O.N.U. Pe de altă parte, propunerea tinde să acorde acestor organe posibilități de decizie mai largi decît pînă în prezent, în special de a putea înființa grupuri interguvernamentale, grupuri de experți și grupuri de lucru, problemă care a impus însă clarificări suplimentare, deoarece, după părerea multor delegații, documentul omite o necesitate decurgînd din statutul oricărui organism al O.N.U. și anume aceea a consultării și acordului prealabil al guvernelor țărilor interesate.

Dezbaterile au demonstrat că marea majoritate a membrilor Consiliului sînt de acord cu principiul adoptării unor măsuri care să asigure sporirea activității practice a U.N.C.T.A.D., concentrarea sa pe problemele majore ale schimburilor comerciale mondiale, în vederea creării resurselor necesare dezvoltării economice a țărilor lumii a treia. Totodată, însă, au apărut unele deosebiri de păreri asupra modului în care acest principiu ar urma să fie finalizat. Discuțiile care sînt în curs vor duce, foarte probabil, la elucidarea chestiunilor controversate și la precizarea propunerilor făcute de grupul celor 31 de state. Una din problemele asupra cărora o serie de țări dezvoltate din Occident manifestă reticență este propunerea ca U.N.C.T.A.D. să devină o organizație participantă la Programul Națiunilor Unite pentru dezvoltare (P.N.U.D.). Reticența se datorește temerii respectivelor state ca această măsură să nu antreneze o creștere a contribuției lor valutare.

Dacă aspectele instituționale ale U.N.C.T.A.D. au reținut cu deosebire atenția delegaților, perspectivele următorului deceniu al dezvoltării nu sînt mai puțin discutate, mai ales pentru că raportul la acest punct al secretarului general abordează o problemă plină de implicații pe care dl Prebisch a numit-o „strategia globală a dezvoltării". În raport și într-o intervenție suplimentară, secretarul general al U.N.C.T.A.D. și-a expus concepția asupra felului cum ar trebui stabilite, după părerea sa, liniile viitoare ale politicii O.N.U. în acest domeniu : d-sa consideră că este necesară o astfel de coordonare a resurselor destinate de țările dezvoltate țărilor în curs de dezvoltare, încît ele să fie atribuite, în primul rînd, acelor state care se arată dispuse să opereze anumite prefaceri în structurile lor economico-sociale. „Bineînțeles, se spune în raportul secretarului general, este dreptul fiecărei țări în curs de dezvoltare fie să elaboreze un plan care să urmeze marile linii ale politicii de dezvoltare internă, ce vor fi fost aprobate de Adunarea Generală a Națiunilor Unite, ca parte integrantă a strategiei, fie să urmeze practica actuală, aceea de a prezenta surselor financiare internaționale doar proiecte specifice. Întrucît resursele disponibile sînt limitate, nu-i nici o îndoială că un aport masiv nu va putea fi destinat unor proiecte specifice, ci mai degrabă investițiilor economice și sociale ale țărilor care vor fi decis să elaboreze planuri de dezvoltare bine concepute". Și mai departe : „Nu mai este vorba să se ajungă în cursul negocierilor la concesii echivalente în același sector... Este vorba, mai degrabă, de o reciprocitate în deciziile politice care vizează rezolvarea unei probleme ce se pune în termenii bine cunoscuți comunității internaționale — problema comună a dezvoltării. Aceste decizii politice trebuie să se finalizeze în măsuri convergente, atît din partea țărilor industrializate, cît și din aceea a țărilor în curs de dezvoltare, pentru soluționarea acestei probleme comune".

Concepția asupra „strategiei globale a dezvoltării", expusă de secretarul general al U.N.C.T.A.D., va fi, desigur, amplu dezbătută nu numai în actuala sesiune a Consiliului, ci și în Adunarea Generală, deoarece, susținînd criteriile enunțate în domeniul ajutorului internațional acordat țărilor în curs de dezvoltare, ea preconizează o atribuire a resurselor în funcție de adoptarea de către statul în cauză a liniilor unei politici interne care, chiar dacă exprimă un „model" foarte general de dezvoltare, pasibil de aplicatii variate, nu constituie mai puțin un model exterior realităților atît de diverse ale țărilor subdezvoltate.

Rămîne să se vadă în ce măsură ideea „ajutorului selectiv" va obține adeziunea celor interesați, în primul rînd, de a fi sprijiniți în mersul lor pe calea dezvoltării. În această privință, numeroși delegați și chiar raportul secretarului general subliniază însemnătatea cardinală a efortului propriu al fiecărei țări de a-și mobiliza resursele în direcția modernizării structurilor economice și sociale. Totodată, o serie de observatori relevă dificultățile pe care le-ar ridica astăzi, cînd exportul de „modele" social-economice este atît de contestat, fixarea unor indici politici care să constituie pentru sursele financiare internaționale criteriul de atribuire a fondurilor către țările interesate.

În ce o privește, delegația României și-a expus în două intervenții poziția cu privire la problemele de anvergură cărora le-am consacrat această corespondență.

Asupra chestiunii ameliorării mecanismului instituțional și a metodelor de lucru ale U.N.C.T.A.D., reprezentanții țării noastre au subliniat că ideea orientării acestui organism al O.N.U. în direcția acțiunii și dezvoltării rolului său de negociator este pozitivă și aplicarea ei necesară, avînd în vedere că o serie de probleme ce interesează în cel mai înalt grad țările „lumii a treia", ca de exemplu cea a reglementării piețelor în domeniul produselor de bază, vor solicita și în viitor eforturi susținute. Ei au scos în evidență, totodată, că lărgirea mandatului organelor executive ale U.N.C.T.A.D. presupune o accentuare a consultărilor cu guvernele interesate, astfel încît deciziile să fie luate după ce asemenea consultări au avut loc și a fost obținut consimțămîntul țărilor interesate. „Delegația română, se arăta într-una din aceste intervenții, exprimîndu-se favorabil asupra adoptării unor măsuri ce vizează sporirea eficienței și operativității U.N.C.T.A.D., pornește de la ideea că, spre a fi atinse aceste țeluri în cadrul U.N.C.T.A.D. ca organism subsidiar al Adunării Generale a O.N.U., este necesar ca țările membre să aibă posibilitatea de a se manifesta în mod activ și direct în dezbaterea tuturor problemelor care prezintă interes pentru ele".

Tocmai pentru a face eficace asemenea măsuri, delegația română s-a pronunțat și cu acest prilej în favoarea universalizării organizației, prin participarea la lucrările ei a Republicii Populare Chineze, Republicii Populare Democrate Coreene, R.D. Germane și și R.D. Vietnam.

Abordînd problema celui de-al doilea deceniu al dezvoltării, reprezentanții României au relevat că, în această problemă, responsabilitatea principală revine țărilor direct interesate, care ar trebui să-și fixeze preocupările dezvoltării într-un plan național realist, „reușita oricărei acțiuni depinzînd înainte de orice de gradul de mobilizare și punere în valoare, în propriul interes, a tuturor posibilităților materiale și umane de care dispune fiecare țară".

Reprezentanții României au pus accentul pe faptul că orice politică a dezvoltării care pornește de la ideea concertării dezvoltate și a aplicării diverselor forme de cooperare trebuie să se întemeieze pe principiile respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, egalității în drepturi și avantajului reciproc, tocmai pentru a permite ca procesul de dezvoltare să fie un proces structural, izvorît din condițiile concrete, voința și aspirațiile fiecărei națiuni.

Geneva, 17 septembrie

Forumul african de la ALGER

Cea mai mare parte a statelor africane, membre ale Organizației Unității Africane, înființată în urmă cu cinci ani, au devenit independente în ultimul deceniu. Un răstimp istoricește scurt ; și totuși, diplomații, ziariștii se referă adesea la ceea ce ei denumesc „tendința de creare a unor formule organizatorice proprii, mai mult, a unor tradiții specifice vieții politice africane".

Dintre ele, cea mai evidentă este poate întrunirea anuală, de toamnă, la cel mai înalt nivel a conducătorilor țărilor africane, sub auspiciile O.U.A. În dezbaterea participanților figurează, de fiecare dată, principalele teme ale actualității africane și mai puțin, în acest cadru, diferitele aspecte ale situației internaționale din alte zone ale lumii, fie ele și de interes general. Fiind însă vorba de marile probleme ale continentului, este întru totul normal ca anumite puncte înscrise pe ordinea de zi să capete un caracter tradițional, perpetuîndu-se adesea de la un an la altul pe agenda dezbaterilor.

Conferința africană la nivel înalt din acest an — a cincea, după cele dela Addis Abeba, Cairo, Accra, din nou Addis Abeba și Kinshasa — găzduită de capitala Republicii Algeriene, s-a înscris așadar pe o serie de coordonate consacrate. Cu aproape doi ani în urmă, secretarul general adjunct al O.U.A., dahomeyanul Gratien Pognon îmi enumera, pentru momentul respectiv, ca principale obiective ale țărilor africane, întărirea coeziunii și solidarității statelor membre ale O.U.A., intensificarea ajutorului acordat mișcărilor anticolonialiste de eliberare din diferitele teritorii africane, apărarea integrității teritoriale, independenței și suveranității țărilor africane, combaterea efectelor neocolonialismului și imperialismului, perfecționarea căilor de rezolvare a conflictelor dintre diversele state ale continentului în vederea instaurării unui climat general de pace și stabilitate. Participanții la conferința de la Alger și-au reafirmat adeziunea la înfăptuirea acestor obiective. Cele 32 de proiecte de rezoluții, care consemnează aceste opțiuni și asupra cărora miniștrii de externe africani au lucrat și, în final, au căzut de acord cu cîteva ore înainte de deschiderea lucrărilor conferinței la nivel înalt, au întrunit aprobarea șefilor de stat africani și a reprezentanților lor.

Evident, despre conferința de la Alger nu se poate spune că se rezumă la o simplă reeditare a precedentelor reuniuni africane de acest gen. Este ceea ce ținea să remarce în discursul său și președintele țării gazdă, Houari Boumedienne : „Actuala sesiune, a cincea, are loc în împrejurări critice, am putea spune excepționale, pe continentul nostru", adăugînd că această situație este un rezultat al amestecului exterior — imperialist, colonialist și neocolonialist — în viața internă a țărilor africane.

Ca și numeroși alți vorbitori ce i-au urmat la tribună, președintele Boumedienne s-a referit în mod concret la reușitele O.U.A în ultimii ani, la responsabilitățile ce revin organizației în actualul moment. În acest context, șeful statului algerian declara : „Dușmanii noștri stabilesc distincții otrăvite între noi : Africa albă și Africa neagră, anglofoni și francofoni. Aceste încercări s-au dovedit deșarte. Legăturile noastre sînt prea puternice, interesele noastre — comune ; Africa este una".

Președintele Houari Boumedienne la tribuna Conferinței șefilor de state și de guverne ai țărilor din Organizația Unității Africane, care a avut loc recent la Palatul Națiunilor de la Club des Pins, de lîngă Alger.

ÎNCERCAREA NIGERIANĂ

Și totuși, mulți au fost aceia care s-au îndoit pînă la un moment dat destul de serios în ceea ce privește șansele de reușită ale Conferinței de la Alger. Problema nigeriană, îndeosebi, era considerată ca o piedică practic de netrecut. Pentru că, într-adevăr, este vorba în acest caz de încercarea cea mai grea cu care urma să fie confruntată organizația în existența ei cincinală. „E de așteptat o explicație furtunoasă", prezicea „Jeune Afrique", între țările care au recunoscut Biafra și cele ce sprijină guvernul Gowon. „La Tribune des Nations" mergea și mai departe atunci cînd credea că dosarul nigerian poate crea „o situație în care însăși existența acestei unice expresii continentale (a Africii, pe plan politic, care este O.U.A. — n.n.) este în joc".

Explicabil, așadar, de ce conflictul nigerian a stat în centrul atenției generale, cu toate că, inițial, nu figurase nici pe ordinea de zi a conferinței ca subiect de discuție (deși se spune că, la un moment dat, Tunisia, împreună cu alte șase țări africane, ar fi intenționat să-l propună) și nu era nici măcar amintit de textul vreunuia din cele 32 de proiecte de rezoluție, înaintate șefilor de stat de miniștrii afacerilor externe. Nimeni dintre organizatorii conferinței nu se îndoia că problema nigeriană ar putea scăpa atenției participanților, dar care urma să fie modalitatea cea mai adecvată de abordare a ei, avînd în vedere asigurarea bunei desfășurări a lucrărilor ? Situația din Nigeria trebuie oare considerată ca o afacere internă, de competența exclusivă a guvernului de la Lagos (în acest caz, conferința O.U.A. urmînd să acționeze în sensul „apărării suveranității, integrității teritoriale și independenței" statului nigerian, așa cum prevede Carta O.U.A.), sau ca o problemă de interes continental (în consecință presupunînd o acțiune politico-diplomatică mult mai directă a celorlalte state africane, după cum au preconizat în ultimele luni Gabonul, Tanzania, Zambia și Coasta de Fildeș, iar de curînd și Tunisia) ? Însăși situația de pe fronturile de luptă din estul nigerian a fost aceea care — nu în primul rînd, dar, oricum, destul de evident — a influențat asupra cursului dezbaterilor de la Alger. Înfrîngerea pe plan militar a colonelului Ojukwu este evasiunanim acceptată. Dintre cei patru șefi de state africani care au recunoscut Biafra ca stat independent, doar președintele Zambiei, Kaunda, s-a deplasat la Alger unde s-a menținut pe o poziție rezervată (a refuzat vicepreședința conferinței, iar apoi a părăsit lucrările cu o zi înainte de încheierea lor). Ojukwu n-a beneficiat, așadar, la tribuna de la Alger de nici un sprijinitor de marcă al cauzei sale.

Principalele momente ale evocării conflictului nigerian în cadrul lucrărilor conferinței l-au constituit cuvîntarea secretarului general al O.N.U., U Thant, raportul Comisiei consultative pentru Nigeria a O.U.A., prezidată de împăratul Haile Selassie, și adoptarea, pe baza acestui document, a unei rezoluții în problemă.

După părerea lui U Thant, „O.U.A. va trebui să constituie instrumentul cel mai potrivit pentru a servi cauzei păcii în Nigeria". Secretarul general al O.N.U. a calificat criza nigeriană ca o „afacere internă" și și-a exprimat totodată „neliniștea față de situația tragică din Nigeria".

Rezoluția adoptată de conferință (în favoarea căreia au votat 33 din cele 39 state prezente la lucrări) este consecventă liniei fixate în problema nigeriană de precedenta sesiune a O.U.A., de la Kinshasa, anul trecut. Ea „apelează (în primul rînd — n.n.) la conducătorii secesioniști pentru a coopera cu autoritățile federale în vederea instaurării păcii și unității Nigeriei și (în al doilea rînd — n.n.) lansează un apel pentru încetarea ostilităților". Prioritățile formulate aici corespund practic poziției guvernului de la Lagos. Iată de ce observatorii văd în conferința de la Alger concretizarea evidentă, în afara oricărui dubiu, a eșecului biafrez și pe plan diplomatic.

MOMENTUL BILANȚULUI

La a cincea sesiune a O.U.A. a expirat și primul mandat, pe cinci ani, al secretarului general al organizației. Conferința avea de optat între a desemna un nou diplomat african în această funcție și a reînnoi mandatul guineezului Diallo Telli, fost reprezentant permanent al țării sale la O.N.U. Situația creată în jurul acestui punct al ordi-

nii de zi a amintit la un moment dat observatorilor de cea în care se găsea anii trecuți U Thant — intenția de a renunța la exercitarea unui nou mandat, reconsiderarea poziției și, în sfîrșit, realegerea pentru o nouă perioadă. Consemnînd audiența largă de care Diallo Telli se bucură în cercurile politice și diplomatice ale continentului, o publicație africană ținea să amintească și faptul că „pentru șefii de stat «moderați» mai ales, el este prea apropiat de «revoluționari»". La realegerea lui au contribuit în bună măsură calitățile sale recunoscute de mediator, faptul că, așa cum spunea aceeași publicație, „Diallo Telli are oricum, meritul de a fi inaugurat și rodat, fără a comite greșeli ireparabile, funcții deosebit de delicate".

Sesiunea de la Alger a coincis cu împlinirea a cinci ani de la întemeierea Organizației Unității Africane ; prilej de aprecieri cu caracter bilanțier — pentru participanți, ca și pentru presa internațională. Tendințele de evoluție în sens realist a activităților organizației, remarcate cu această ocazie, sînt legate de orientarea politică din ultimii ani a diferitelor guverne africane. Anul trecut încă, o serie de șefi de state africani ca Haile Selassie (Etiopia), Modibo Keita (Mali), Hamani Diori (Niger) și alții remarcau, într-o formă sau alta, terenul pe care-l cîștiga tendința de abordare a problemelor continentului într-o manieră realistă, bazată pe analiza serioasă, lucidă a situației, excluzînd postura romantică, adesea fără acoperire, „optimismul naiv".

Forum consacrat al Africii de azi, O.U.A. oferă conducătorilor țărilor africane o posibilitate, tot mai larg utilizată, de a dezbate probleme de interes general, regional sau bilateral (numeroase medieri interafricane și aplanări de conflicte între diferite state ale continentului s-au desfășurat sub auspiciile O.U.A., inclusiv ale conferințelor sale anuale). De utilitatea întîlnirilor periodice, evasiunanimitatea șefilor de state africani sînt astăzi convinși și acest lucru a făcut posibilă, pînă în prezent, întrunirea conferinței la cel mai înalt nivel în fiecare an, în ciuda momentelor dificile pe care viața politică africană și, implicit, activitatea O.U.A. le-a traversat în ultimii ani (frămîntările din Congo, inclusiv soarta lui Chombe și a mercenarilor străini, poziția față de răsturnarea lui Nkrumah și atitudinea față de Rhodesia — 1966, problema nigeriană — 1967 și 1968).

Încadrînd activitatea organizației în context mondial, „Jeune Afrique" remarca : „O.U.A. nu are nimic comun cu organizația unui pact militar... Ea este de aceea foarte diferită de Organizația Statelor Americane, dominată de S.U.A. În Africa chiar, O.C.A.M. a sfîrșit prin a-și găsi propriul său cîmp de acțiune, evitînd să împiedice O.U.A. în activitățile sale".

În ceea ce privește climatul pe care-l presupune desfășurarea acestor activități, tot dl Gratien Pognon, secretar general adjunct al O.U.A., îmi vorbea despre eforturile depuse și progresele înregistrate în crearea și consolidarea unei ambianțe care să permită realizarea unei apropieri între diferitele tendințe existente astăzi în Africa, stabilirea unui teren mai cuprinzător de acțiune comună în vederea promovării păcii și progresului pe continent și în lume. După părerea domniei-sale, aici stă una din marile reușite ale Organizației Unității Africane.

Corneliu VLAD

De la trimisul nostru, Eugen Pop

Succesiune chiliană „inversă"

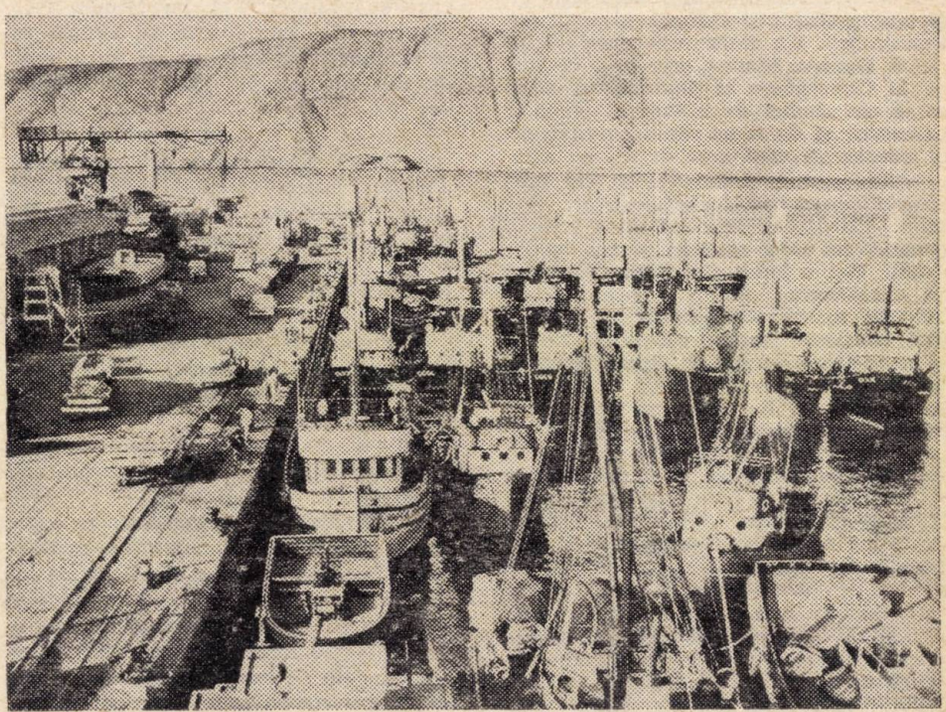

De-a lungul coastei chiliene, se adăpostesc nenumăratele „barcos pesqueros" care, după aspra bătălie cu valurile Pacificului, aduc la țărm cea mai importantă bogăție a țării, peștele oceanic

Și în Chile, ca aproape pretutindeni în lume, vizitarea regiunilor industriale reprezintă una din căile principale pe care se poate ajunge la sesizarea și înțelegerea unor trăsături esențiale ale preocupărilor naționale și chiar a evoluției lor în timp. De aceea, am vrut să încep călătoria prin această țară, cu un drum spre Antofagasta — prin pustiul Atacama, cu uriașe zăcăminte de salpetru, care, la începutul secolului, au devenit „mine de aur" pentru vistieria țării. Ținuturile din faimosul „El Norte Grande" — unde nu plouă cu anii, unde așezările omenești — scrie povestitorul chilian Gonzales Zenteno — „sînt ca niște insule răzlețe în mijlocul oceanului" — au fost vatra primei mari industrii naționale. Veniturile obținute din exploatarea salpetrului au atins, în 1917, 30 de milioane de dolari. După cîțiva ani, însă, a venit „prăbușirea". Apariția nitratului sintetic a fost de rău augur pentru producția de salpetru natural din Chile. În 1932, exporturile au scăzut brusc la 60 000 de tone (de la aproape 3 milioane în 1920). Grea lovitură pentru economia unei țări care a jucat aproape totul pe o carte ce i se părea imbatabilă.

A urmat apoi „reîntoarcerea" spre centrul țării, unde se deschideau noi fronturi în bătălia mai veche a cuprului, la „El Teniente" și Chuquicamata. Aveam, deci, intenția să realizez o „întoarcere în timp" pe acest itinerar — pornind din nord înspre sud — pentru a ajunge, în cele din urmă, la Concepcion, orașul în apropierea căruia funcționează complexul siderurgic de la Huachipato. „Dar la Huachipato *«trebuie început»*", îmi spunea un inginer din Santiago, căruia îi cerusem părerea în legătură cu planul de drum pe care mi-l făcusem.

Și mi-am inversat traseul. Ideea unui reportaj despre succesiunea „epocilor" salpetrului și cuprului, pe care mi-a sugerat-o o carte a lui Titelboim („El hijo del salitre" — Fiul salpetrului) s-a înclinat în fața puterii de convingere a chilianului, care, o oră întreagă, mi-a explicat *de ce* trebuie vizitat Huachipato cu prioritate. „Pentru că Huachipato produce oțeluri și laminate ; pentru că economia *modernă* chiliană s-a născut și a prins musculatură aici, la Huachipato... Căci : deși industria salpetrului, repusă pe picioare, cu mijloace moderne, produce din nou 2 milioane tone anual ; deși cuprul asigură și azi încă 70—80 la sută din veniturile țării — „Huachipato" este cartea de vizită

→

a unei economii care nu mai vrea să depindă de unul sau două produse, de zigzagul prețului acestora pe piața internațională".

Așadar, primul popas — în comuna Talcahuano, al cărei perimetru a fost considerabil extins de combinatul siderurgic.

Uzina are o așezare neobișnuit de pitorească, pe țărmul golfului San Vincente, căruia indienii araucani îi spuneau Huachipato... În ceața dimineții pe care o transpirau apele Pacificului, uzina — cu furnalele și hornurile sale — apărea ca o navă gigant, care, cine știe cum, a pătruns în adîncul uscatului. În fața acestui tablou mi-am adus aminte că, enumerînd motivele cu care căuta să mă convingă de necesitatea vizitării cu prioritate a uzinei de la Huachipato, inginerul din Santiago spunea că situarea centrului siderurgic pe țărmul golfului îi conferă și o „mare frumusețe". Un tînăr funcționar de la uzină, Hernan Munoz, care ne-a condus de la Concepcion la Huachipato, schițează un zîmbet de îngăduință cînd îi pomenesc și de acest ultim „argument" al interlocutorului meu de la Santiago.

— Nu pentru frumusețe a fost amplasată uzina aici. Rațiunile au fost altele. Cunoașteți că o uzină ca aceasta necesită un mare consum de apă industrială. Noi o luăm din fluviul Bio-Bio, în apropierea căruia a început construcția uzinei. Dacă apele lui Bio-Bio sînt necesare pentru consumul intern al uzinei, apropierea de țărmul oceanului facilitează transportarea în uzină a minereului de fier adus cu vapoare și expedierea produselor noastre tot pe cale maritimă. Și nu-i vorba numai de asta. În apropiere se găsesc minele de cărbune de la Lota și centrala electrică a sistemului Albanico... Într-un cuvînt, e vorba de condiții care să asigure o funcționare bună a uzinei, pe criterii de rentabilitate...

Și Munoz se oprește asupra acestor criterii, le susține cu considerații despre ceea ce numea „scurtarea fluxului de fabricație".

Un reporter de la Concepcion, care ne însoțește împreună cu Munoz, întrerupe explicațiile acestuia, întrebîndu-l dacă va fi lung... „articolul de fond". Aflăm, astfel, că Hernan Munoz este redactorul șef al ziarului uzinei, „Metalit", și publică articole care reporterului de la Concepcion, (de altfel prieten bun cu el), i se par uneori cam „savante". Prea multe cifre, date, considerații tehnice...

— Oțelul nu se produce cu poezie — ripostează Munoz, nici pe departe supărat de remarca prietenului său pe care o ia, mai degrabă, ca un compliment.

Și astfel, în timp ce vizităm diferite secții ale uzinei, Munoz își continuă „articolul de fond" : vreți să știți cînd a fost înființată uzina ? În 1948... La primul furnal (Alto horno) focul s-a aprins întîia oară la 1 iunie 1950 ; iar prima șarjă a fost scoasă în dimineața zilei de 3 iunie („Poate în seara zilei de 3 iunie" — intervine din nou, cu aer mucalit, reporterul de la Concepcion. — „Nu, dimineața, la orele 5"). Producția de oțel, veți avea ocazia să vedeți statistici precise, a crescut mai ales în ultimii ani. S-au făcut noi investiții, foarte mari chiar, și se construiește un nou furnal. Anul 1964 s-a încheiat cu 502 mii de tone de oțel. În 1966 s-a ajuns la 600 000. Pînă în 1971 va trebui „să urcăm" la 800 000.

Cînd am ajuns în fața cuptoarelor Martin, mai erau încă vreo zece minute pînă la turnarea șarjei. Munoz ne-a rugat să o așteptăm. Nu mai pomenea de cifre și începu să ne vorbească despre oamenii de la cuptoare. Îi cunoștea personal pe cîțiva din ei. Ne-a făcut cunoștință și cu inginerul șef al uzinei, rugîndu-l să procure cîteva grafice, care să poată da o imagine mai clară a „dinamicii" producției de oțel. Apoi dintr-o dată ne făcu semn să fim atenți. Oțelul începea să curgă în forme...

Azi, în deceniul al 7-lea al veacului nostru, turnarea oțelului a devenit, poate, un spectacol obișnuit, banal. Dar în Chile, ca și în multe alte țări latino-americane, el abia a depășit faza de premieră. Doar inginerul șef al uzinei urmărea mișcările făurarilor de oțel cu ochi de profesionist. Reporterul de la Concepcion tot înghițea în sec, copleșit de tabloul pe care-l oferea șuvoiul de energie incandescentă. Iar Munoz avea aerul omului care parcă ar aștepta să se aplaude. Într-un tîrziu mă trase ușor de mîneca hainei : „E frumos, nu-i așa ?"

Sigur că era frumos. Și parcă-mi părea rău că reporterul de la Concepcion, absorbit de spectacolul constelațiilor risipite în geneza microcosmosului din hală, nu auzise exclamația „editorialistului", pentru a-l întreba ce căuta, totuși, noțiunea de „frumos" în articolul de fond...

Pe mine, însă, nu m-a surprins schimbarea de stil a lui Munoz. Mulți chilieni cu care am stat de vorbă — politicieni, economiști, ziariști — abordează cu nespus de mare plăcere și cu o anumită mîndrie patriotică subiecte legate de progresele industrializării.

În jurnalele de actualități, pe care le-am văzut la cinematografele din Santiago, imaginile despre construcțiile industriale se bucură de cele mai avîntate comentarii. Noile fabrici sînt privite ca o metamorfozare în timp a faimoaselor citadele cu care, în vremuri de demult, au fost apărate fruntariile țării. Denumirea de Huachipato a combinatului siderurgic prilejuiește compararea șuvoaielor de oțel cu sîngele indienilor araucani, de la sud de Bio-Bio, pe care conchistadorii spanioli nu i-au putut supune.

Într-o țară care, din lipsa industriei, a avut frontiere economice foarte vulnerabile, asemenea comparații și manifestări de entuziasm în fața „noilor citadele" sînt de înțeles. Chiar și în discuțiile, oarecum protocolare, cu personalități oficiale, din explicațiile date în legătură cu noua industrie chiliană, răzbătea uneori o undă de mîndrie. Și siguranță de sine. Pentru că, în mod obiectiv, diversificarea industrială, acoperind *mai multe nevoi* ale dezvoltării, oferă siguranță sau, cu alte cuvinte, mijloacele pentru apărarea și consolidarea independenței economice. Firește, pentru sintetizarea unor asemenea preocupări, terminologia „stilului editorialist" e aproape obligatorie. Noțiunea „valorificării superioare a bogățiilor naționale" a devenit, de pildă, o lozincă la ordinea zilei. Cărbunele, salpetrul și petrolul sînt transformate, de unitățile noii industrii petrochimice, în valori superioare. Într-o perioadă foarte scurtă (1967—1968) s-au ridicat cinci fabrici de acid sulfuric. Două din ele au cucerit teritoriu și în vechiul imperiu al salpetrului (la Arica și Antofagasta). 1968 este anul de pe actul de naștere al unei fabrici de rășini sintetice, necesară pentru producția de mase plastice care se importa. Intervine, în această ordine de idei, și existența preocupării, pe scară mai largă, pentru înlocuirea unor importuri cu produse proprii. S-ar mai putea da o serie de exemple cu privire la creșterea volumului de capital fix a investițiilor industriale (de la 748 milioane escudos, în 1964, ele au ajuns la 1 054 milioane), dar o paranteză prea lungă ne-ar îndepărta de la vizita noastră la Huachipato. Iar căile noi pe care pășește azi industria chiliană (cu toate că are încă foarte multe greutăți de învins) pornesc aproape toate de aici, de la combinatul siderurgic.

În timp ce discutam cu gazdele noastre despre modul în care se repercutează activitatea uzinei asupra economiei chiliene, Munoz ne-a întins cîteva exemplare din ziarul „Metalito". Într-unul din numerele ziarului erau publicate, pe două pagini, scrisori prin care tineri din Talcahuano au răspuns la o anchetă a redacției pe următoarea temă : „Ce înseamnă pentru noi Huachipato". Reproduc cîteva din răspunsuri. „Pentru Chile oțelul înseamnă vitalitate". „Această industrie reprezintă pentru Talcahuano, și nu numai pentru Talcahuano, ci pentru întregul Chile, o sursă de devize. Să nu uităm, apoi, că aici (la Huachipato — n.n.) *se impun* bogățiile naturale chiliene..." „Industria noastră siderurgică este necesară și, practic, posibilă, cu mijloacele noastre fizice și economice. O țară industrializată este o țară liberă din punct de vedere economic, care-și poate împlini destinul, conjugat cu progres, educație, bunăstare". „Pe chilieni, oțelul îi oțelește... Huachipato este un gigant care ține pe umerii săi o mare parte din economie".

Urmărind aceste texte, pe care Munoz le sublinia cu creionul, reporterul de la Concepcion nu se putu abține :

— Păi, bine, *hombre* — i se adresă lui Munoz. Tu publici așa ceva ? Păi aici sînt accente poetice, sentimente.

— Sînt *convingeri* — i-o tăie Munoz pe un ton didactic, care din nou nu mai admitea replică. Și reporterul de la Concepcion chiar că n-a mai găsit replica.

De la Huachipato am plecat spre minele de cupru de la „El Teniente". La Antofagasta, din lipsă de timp, n-am mai ajuns, deși tare mult aș fi dorit să văd locurile unde indienii, făcînd foc cu bulgări de salpetru, au auzit pentru prima oară „explozia pietrei diavolului", anunțînd începutul primei perioade a dezvoltării industriale din Chile. La Huachipato am surprins, însă, sfîrșitul acestei perioade care, în terminologia arhiconcisă a limbajului economic, s-a caracterizat prin monoproducție.

Dar apusul acestei perioade ar putea fi exprimat și altfel. Celor care sosesc noaptea, cu vapoarele, în golful Huachipato, pălălaiele furnalelor care încing zarea, le par vîlvătăile *răsăritului* de soare. Imaginea am „împrumutat-o" din „Metalito", cu convingerea că citarea ei nu intră în prea mare contradicție cu „editorialul" lui Munoz.

Suedia nu s-a deplasat spre dreapta

Lars Porne
redactor al cotidianului „Svenska Dagbladet"

Social-democrații suedezi aflați la putere și vechiul lor lider, Tage Erlander, au primit un vot de încredere de proporții din partea corpului electoral suedez în alegerile naționale pentru cea de-a doua Cameră a Parlamentului, alegeri care au avut loc duminică. Partidul guvernamental a cîștigat 15 locuri și o majoritate absolută în Cameră. Prima Cameră (Senatul), ai cărei membri sînt aleși în mod indirect, avea dinainte o majoritate social-democrată. Această Cameră însă va fi desființată prin modificările la Constituție care urmează să fie introduse în 1970.

Au pierdut mandate în aceste alegeri și partidul liberal și partidul comunist. Comuniștii au pierdut 5 din cele 8 locuri ale lor, în timp ce liberalii au pierdut 11 din 43 de locuri.

Rezultatele finale ale alegerilor nu vor fi pe deplin cunoscute pînă cînd nu vor fi fost numărate toate voturile celor aflați în străinătate, în număr de vreo 300 000. Fiecare alegător are dreptul să-și trimită votul prin poștă în cazul în care nu se află în țară în ziua alegerilor. Aceste voturi „absenteiste" vor favoriza probabil partidul conservator, despre care se crede că își va menține pînă la urmă pozițiile în raport cu alegerile precedente din 1964.

Rezultatele preliminare sînt următoarele :

Tage Erlander, primul ministru al Suediei, discută rezultatele scrutinului cu secretarul general al partidului social-democrat, Sten Andersson

Participarea la vot a fost mai ridicată decît oricînd în trecut în Suedia, și anume de 88 la sută. Acest lucru se datorește probabil faptului că principala problemă în baza căreia opoziția și-a dus de data aceasta campania a fost aceea a schimbării de guvern. Partidul liberal și partidul de centru au colaborat într-un „Front al centrului", acestora alăturîndu-li-se al treilea partid de opoziție și anume conservatorii, cu puțin înainte de alegeri. S-a pus problema înlocuirii guvernului social-democrat printr-un guvern „burghez", ceea ce i-a determinat și pe alegătorii de obicei comozi să se prezinte la urne pentru a sprijini pe social-democrați.

Acum social-democrații dispun de o majoritate puternică și de un mandat precis acordat de alegători pentru a-și continua activitatea lor de reformă în domeniul economic. Niciodată pînă acum, de la alegerile din timpul războiului, în 1940, social-democrații nu au obținut un asemenea vot de încredere din partea corpului electoral. Se pare că tendința s-a întors din nou în favoarea socialiștilor, după înfrîngerea clară a acestora în alegerile comunale din 1966, cînd partidul guvernamental a pierdut mult teren și fuseseră formulate pronosticuri — repetate încă acum cîteva luni — că Suedia ar putea avea un guvern fără social-democrați (cum se întîmplase cu Norvegia și, mai recent, cu Danemarca).

Comuniștii reprezintă acum numai 3 la sută din corpul electoral, ceea ce ar putea avea efecte grave în viitoarele alegeri (1970), în cazul cînd tendința nu se va întoarce în favoarea lor. (În 1970, prima Cameră a Parlamentului, Senatul, va fi desființată și Suedia va avea un Parlament unicameral ; patru la sută din numărul total al voturilor va reprezenta cota minimă pentru ca un partid să obțină un loc în acest nou parlament). Se crede însă că alegătorii care au votat pentru social-democrați, cu scopul de a salva guvernul aflat la conducere, ar putea reveni la comuniști în viitorul parlament.

În timp ce social-democrații au fost principalii cîștigători ai alegerilor, partidul de centru a obținut rezultate surprinzător de bune și a apărut ca cel mai puternic partid de opoziție. Acest lucru este remarcabil, întrucît „partidul de centru" este un partid agrarian, care numai cu cîțiva ani în urmă și-a schimbat numele din „partidul țărănesc". Alegerile au arătat că acest partid, condus de dr. Gunnar Hedlund, și-a întărit pozițiile în mod radical în zonele urbane.

După toate probabilitățile, primul ministru Erlander, care conduce partidul guvernamental de 26 de ani, își va numi în curînd succesorul și se va retrage. Luni dimineața, cînd a fost felicitat pentru victorie, Erlander a evitat să dea un răspuns direct la această întrebare. „Congresul partidului va hotărî" — a fost singura sa declarație.

Stockholm, 17 septembrie

Partidul	voturi obținute	%	locuri	(+ și —)
conservator	554 773	12,2	29	— 4
de centru	727 345	16,0	41	+ 6
liberal	627 962	13,8	32	—11
social-democrat	2 307 942	50,9	128	+15
comunist	139 008	3,1	3	— 5
creștin-democrat	67 985	1,5	—	—

reportaj pe glob

VIENA ȘI VIENEZII

de la trimisul nostru, Felicia Antip

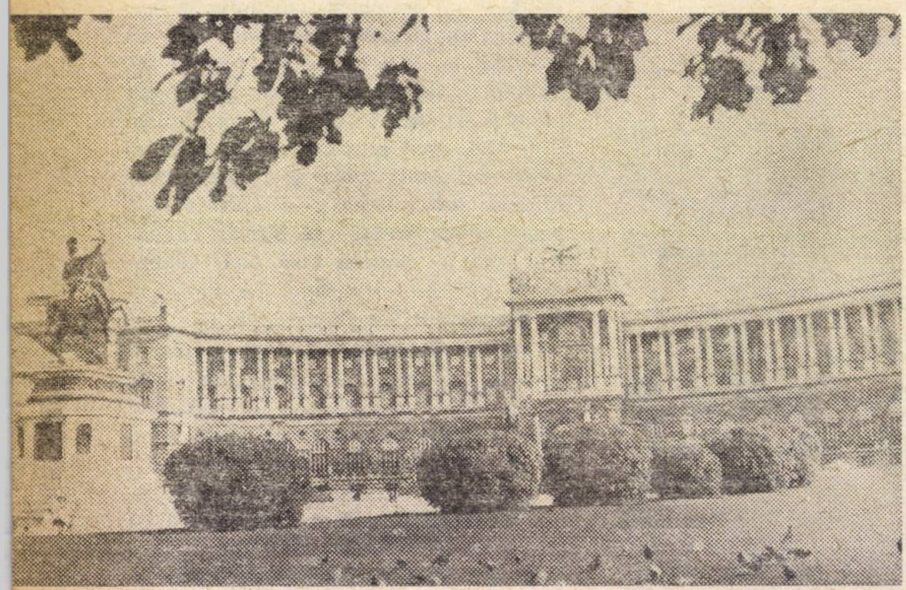

Palatul Schönbrunn, simbol al Vienei imperiale

Un oraș liniștit, serios, așezat, doarme sub lumina multicoloră a neonului, a cărui strălucire face și mai evidentă nemișcarea înconjurătoare. Începînd de la șase, ora închiderii magazinelor, trotoarele se golesc. De-a lungul lor se înșiruie automobilele încremenite. Sîmbătă după-amiază, duminică toată ziua, pe străzile periferice nu întîlnești nici țipenie de om de-a lungul a kilometri și kilometri întregi. În centru, în interiorul „ringurilor" — străzile amplasate pe circumferința împrejmuirii întărite de odinioară — pietonii au în mînă cîte un ghid, un plan al orașului, un aparat fotografic. Turiști.

Unde sînt, totuși, vienezii în afara orelor de muncă? I-am căutat prin restaurante — mai elegante și mai puțin elegante — dar am găsit tot turiști. Duminică după-amiaza, Viena era neașteptat de slab reprezentată în celebrul Prater, cel mai vechi și mai mare parc de distracții din lume. Nu mai puțin celebra roată (și ea desigur cea mai veche, cea mai mare, cea mai...) se învîrtea în gol. Nu funcționa nici un sfert dintre instalațiile de divertisment și chiar în cele luminate, publicul era rar, aproape absent. În pădurea calmă din vecinătate, cîțiva pensionari, cîteva familii cu copii mici și cam atît. În cinematografe, filmele rulează pentru cîte 40—50 de spectatori. Muzeele, splendidele muzee ale Vienei, par rezervate exclusiv turiștilor și, de altfel, nici ele nu sînt deschise decît în orele de lucru sau după un program capricios. Dacă nu ești informat din vreme că secția modernă a Muzeului de Artă poate fi vizitată doar duminică și luni dimineața, vei părăsi Viena fără a fi văzut bogata colecție de tablouri ale impresioniștilor francezi. Opera da, Opera e totdeauna plină, publicul fiind format în majoritate din abonați fideli și din studenții care stau ore întregi la coadă pentru un bilet ieftin la galerie. În privința concertelor, vienezii sînt selectivi. Nu se cîntă decît muzică vieneză, ceea ce înseamnă enorm pentru că înseamnă Haydn, Mozart, Beethoven și, de asemenea, Schubert, Brahms, Bruckner, Mahler și chiar, printr-un fel de adopțiune, Richard Strauss. Dar Schönberg sau Webern, pentru a nu mai vorbi de Stockausen, sînt foarte rar interpretați. În muzică, și nu numai în muzică, Viena este tradiționalistă, ca să nu spunem conservatoare. Un fenomen tipic: introducerea „Dunării albastre" în toate manifestările muzicale, inclusiv concertele Filarmonicii. Cum de nu s-au plictisit de ea într-o sută de ani? Aici transpare dorința stăruitoare a Vienei de a-și păstra intact renumele, cultivînd anume toate clișeele „wienerisch". Ea își plimbă vizitatorii în trăsuri elegante conduse de birjari cu melon și îmbrăcați după moda „fin de siècle". Îi invită în Grinzing să bea „Heuriger", vinul ultimei toamne, servit în pahare cît cele de bere și, de altfel, destul de slab pentru a putea fi consumat în doze masive. Acolo, și în toate restaurantele, orchestre de calitate îi delectează exclusiv cu valsuri vieneze (Straussii sînt un fel de emblemă a capitalei Austriei), potpuriuri din operetele lui Soupé, ale lui Lehar și ale altor vienezi, și lieduri (Schubert și alții).

Ultimul descendent al dinastiei muzicale, dirijorul Eduard Strauss, păstrează în locuința sa busturi și portrete ale celebrilor săi înaintași. Vienezii au presărat întreg orașul cu relicve straussiene. Între itinerariile pe care ți le propun agențiile de turism, „turul muzical" al orașului ocupă un loc privilegiat. Oricare ar fi însă criteriul după care îți organizezi plimbarea, pretutindeni te întîmpină Viena muzicală. Asta începe, firește, la Operă, punctul de plecare al tuturor excursiilor. În 1868, cînd au văzut-o pentru întîia oară, vienezii au fost atît de nemulțumiți de înfățișarea ei și atît de vehemenți în a-și exprima nemulțumirea, încît, cuprins de disperare, unul dintre arhitecți s-a spînzurat, iar al doilea a murit de inimă rea. Cu vremea însă au îndrăgit-o atît de mult încît, atunci cînd s-a pus problema reconstruirii ei (la 12 martie 1945 a fost distrusă de bombardamentele americane care aveau ca obiectiv rafinăriile și căile ferate), au hotărît să-i redea aidoma înfățișarea inițială. La Schönbrunn treci în mod obligatoriu prin salonul în care micul Mozart a cîntat la harpă în fața Mariei Tereza. O plimbare prin pădurea vieneză te conduce la Möding, orășelul unde Beethoven a scris „Missa solemnis". Dacă omenirea datorează atît de mult Vienei în materie de cultură muzicală — între 1781 și 1828, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert au creat aproape integral la Viena ceea ce astăzi numim „muzica clasică" — explicația constă în faptul că a fost poate singura mare capitală în care muzicienii erau tratați cu considerația cuvenită artei lor. A face muzică era o ocupație regească: împăratul Leopold I a compus opere, fiul său, Carol al VI-lea, dirija, ginerele acestuia, Franz I, era violonist într-un excelent cvartet.

Vienezii au rămas credincioși cultului muzicii. E un titlu de distincție să fii abonat la operă, iar biletele la un concert dirijat, de pildă, de Leonard Bernstein, se vînd cu multe luni înainte. Dar ce fac totuși cînd nu ascultă muzică? Faptul că evită distracțiile zgomotoase, obositoare, pare a se explica, la prima vedere, prin considerente de vîrstă. Un sfert din populația capitalei Austriei este constituit din bărbați și femei de peste 60 de ani. În cofetăriile și cafenelele rococo, se soarbe pe îndelete cafeaua „aurie", „brună", „neagră" etc., în funcție de proporția în care sînt combinate cafeaua, laptele și frișca. Se consumă frișcă în cantități industriale și, o dată cu ea, sute de sorturi de fursecuri, prăjituri consistente de ciocolată și, desigur, faimoasa „Sachertorte", a cărei rețetă a constituit obiect de litigiu în justiție: adevărata, „die echte Sachertorte", are umplutura între blaturile de turtă de cacao, așa cum o confecționează cofetăria Sacher, sau între tortă și glazura ei de ciocolată, cum se face la Demel, fostul furnizor al Casei regale? Tribunalul a optat pentru prima formulă. Domnii și doamnele de vîrstă mijlocie și postmijlocie stau la taifas sau citesc ziarul ore în șir și între timp consumă cantități neobișnuite de dulciuri. Sau bere cu crenvurști. Sau altceva. Viena e un oraș supraalimentat. Pentru vienezi, a mînca e o delectare. În orele de lucru au o pauză pentru „Gabelfrühstück (gustarea cu furculița), care se ia pe la zece, și constă dintr-o porție de gulaș sau un tradițional șnițel. Pe seară, cînd magazinele cu produse alimentare și unele baruri expres s-au închis, își fac apariția gheretele mobile care servesc cîr-

nați de diverse dimensiuni, copios împănați cu slănină.

Dintre stilurile arhitectonice care au înflorit la Viena în cele două milenii de existență, s-a impus cu autoritate absolută barocul. Locuitorii orașului îi atribuie o grație misterioasă, considerînd că izbutește să dea o tentă de sprinteneală voluminozității. Siluetele zvelte ale celor cîteva edificii neogotice conferă o dimensiune spirituală acestui oraș aparent neschimbător. S-au construit firește cartiere noi, impersonale, cum sînt mai pretutindeni aglomerările de blocuri. Vienezul nu-și schimbă locuința decît atunci cînd este realmente obligat. El rămâne fidel nu numai orașului, ci chiar și districtului în care au trăit părinții și buncii. Spre deosebire de ceea ce se întîmplă în alte orașe vechi, unde îndărătul unor fațade din alte vremuri s-au amenajat locuințe cu confort modern, la Viena s-a păstrat intact nu numai exteriorul ci și interiorul.

Sînt în Viena locuri cu adevărat fermecătoare. Hofburgul — curtea imperială construită în centrul orașului în etape care au durat șapte secole — e poate cel mai reprezentativ. Privită în Hofburg ca și la Albertina, la Operă, pretutindeni de-a lungul ringurilor, Viena apare ca un oraș făcut să fie admirat, vizitat, cîntat, dar nu locuit. Înțeleg, desigur, că numai ochii unui străin o văd oarecum teatrală, decorativă, supercizelată. Pentru vienezii care au trăit în ea anii grei și contradictorii ai atîtor regimuri și situații critice, este pur și simplu orașul natal. Două sute de familii locuiesc chiar la etajul al doilea al castelului Schönbrunn. Apartamentele din care Maria Tereza a gospodărit imperiul și în care și-a crescut cei 16 copii sînt încăperi muzeale. Iată patul în care s-a născut și a murit Franz Joseph, împăratul cu cea mai lungă domnie — 68 de ani pe tronul austro-ungar. Iată biroul în care lucra Napoleon pe vremea cînd controla Europa și iată salonul în care a dansat Congresul după căderea lui Napoleon. Dar publicul are acces în numai 43 dintre cele 1400 de camere ale palatului. Fostele apartamente ale adjutanților și doamnelor de onoare au fost valorificate așa cum arătam, prin închiriere.

Viena republicană păstrează discret nostalgia anilor de glorie imperială. În cripta bisericii Capucinilor, mormintele habsburgilor amintesc de vremurile cînd pe teritoriul administrat de Viena se vorbeau 13 limbi a 13 popoare diferite. Un realism de dată recentă, o nouă sobrietate, simțul înnăscut al măsurii au adaptat mentalitatea vienezilor la funcția internațională actuală a patriei lor. Pecetea trecutului rămîne însă sesizabilă în mii de amănunte. De pildă, în pasiunea pentru titluri onorifice. Și astăzi încă, orice licențiat în drept sau teologie este „Herr Doktor", scriitorii și artiștii sînt „Herr Professor", iar președintele republicii conferă funcționarilor și oamenilor de afaceri care se disting în activitatea lor dreptul de a se intitula Hofrat, respectiv Kommerzrat. Construcții realizate în zilele noastre, de exemplu pasajele subterane pe sub pieţele aglomerate, sînt ornate cu plăci pe care se află înscrise cu litere aurite numele primarului sub ale cărui auspicii s-a executat lucrarea și anul dării în folosință.

Vienezii sînt politicoși, chiar ceremonioși. Austria e una din puținele țări în care bărbații mai obișnuiesc să sărute mîna doamnelor. Circulația a devenit un coșmar pe străzile prea înguste pentru fluxul continuu și silit lent al automobilelor. Oricît ai fi de grăbit, nu poți înainta decît în ritm de cortegiu funebru, cu opriri la fiecare 20 de metri. Dar șoferii nu par să se enerveze niciodată. Cu un gest îndatoritor te invită să traversezi prin fața mașinii lor chiar dacă sînt siguri că vor pierde, din această cauză, mult dorita lumină verde.

Din imaginea superficială prezentată mai sus nu reiese ceea ce este fundamental: Viena muncește. Disproporționat de mare față de țara pe care o guvernează — un sfert din populația Austriei trăiește în capitală — ea îi dă aproape jumătate din produsul național. Lumea e mai informată despre valsul vienez decît despre industria vieneză și reportajul de față contribuie și el la această viziune unilaterală. Să notăm totuși că un sfert din oțelul produs pe glob trece printr-un proces de fabricație pus la punct de ingineri austrieci, iar în tehnica construcțiilor metalice — de la nave pînă la mașini de calcul — Austria a introdus inovații dintre cele mai prețioase.

Ce mi-a plăcut cel mai mult la Viena? Împrejurimile mai întîi. Podgoriile din care se scot vreo 400 de soiuri de vin. Și dincolo de ele, de jur-împrejur, celebra, neasemuita pădure vieneză se întinde pe mii de hectare și e presărată de mici și elegante stațiuni climaterice. Ghidul îți arată castelul Lichtenstein, de unde a plecat „ducesa slută", capela ridicată pe locul pavilionului de la Mayerling, ras de pe fața pămîntului, din ordinul lui Franz Joseph, după tragica moarte a arhiducelui Rudolph și a Mariei Vecera, și alte locuri încărcate de istorie. Nici unul din monumentele păstrate în Viena sau în preajma ei nu e atît de impresionant, atît de uimitor de frumos ca mînăstirea Heiligenkreuz, înălțată cu aproape un mileniu în urmă. Din bazilica romană pătrunzi direct în catedrala gotică. Efectul este unic. Un alt fel de monument — un monument al dragostei de oameni — este satul de copii S O S de la Hinterbrühl. În vile ultramoderne, copii orfani de vîrste diferite duc o viață cvasinormală, în cadrul unor „familii" permanente. Fiecare familie e formată din 9 băieți și fete de vîrste diferite și o „mamă" pe deplin responsabilă de îngrijirea și educarea lor. Inițiate după cel de-al doilea război mondial de un austriac, Hermann Gmeiner, satele S O S, instituții filantropice private, s-au extins în cîteva țări europene. Rezultatele sînt, se spune, remarcabile.

Să ne întoarcem totuși la Viena pentru a-i spune la revedere ceremonios, așa cum se obișnuiește în acest oraș, cizelat și copleșit de propria sa istorie.

Zvelt, elegant, turnul în stil neogotic al primăriei din Viena

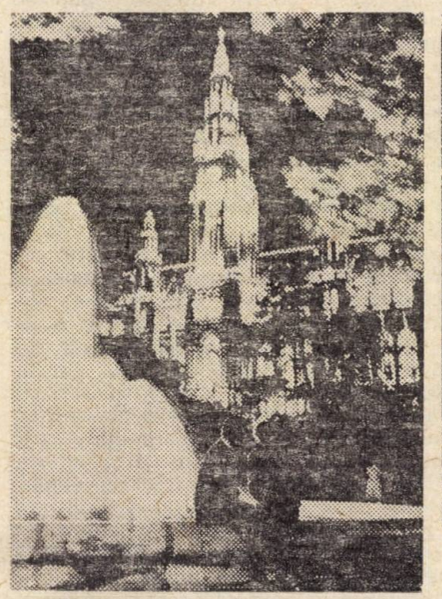

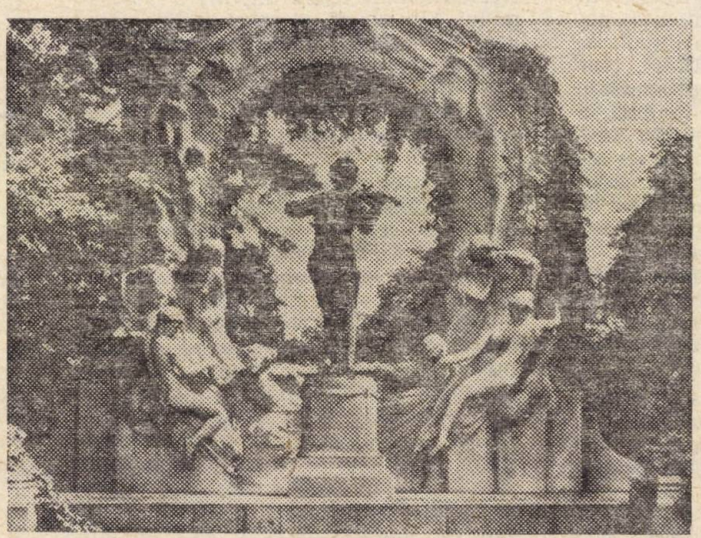

Monumentul lui Johann Strauss, simbol al orașului valsului

Centrul medical Allgemeine Krankhaus, construcție paralelipipedică, din Viena modernă

Conferința afro—asiatică de solidaritate cu lupta poporului vietnamez

Aspect din sala conferinței internaționale pentru solidaritate cu lupta poporului vietnamez

Octav Livezeanu

Între 7—9 septembrie 1968 s-a ținut la Cairo „Conferința extraordinară în sprijinul și pentru solidaritatea cu poporul vietnamez în lupta sa împotriva agresiunii imperialiste a S.U.A.", convocată de „Organizația de solidaritate afro-asiatică". La ea au fost invitați, în afară de reprezentanții țărilor din Africa și Asia, un număr însemnat de organizații mondiale, regionale și naționale și reprezentanți ai Comitetelor de solidaritate cu popoarele afro-asiatice din țările socialiste ale Europei, cu titlul de observatori. Din partea României a participat, ca reprezentant al „Ligii române de prietenie cu popoarele din Asia și Africa", semnatarul acestor rînduri.

Pe adresa Conferinței au sosit numeroase mesaje din partea unor șefi de state și guverne ; cel al tovarășului Ion Gheorghe Maurer a fost citit printre primele — fiind primit cu multă căldură și simpatie.

Desfășurată în momentul în care Frontul Național de Eliberare își continuă ofensiva generală împotriva armatelor americano-saigoneze, iar R.D. Vietnam ripostează puternic atacurilor aeriene americane, Conferința și-a fixat scopul în găsirea unor căi care să determine o intensificare a sprijinului acordat de popoarele Asiei și Africii poporului vietnamez în lupta sa eroică împotriva agresiunii.

Dezbătînd măsurile necesare pentru intensificarea sprijinului acordat de popoarele afro-asiatice poporului vietnamez, Conferința a ascultat trei rapoarte, prezentate de secretarul general al „Organizației de solidaritate afro-asiatică", Youssef el Sebai, și de reprezentanții Comitetelor de solidaritate cu popoarele afro-asiatice din Vietnamul de sud și R.D. Vietnam. În raportul său, dl Youssef el Sebai a enunțat etapele care au dus la convocarea Conferinței, menționînd contactele avute de delegația organizației cu reprezentanți ai F.N.E. și cu cei ai R.D. Vietnam la negocierile de la Paris. Interesul stîrnit de Conferință este o dovadă clară, a subliniat raportorul, că popoarele afro-asiatice consideră lupta patriotică și revoluționară a poporului vietnamez contra imperialiștilor americani, pentru salvarea independenței și libertății sale, ca o parte integrantă a luptei popoarelor afro-asiatice și a tuturor popoarelor lumii împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonialismului, pentru eliberare națională, pentru independență, democrație și progres social, că ele condamnă cu vehemență agresiunea americană împotriva Vietnamului. Ele cer să se pună capăt intervenției Statelor Unite, prin retragerea tuturor trupelor americane și satelite din Vietnamul de sud, să se pună capăt atacurilor contra Republicii Democrate Vietnam, lăsînd poporul vietnamez să-și rezolve singur problemele, fără amestec dinafară.

Impresionante au fost rapoartele celor doi reprezentanți ai Vietnamului de sud și R.D. Vietnam, prin datele concrete aduse cu privire la succesele poporului vietnamez împotriva agresiunii americane. Astfel, în timpul ofensivei generalizate din Vietnamul de sud, numai în ultimele șase luni au fost scoși din luptă 380 000 inamici — dintre care 133 000 americani — iar materialul de război — avioane, tancuri, vehicule militare — distrus în cursul acestor lupte este imens. În același timp, bombardamentele sălbatice ale americanilor asupra Vietnamului de nord, care au produs pagube enorme, s-au soldat cu doborîrea a mai mult de 3 100 avioane ale S.U.A., din cele mai moderne și de toate tipurile, și cu scoaterea din luptă a mii de piloți americani ; mai mult, și acesta este lucrul cel mai important, agresiunea a întîmpinat riposta în masă a poporului vietnamez, care a răspuns pînă la unul chemării președintelui Ho Și Min : „Mai bine moartea decît sclavia — nimic nu este mai prețios decît independența și libertatea".

Subliniind că poziția poporului vietnamez este justă și clară, bazîndu-se pe Declarația în 4 puncte a guvernului R.D. Vietnam și pe Programul politic al F.N.E. din Vietnamul de sud, raportul delegatului din R.D. Vietnam conchide : „Toți vietnamezii înțeleg că numai independența și libertatea le asigură o viață demnă și prosperă. De aceea poporul vietnamez este hotărît să înfrîngă toate dificultățile, să nu dea înapoi în fața oricărui sacrificiu, pentru a se achita de datoria sa față de patrie și față de popoarele oprimate".

Rapoartele ca și discuțiile purtate, la care au luat parte toți delegații și observatorii, au reliefat concluziile pe care s-au întemeiat documentele Conferinței. La Conferință s-a impus constatarea că agresorii nu pot înfrînge voința de luptă a poporului vietnamez, strîns unit în jurul idealurilor sale de independență și libertate. După cum a reieșit clar că poporul vietnamez este profund conștient de faptul că el luptă nu numai pentru drepturile sale legitime, dar și pentru interesele popoarelor oprimate din Asia, Africa și din lumea întreagă. Imperialiștii americani nu calcă în picioare numai independența, suveranitatea, unitatea și integritatea teritorială a Vietnamului, ci amenință toate țările independente și suverane, sabotează mișcările de eliberare națională din Asia, Africa și America Latină, pun în pericol pacea în sud-estul asiatic și în lume. Conferința a scos de asemenea în evidență faptul că, în lupta sa justă, poporul vietnamez a beneficiat și va beneficia de profunda simpatie și de puternicul sprijin politic, moral și material în primul rînd din partea țărilor socialiste, din partea popoarelor din Asia, Africa și America Latină, din partea tuturor popoarelor iubitoare de libertate și pace, din partea poporului american însuși. Arătînd rolul și posibilitățile pe care forțele democratice antiimperialiste le pot avea în lumea contemporană, documentele Conferinței exprimă ideea că aceste forțe trebuie reunite într-o luptă în care principiile de bază să fie independența, suveranitatea, neamestecul în treburile interne și dreptul fiecărui popor de a-și rezolva singur toate problemele, fără amestec dinafară.

Între documentele Conferinței, alături de **mesajele** de solidaritate adresate președintelui R.D. Vietnam, Ho Și Min, și lui Nguyen Hyu Tho, președintele Prezidiului C.C. al F.N.E. din Vietnamul de sud, figurează și **Rezoluția politică generală** în care, printre altele, se cere să se susțină lupta poporului vietnamez contra agresorilor americani pentru drepturile sale naționale fundamentale : independență, suveranitate, unitate și integritate teritorială, să se recunoască solemn că a duce această luptă legitimă este dreptul inalienabil al întregului popor vietnamez la autoapărare și că aceasta este o contribuție importantă la cauza comună a popoarelor din Asia, Africa, America Latină și din întreaga lume, în lupta contra imperialismului, colonialismului și neocolonialismului, pentru independență națională, democrație, pace și progres social.

Lucrările Conferinței s-au încheiat într-o atmosferă însuflețită și cu o impresionantă manifestație de simpatie și solidaritate cu lupta dreaptă a poporului vietnamez, documentele adoptate cu acest prilej fiind aprobate în unanimitate.

din țările socialismului

articol scris pentru „Lumea" de

acad. Anatoli Alexandrov

directorul Institutului de energie atomică „I. Kurceatov" al Academiei de Științe a U.R.S.S.

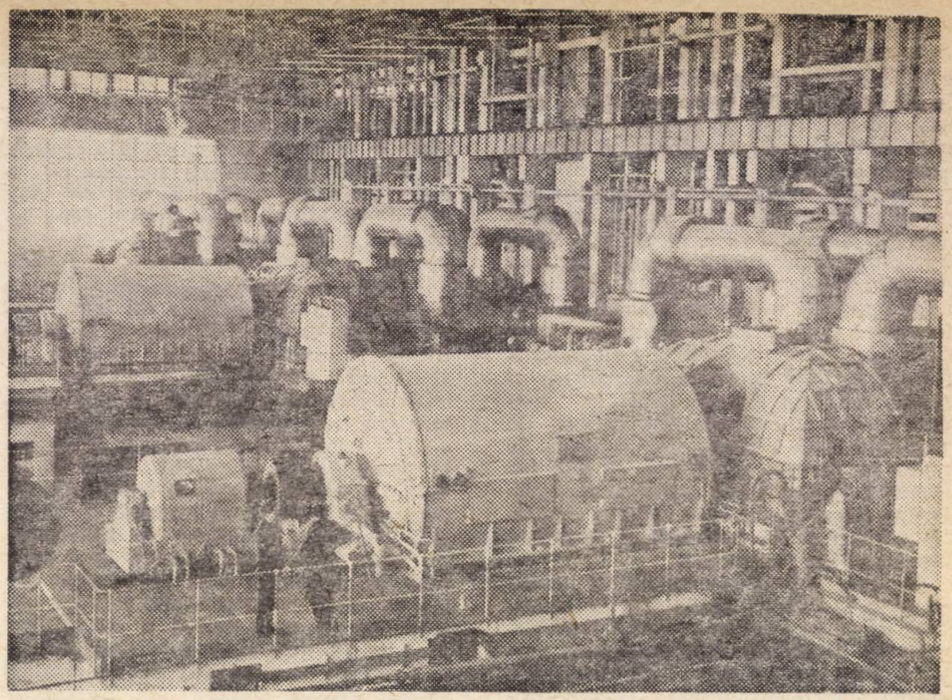

Sala turbinelor centralei atomo-electrice de la Novovoronej

Energia nucleară și progresul tehnic

Energetica este unul din domeniile creației tehnico-științifice de cea mai mare importanță pentru omenire. Energetica înseamnă creație și ea este un proces în esență colectiv, la care participă oameni de știință, ingineri, muncitori și lucrători din industrie din numeroase țări. In acest domeniu intelectul se manifestă în drepturi egale cu potențialul tehnic și de aceea toate țările, atît cele mari cît și cele mici, își aduc contribuția lor, uneori foarte importantă, hotărîtoare, așa cum o demonstrează istoria energeticii.

Deși în prezent resursele nucleare acoperă mai puțin de unu la sută din consumul energetic mondial, ele constituie un embrion important al unei noi și însemnate direcții de dezvoltare. Posibilitatea folosirii tehnice a energiei ce se degajă la fisiunea nucleelor grele și a energiei provenite din sinteza nucleelor ușoare a modificat în mare măsură situația existentă în prima jumătate a secolului nostru. Insuficiența de combustibil, — această sabie a lui Damocles — care părea să pericliteze dezvoltarea culturii materiale într-un viitor relativ apropiat, a fost îndepărtată pentru un timp practic nelimitat.

În cei 14 ani care au trecut de la punerea în funcțiune în U.R.S.S. a primei centrale atomo-electrice experimentale marea contribuție creatoare adusă la dezvoltarea energeticii atomice de Marea Britanie, U.R.S.S., S.U.A., Franța și de un șir de alte țări a avut drept rezultat faptul că energia captată la fisiunea nucleelor grele concurează cu succes combustibilii tradiționali în acele regiuni unde costul acestora este sporit din cauza transportării la distanțe mari.

La limita capacității de concurență se află și posibilitățile folosirii colosalelor resurse ale uraniului-238 și toriului-232. Căile lor de transformare eficientă din punct de vedere economic în elementele fisionabile plutoniu-239 și uraniu-232 se află în faza perfecționării tehnice.

Ceva mai îndepărtată apare perspectiva folosirii energiei sintezei termonucleare a elementelor ușoare. Dar și în acest caz, eforturile colectivelor științifice din diverse țări au apropiat substanțial posibilitatea găsirii unei soluții și cred, deși îmi sînt bine cunoscute datele referitoare la durata vieții, că am mari șanse de a vedea primele instalații autonome pentru reacția controlată a sintezei.

Introducerea energeticii nucleare va permite dezvoltarea mai ritmică a țărilor care recurg în prezent la combustibil importat cu preț ridicat de revenire. Grație excepțional de înaltului nivel de energie al combustibilului nuclear, costul transportării sale în orice punct al globului este relativ redus. De aceea, regiunile și țările văduvite de natură și care nu posedă resurse combustibile tradiționale vor putea obține resurse energetice nucleare relativ ieftine. Aceasta va contribui la un mai rapid progres tehnic în aceste țări în locul depresiunii care este de așteptat pe măsura creșterii costului combustibilului importat.

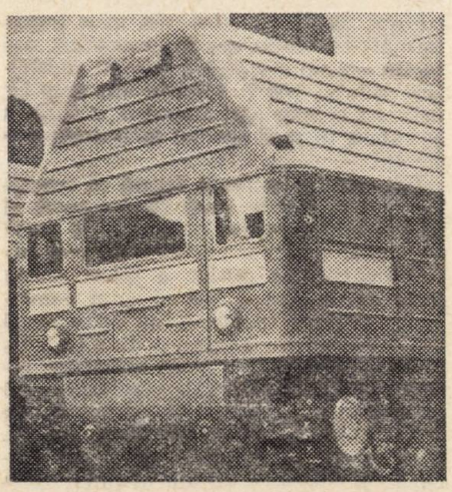

Grup electrogen atomic transportabil — prototip al instalațiilor energetice concepute pentru regiunile greu accesibile

Dar în ciuda acestor pronosticuri optimiste, în ansamblul lor suficient de întemeiate, lucrurile nu se prezintă chiar atît de simplu și pentru realizarea posibilităților oferite de fizică mai trebuie parcursă o cale dificilă, cale care oferă vaste posibilități pentru activitatea științifică și tehnică

Dacă, așa cum sîntem ferm convinși, se va reuși într-adevăr antrenarea deplină a uraniului-238 în balanța de combustibil, omenirea se va afla în fața altei probleme importante.

Este vorba de faptul că energia nucleară a fisiunii sau sintezei oferă perspectivele cele mai atrăgătoare în ceea ce privește folosirea ei în primul rînd în electroenergetică, sector căruia îi revine în prezent aproape o pătrime din consumul global al resurselor energetice. Restul de trei pătrimi de resurse energetice sînt consumate pentru obținerea căldurii industriale și menajere, pentru nevoile transporturilor și, în sfîrșit, sub formă de componente chimice ale proceselor metalurgice și chimice.

Ținînd seama de această stare de lucruri, chiar dacă întreaga electroenergetică ar funcționa cu combustibil nuclear, aceasta ar duce la economisirea numai a unei pătrimi din resursele energetice tradiționale și nu ar putea îndeplini acel rol principial de înlăturare a perspectivei insuficienței de combustibil de care am amintit mai sus.

În lume se petrece însă un proces de dezvoltare accelerată a electroenergeticii în comparație cu folosirea generală

a resurselor energetice. Dacă dublarea folosirii resurselor energetice se produce aproximativ la 25 de ani, dublarea electroenergeticii se produce în medie la 10 ani. Aceasta înseamnă că un număr tot mai mare de procese legate de consumul de resurse energetice trec la energie electrică.

Intensa electrificare a transporturilor, ce se petrece sub ochii noştri, inclusiv apariţia automobilelor electrice, larga dezvoltare a proceselor cu mare consum de electricitate în metalurgie, obţinerea unor cantităţi uriaşe de metale prin electroliză şi sporirea substanţială a ponderii proceselor de producţie electrochimice ilustrează în suficientă măsură această tendinţă tehnică generală. Ritmul acestui proces este determinat de perfecţionarea tehnologiilor electrice de mare randament şi, firește, el este influenţat de tendinţele reducerii sau majorării preţurilor pentru energia electrică precum şi de proprietăţile specifice ale resurselor energetice.

Desigur, obţinerea aburului şi căldurii pentru scopuri industriale şi menajere, ca şi în electroenergetica tradiţională, se leagă lesne de energetica atomică. De aceea, firește, toate domeniile aprovizionării cu energie care sînt proprii electroenergeticii contemporane rămîn în vigoare şi pentru energetica nucleară. Extinderea domeniului de folosire a electroenergeticii atomice va fi determinată în primul rînd de economia ei.

Deoarece electrocentrale nucleare cu randament practic egal pot fi create în orice punct al globului, ca urmare a apropierii lor de sursele de materii prime, se va produce fără îndoială o accelerare a electrificării proceselor tehnologice. Vor apare şi un nou şir de procese tehnologice a căror electrificare nu este deocamdată rentabilă din cauza costului ridicat al energiei electrice.

Aşa, de exemplu, perspectiva reducerii preţului de cost al energiei electrice va permite soluţionarea grandioasei probleme a obţinerii pe scară industrială a apei epurate pentru acele regiuni unde ea este deficitară. Trebuie spus că deficitul resurselor de apă potabilă creşte rapid cuprinzînd regiuni dezvoltate din punct de vedere industrial şi agricol şi de aceea eforturile pentru dezvoltarea tehnologiei epurării apelor pe scară mare, întreprinse în U.R.S.S., S.U.A. şi într-un şir de alte ţări, sînt de o însemnătate extrem de actuală şi, indubitabil, vor duce la apariţia unei noi ramuri a energeticii.

Construirea primei centrale atomoelectrice industriale cu reactori cu neutroni rapizi, combinată cu o instalaţie de purificare a apei, se apropie de sfîrşit în oraşul Sevcenko din U.R.S.S., pe litoralul pustiu al Mării Caspice, unde această centrală va permite obţinerea pe scară largă a apei epurate, într-un volum apt să satisfacă necesităţile unui oraş de mărime mijlocie.

Extinderea domeniilor de folosire pe măsura reducerii preţului de cost este firească pentru orice domeniu al tehnicii. Energetica atomică prezintă însă şi o anumită particularitate specifică asupra căreia aş dori să atrag atenţia.

Lucrările experimentale şi de proiectare ce se desfăşoară în U.R.S.S. la Centrul de radiaţie şi chimie al Ministerului Industriei Chimice centru creat în mod special, arată că folosirea proceselor radio-chimice permite obţinerea, la o centrală atomoelectrică, a unei producţii chimice al cărei cost este pe deplin comparabil cu costul energiei electrice produse la această centrală. Aceste calcule au fost făcute cu aplicare la procesele de polimerizare, procesele de modificare ale materialului lemnos etc. Toate acestea sînt procese cu un consum redus de energie şi avantajul lor constă în faptul că pot fi organizate fără dificultăţi.

Elaborarea proiectului circuitului de radiaţie pentru a patra tranşă a centralei atomice din Voronej a arătat că o atare producţie complexă este pe deplin indicată. În acest circuit, care va necesita o oarecare sporire a cheltuielilor, se va efectua modificarea materialului lemnos de calitate inferioară în vederea înlocuirii esenţelor de lemn valoroase, sudarea polietilenei şi poliprotilenei în diverse articole, precum şi sterilizarea materialelor medicale. Potrivit proiectului, investiţiile suplimentare vor fi recuperate în decurs de trei ani, iar beneficiul net furnizat de această producţie va reprezenta circa 80 la sută din preţul de cost al energiei electrice produse în acest interval de timp.

În Uniunea Sovietică se desfăşoară cercetări în vederea folosirii unor procese de producţie care să implice folosirea unor reactori radio-chimici încorporaţi în zona activă a reactorului nuclear. Potrivit unor date deocamdată preliminare, procese atît de importante ca prelucrarea azotului din atmosferă în vederea obţinerii de îngrăşăminte apar ca fiind, eventual, oportune. În sfîrşit, după cum se ştie, în economia naţională a tuturor ţărilor se folosesc pe o scară tot mai largă izotopii radioactivi rezultaţi din fisiunea combustibilului nuclear sau preparaţi în mod special în reactoare. În felul acesta, privită în perspectivă, energetica nucleară ne apare ca fiind energetica unor procese de producţie complexe şi cu mai multe obiective a energiei electrice şi a altor produse.

La începutul secolului nostru, Albert Einstein a stabilit relaţia fundamentală între masă şi energie care se află şi astăzi la baza calculului producţiei energetice a tuturor transformărilor nucleare şi în particular a producţiei energetice a acelor reacţii de fisiune şi sinteză pe care le folosim în prezent şi le vom folosi şi în viitor.

Atunci cînd a expus la Congresul mondial de energetică de la Berlin bazele teoriei relativităţii, Einstein nici nu a amintit măcar despre eventuala şi uriaşa importanţă practică pentru întreaga omenire a principiului stabilit de el. N-au trecut nici zece ani şi posibilitatea principială a folosirii energiei nucleare a fost stabilită în legătură cu descoperirea fisiunii nucleelor şi formarea cu acest prilej a cîtorva neutroni. Astăzi, aşa cum putem constata cu toţii, asistăm la cele mai mari transformări revoluţionare în energetică, datorate acestei surprize a ştiinţei. Surprizele ştiinţei pot fi folosite atît spre binele cît şi spre răul omenirii şi aceasta se referă în mod special la energia nucleului.

Îmi exprim speranţa fermă că omenirea care a fost în stare să descopere şi să pună în serviciul ei colosalele forţe ale transformărilor nucleare va avea suficientă raţiune pentru a folosi aceste forţe ca un instrument al unui nemaivăzut progres tehnic şi nu ca o armă de sinucidere. În această ordine de idei, îmi face plăcere să repet cititorilor revistei „Lumea" cuvintele conducătorului ştiinţific al problemei atomice în U.R.S.S., defunctul academician I. V. Kurceatov: „Sînt fericit că m-am născut în Rusia şi că mi-am închinat viaţa ştiinţei atomice a marii Ţări a Sovietelor. Sînt ferm convins că poporul nostru, guvernul nostru vor consacra realizările acestei ştiinţe exclusiv binelui umanităţii".

reflector

DIN COSMOS, VIN RADIOSEMNALE ENIGMATICE

De la începutul lunii august, cu o regularitate absolută, radiotelescopul gigantic de la Mullard, în apropiere de Cambridge, recepţionează radiosemnale cu intervale constante (între 0,25 şi 1,3 secunde). Ele sosesc din 9 puncte ale spaţiului cosmic, aflate nu prea departe, la „numai" cîteva sute de ani lumină, distanţă care le situează în galaxia noastră, poate chiar prin ramura în care se găseşte sistemul solar.

Noua „ureche a Pămîntului", cum este numit radiotelescopul de la Mullard, a recepţionat şi a înregistrat radiosemnalele din galaxie din primele ore ale intrării sale în funcţiune. La început, astronomii şi fizicienii au crezut că ar fi emisiile unor staţii de radar neidentificate, în căutare de sateliţi artificiali sau în runde de control spaţial. Curînd, a devenit însă evident că sursa radiosemnalelor nu putea fi terestră. Ele provin din spaţiu. Lucrări minuţioase de astrogoniometrie au localizat pe cer mai întîi 4, apoi 9 surse ale acestor semnale, fiecare sursă emiţînd cu intervalul ei specific. Radiosemnalele sînt clare, puternice, cadenţa lor nu variază, intensitatea lor nu se schimbă.

În faţa receptoarelor, după lungi zile şi nopţi de observaţii, savanţii rămîn în aceeaşi perplexitate ca în prima oră. Unde se află şi ce sînt cele 9 surse de radiosemnale? Tehnica de audio-locaţie le-a stabilit depărtarea faţă de Pămînt şi „focarele" originare. Dar în punctele unde ar trebui să se afle aceste surse, nu se vede nimic. Nici o scînteiere luminoasă, nici un corp ceresc identificabil. Puternicele telescoape de pe muntele Palomar au fotografiat, în repetate rînduri, cerul, în locurile indicate de astronomii britanici, dar nici pe plăcile fotografice ultrasensibile nu apare nimic vizibil.

Din această cauză, au început să se lanseze ipotezele, în locul certitudinilor. Nu se poate contesta originea cosmică a semnalelor, nici regularitatea lor uimitoare. Sînt, oare, emise de o sursă organizată raţional sau provin dintr-un fenomen fizic fortuit? Ipoteza „sursei raţionale" nu are nici o şansă de a fi verificată, ţinînd seama de distanţa imensă de la care ne vin semnalele. Mult mai aproape de adevăr pare a fi ipoteza că radioemisiunile sînt provocate de un fenomen fizic, de exemplu de un proces de condensare a materiei stelare, constatat şi în alte împrejurări, în spaţiul cosmic. Conform acestei ipoteze, stele mici, altădată ardente ca soarele nostru, ar fi trecut, după scurgerea a miliarde de ani de explozii nucleare, la un proces fizic invers, de condensare, înfăptuit printr-o serie lungă şi ritmică de „implozii". Aceste fenomene ar putea provoca efluvii radioactive şi unde radio difuzate în spaţiu într-o succesiune de valuri la intervale egale, similare unui puls. De aici şi numele dat de astronom acestor surse cosmice: „pulsar". Starea lor de condensare ar fi atît de intensă, încît un centimetru cub de materie dintr-o astfel de „stea cu puls" ar cîntări 10 milioane de tone! Aceste evaluări depăşesc scara umană de percepţie, dar ele rămîn în limitele fizicii şi astronomii nu abandonează speranţa că radiosemnalele îşi vor destăinui, într-o zi, sursele al căror mesaj enigmatic îl poartă pînă la „urechile" Pămîntului.

Între congresul de la Blackpool și conferința de la Blackpool

Dacă acceptăm formularea că, în Marea Britanie, stagiunea politică de toamnă începe cu conferințele anuale ale partidelor, congresul — anual și acesta — al sindicatelor britanice poate fi considerat o ultimă repetiție generală cu costume în vederea spectacolului care ar fi conferința laburistă.

Respectînd parcă această terminologie proprie artei scenice, congresul T.U.C. (ca și conferința laburistă, ba chiar și cea a partidului conservator) i-a reunit pe cei 1 050 de delegați, reprezentînd peste opt milioane de sindicaliști, în sala Operei din Blackpool. Desigur, ordinea de zi a unui congres T.U.C. nu este exact aceea a unei conferințe laburiste. Dar problemele economice și sociale au constituit totdeauna unul din momentele culminante ale reuniunii partidului laburist și, firește, rațiunea de a fi a sindicatelor britanice ; acest lucru este cu atît mai valabil acum cînd laburiștii sînt la guvern și cînd acest guvern a recurs, în fața dificultăților economice, la măsuri cu efect negativ asupra nivelului de viață al muncitorilor. În mai mare măsură decît altădată, congresul a proiectat lumină asupra principalei dezbateri a conferinței, conturînd cu destulă claritate atitudinea părților.

Este puțin obișnuit să se vorbească despre sindicate și guvern ca părți distincte și chiar opuse. Pînă nu demult, apartenența T.U.C. la partidul laburist asigura, în principalele probleme, armonia dintre sindicate și liderii politici. În prezent însă, imaginea este aceea a unei familii în care soții sînt înstrăinați în mare măsură, chiar dacă nu își exprimă tot timpul dezacordurile și, ocazional, au gesturi politicos-convenționale. Este ceea ce ilustrează principalele trei voturi ale congresului. Mai întîi, politica guvernului de restricții obligatorii (se prevăd chiar măsuri punitive) asupra creșterii salariilor a fost dezaprobată printr-un vot defavorabil guvernului în proporție de 7 la 1. În al doilea rînd, a fost pusă la vot și linia preconizată de conducerea T.U.C., de abținere voluntară de la sporirea salariilor (voluntară, pentru ca legea respectivă să nu poată fi folosită mai tîrziu și de vreun guvern conservator). Rezervele conducerii T.U.C. — care ar fi preferat ca un asemenea vot să nu aibă loc — s-au dovedit justificate : chiar dacă o victorie cu numai 34 000 de voturi din cele peste 8 milioane *) nu este același lucru — observa un ziarist — cu o înfrîngere cu 34 000 de voturi, rezultatul arată că încercările liderilor T.U.C. de a evita conflictul deschis cu politica guvernului nu sînt nici pe departe populare printre sindicaliști.

În sfîrșit, al treilea vot a fost acela al politeții : în ultima zi a fost aprobată o moțiune de încredere în politica generală a guvernului. Dar această amabilitate nu a înșelat pe nimeni ; atitudinea congresului este mai exact reflectată de voturile citate anterior și de altele : congresul a stabilit, de exemplu, că este recomandabil să se recurgă la greve pentru asigurarea unei salarizări egale, la muncă egală, a femeilor. Or, principiul acesta nu este, de regulă, respectat în industrie, așa încît atitudinea militantă adoptată la Blackpool ar putea zgudui serios barca economiei engleze.

*) Fiecare delegat votează pentru toți sindicaliștii pe care îi reprezintă.

În sala dezbaterilor

Cum privește guvernul provocările care i-au fost adresate la Blackpool ? Atitudinea liderilor laburiști se situează între resemnare și sfidare (sau, mai exact, contra-sfidare). În seara zilei cînd politica guvernamentală suferea în sala Operei din Blackpool o netă înfrîngere, Barbara Castle — principala executantă a acestei politici — declara că votul congresului nu va influența cu nimic politica guvernului.

Într-adevăr, se pare că maxima lui Harold Wilson „guvernul trebuie să guverneze" — adică guvernul, și nu sindicatele, sau executivul național, sau conferințele anuale, este acela care ia hotărîri — va continua să fie aplicată. În prezent, nu se mai poate spune despre politica economică ceea ce, cu mai puțin de doi ani în urmă, se spunea despre mai toate orientările guvernului laburist — că sînt menținute deschise toate opțiunile. Guvernul este decis să mențină consumul intern la un nivel scăzut, să frîneze activitatea economică pentru a limita importurile, să realizeze creșterea productivității în special prin lichidarea întreprinderilor și serviciilor nerentabile (mine, căi ferate periferice etc.). „On a toujours assez de fortitude pour supporter les maux d'autrui" : guvernul este prevenit că șomajul ar putea atinge cifra de 700 000 în iarna aceasta, dar miniștrii laburiști nici nu încearcă să conteste această posibilitate, iar unii deputați loiali — semnala un comentariu din „The Observer" — explică alegătorilor că acest lucru este, pentru o vreme, necesar.

Este adevărat că șomajul nu are numeroase victime permanente : oamenii își găsesc relativ repede locuri de muncă (alții devenind în același timp, tot pe o durată limitată, șomeri). Este adevărat că unele reorganizări din industrie se vor dovedi probabil utile atunci cînd strategii laburiști vor hotărî să încurajeze din nou expansiunea industrială. Dar deocamdată este caracteristic pentru liderii laburiști refuzul de a face promisiuni pe termen scurt sau mediu. Ministrul de finanțe Jenkins a anunțat în primăvară „doi ani grei" și nimeni nu a încercat să aducă retușuri acestui pronostic. Guvernul nu-și apleacă urechea la proteste, ci își ațintește ochii asupra balanței de plăți.

Atitudinile fundamentale par stabilite. Mai toate pronosticurile afirmă că guvernul nu va încerca să creeze la conferința națională atmosfera festivă care a lipsit la al 100-lea congres al sindicatelor, prin noi promisiuni ; prea multe din cele făcute în trecut au devenit, cu trecerea timpului, tot atîtea motive de reproș. Ce se va întîmpla exact este o chestiune, am putea spune, de temperament. Probabil vor fi votate rezoluții în defavoarea politicii actuale ; și mai probabil, noi reprezentanți ai stîngii vor fi aleși în Comitetul executiv național. Dar sindicatele știu de acum că principiul „guvernul trebuie să guverneze" va fi menținut ; și în acest caz rezoluțiile sau componența executivului național nu au șanse să modifice orientarea guvernului. Acesta pare hotărît să aștepte să culeagă roadele politicii severe pentru care a optat, sperînd că aceste roade vor apare și că — în perspectiva viitoarelor alegeri generale — nu va fi prea tîrziu.

Mihai MATEI

Republica Sud-Africană

Opoziție în „Bantustane"

Albert Louis Sachs
publicist sud-african

Ceață deasă învăluia dealurile în timp ce automobilul nostru trecea frontiera Natalului și se îndrepta în goană spre sud, spre Bizana, cel mai mare dintre punctele comerciale ale Pondolandului răsăritean.

Curînd norii s-au subțiat, s-au risipit și ne-am dat seama că străbăteam acum o întinsă cîmpie vălurită. Pădurea indigenă urma cursul rîurilor care se strecurau prin rețeaua măgurilor. Vite grase, lucioase, pășteau pe pajiștile în pantă.

Copii, în drum spre școală, ne salutau veseli, călăreți pondo își struneau bidiviii speriind în glumă femeile învesmîntate în rochii viu colorate, care stăteau de vorbă pe marginea șoselei. De jur împrejur, grupuri de colibe, cu acoperișuri ascuțite de paie, punctau dealurile. Ne aflam în inima Pondolandului, cea mai bogată grădină din întregul Transkei și patrie a unui popor mîndru, care nu s-a lăsat niciodată subjugat. Aspectul cel mai interesant al acestei regiuni nu îl oferă pitorescul natural al peisajului cît prezența marelui număr de bărbați, situație cu totul diferită de cea din alte părți ale Transkeiului, unde majoritatea băștinașilor apți pentru muncă au fost obligați să-și părăsească pămîntul și să-și caute de lucru departe de căminele lor. Aveam să aflu mai tîrziu că, în numeroase privințe, populația pondo și-a menținut unitatea într-o măsură mai mare decît orice altă grupare tribală din Transkei.

Pondolandul a fost ultima parte a Africii de sud care a căzut sub dominația rasiștilor albi. Poziția geografică a ținutului, situat în partea cea mai nordică a Transkeiului, a salvat populația pondo de asprele războaie de frontieră care au divizat și au slăbit pe zuluși în nord și pe vecinii lor de limbă Xhosa, în sud. Dîndu-și seama că totuși nu-și mai pot menține independența, ei au acceptat, spre sfîrșitul secolului trecut, anexarea Pondolandului la teritoriul colonial al reginei Victoria și astfel țara lor a devenit o parte a coloniei Cappe.

Fertilitatea solului precum și o climă favorabilă au înlesnit unei mari părți a populației masculine posibilitatea de a rămîne permanent pe ogoarele proprii. Plecarea anuală a cîtorva mii de tineri, fie la minele, fie pe culturile de trestie de zahăr din Natal, se datorează adeseori necesității de a-și procura o anumită sumă de bani pentru a plăti *labola* (bani sau vite datorați de mire părinților miresei drept zestre), și impozitele. Acești tineri nu se stabilesc însă permanent în orașe sau pe plantații.

Aceasta este explicația numărului mare de bărbați pondo care pot fi văzuți muncind pe ogoare, sau călărind pe potecile accidentate, sau umplînd pînă la refuz sălile tribunalelor în cursul proceselor. Aceasta este și explicația opoziției atît de puternice manifestată în această regiune față de autorități, a impresionantelor adunări de protest care întrunesc de cele mai multe ori peste zece mii de băștinași.

De altfel, majoritatea albilor pe care i-am întîlnit se arătau foarte îngrijorați de vehemența crescîndă a acțiunilor de protest organizate de populația pondo. Nu credeau de fel în oportunitatea sistemului rasist al Bantustanului, se împotriveau felului în care fusese pus în aplicare și, în general, erau alarmați de lipsa de informații cu privire la modul în care guvernul intenționa să acționeze împotriva opoziției indigene tot mai puternice și mai ample. Acești oameni afirmau că în trecut Pondolandul fusese una din regiunile pașnice ale Africii de sud. Acum, prin aplicarea noilor legi discriminatorii, liniștea lor era amenințată : băștinașii dădeau foc colibelor, tancurile trimise de autorități nu făceau decît să accentueze încordarea lor, boicoturile le primejduiau afacerile.

Am aflat că arderea colibelor era o formă de pedeapsă, hotărîtă în discuții colective în cadrul tribului, pentru acela care, în urma trădării legilor băștinașe, devenea nedemn să rămînă membru al comunității. Membrii tribului se adunau pentru a discuta comportarea „acuzatului". Dacă greșeala sa era puțin importantă, el primea o amendă în bani sau natură, care era împărțită între membrii tribului. Dar dacă delictul comis era grav, ca de exemplu susținerea activă a legislației Bantustanului, pedeapsa consta în izgonirea trădătorului și arderea kraalului său. Arderea colibei, săvîrșită de către mulțimi însumînd sute de indigeni, era echivalentă cu un act de exilare, aceasta fiind forma tradițională de a-l scoate pe un delicvent în afara legii tribale.

Arderea colibelor și alte forme de presiune populară au fost atît de eficace, încît în această regiune întregul sistem al Bantustanului s-a prăbușit. Șefii și membrii districtuali, ca și autoritățile tribale impuse de oficialități, nu puteau fi văzuți nicăieri.

Deși, în baza obiceiurilor existente, șefii erau îndreptățiți la cel mai mare respect, în mod tradițional ei erau mai degrabă purtători de cuvînt decît conducători ai comunității lor. Prin noile legi rasiste nu s-a ajuns decît la situația ridicolă în care autoritatea lor formală a fost sporită, în timp ce puterea lor reală a fost redusă.

Teoreticienii Bantustanului pretind că sistemul autorităților tribale reprezintă o sporire a drepturilor africanilor care, în cadrul Bantustanului, au posibilitatea să se dezvolte pe căile lor proprii. În practică, ambele afirmații s-au dovedit false. Este adevărat că șefilor și autorităților tribale li s-au acordat mai multă putere ca în trecut, dar această putere urmează să se exercite nu după sistemele democratice stabilite de către membrii tribului, ci după metode decretate în mod arbitrar de către oficialitățile rasiste.

În loc să răspundă față de trib, așa cum se obișnuia în trecut, căpeteniile răspund acum față de Departamentul Autorităților Bantu. Cu alte cuvinte, ei nu sînt reprezentanți ai poporului care vorbește guvernului, ci ai guvernului care oprimează poporul. Numai la nivelurile cele mai de jos, membrii tribului au posibilitatea de a-și alege oamenii pe care îi doresc, desigur sub rezerva aprobării de către Departamentul Administrației Bantu. Membrii autorităților tribale care se opun acestui sistem pot fi demiși, exilați sau expuși la confiscarea pămînturilor. Populația din Pondoland nu a acceptat niciodată Autoritățile Bantu, iar cînd acest sistem odios a început să-i apese din greu, s-au răzvrătit în mod fățiș.

Noilor autorități tribale li s-a dat sarcina să aplice și să strîngă impozitele — impozite pe colibe, pe vite, pe cai, pînă și pe cîini. În același timp, guvernul impus a declarat că în regiune se află prea mulți țărani pe pămînturile cultivabile. Populația pondo a răspuns că, dimpotrivă, „nu sînt prea mulți țărani, ci există prea puțin pămînt... Dați-ne pămînturile pe care ni le-ați promis, chiar dacă nu ne dați tot pămîntul pe care ni l-ați luat". Pînă la urmă, mulți indigeni au fost totuși alungați de pe pămînturile lor și obligați să trăiască în satele de pe lîngă rezervații, ca țărani lipsiți de pămînt.

Șefilor bantu li s-au acordat puteri judiciare întinse, de care aceștia s-au folosit pentru a lua mită, pentru a impune amenzi exagerate la orice abatere oricît de neînsemnată, practicînd în același timp și în largă măsură favoritismul, pentru a impune „onorarii" pentru ținerea ședințelor de judecată. S-a creat astfel o prăpastie de netrecut între autoritățile tribale impuse și membrii tribului respectiv. În cele din urmă, comunitatea a reușit să alunge autoritățile guvernamentale și să-și creeze propriile lor autorități, alese în întruniri districtuale și regionale.

Acum, se pare că legea și ordinea au fost „restabilite". Avioanele cu reacție brăzdează cu zgomot cerul, navele patrulează coastele, carele blindate străbat drumurile în toate direcțiile. A fost declarată starea de alarmă și întreaga regiune a fost închisă lumii dinafară.

Între timp, știrile sosite din celelalte părți ale Transkeiului relatează prezența aceleiași încordări amenințătoare. Este clar că „patriile Bantu" au intrat într-o perioadă de criză.

Godesberg, 22 septembrie 1938. Primul ministru al Angliei, Neville Chamberlain sosește pentru a doua oară în Germania spre a conferi cu Hitler asupra soartei Cehoslovaciei. El e întîmpinat de ministrul de externe nazist, von Ribbentrop

Intrarea trupelor naziste în Hrad

pe urmele istoriei

MÜNCHEN 1938

Traian Caraciuc
doctor în istorie

Acordul de la München, punct culminant al politicii de conciliere duse de cercurile guvernante occidentale față de puterile fasciste, se înscrie — prin implicațiile lui majore — printre evenimentele de tristă amintire, care au jalonat întreaga perioadă imediat premergătoare celui de-al doilea război mondial. Vizînd, în mod direct, integritatea teritorială, suveranitatea statală a Cehoslovaciei, însăși ființa ei națională, acest acord, încheiat cu 30 de ani în urmă, a accentuat și mai mult instabilitatea politică pe continentul nostru, a apropiat și mai mult Europa de prăpastia războiului, în care popoarele au fost aruncate de Germania hitleristă.

Cercetarea unor noi fonduri de arhivă, a presei române și a celei externe, consultarea unor lucrări consacrate evenimentelor din preajma celui de-al doilea război mondial au scos la iveală o serie de aspecte noi privind tranzacția münchenistă, precum și poziția țării noastre în contextul relațiilor internaționale ale acelei perioade istorice.

După venirea fascismului la putere în Germania, „problema sudetă" a început să apară tot mai des, deși la început într-o formă voalată, pe ordinea de zi a agendei diplomatice la cele mai diferite nivele, amploarea ei depășind cu mult relațiile bilaterale dintre Germania și Cehoslovacia. În planurile expansioniste ale cercurilor hitleriste, Cehoslovacia urma să fie una din primele victime ale agresiunii. Situația tinerei republici s-a agravat brusc în anul 1938, în urma Anschlussului. La 13 martie 1938, „Le Petit Parisien" menționa faptul că „după cucerirea Austriei, cea dintîi vizată este Cehoslovacia", iar „Le Temps" scria: „Întreaga situație din Europa Centrală este profund răsturnată. Poziția Cehoslovaciei, care creează atîtea preocupări, apare și mai primejdioasă decît era pînă acum". În același spirit comenta evoluția evenimentelor „Daily Telegraph and Morning Post", din 21 martie, care sublinia că „Cehoslovacia este obiectul principal al neliniștii Europei". În același timp, ministrul României în capitala Italiei nota că „Situația Cehoslovaciei este privită aici cu pesimism" [1]).

Poziția statului cehoslovac în fața presiunilor hitleriste devenea și mai dificilă, ca urmare a politicii echivoce și conciliatoare a cercurilor guvernante occidentale. La început, guvernul francez s-a situat pe o poziție de sprijinire a independenței Cehoslovaciei, de care era legat prin cîteva acorduri de amiciție (printre altele, prin tratatele de alianță și prietenie din 1924 și 1925). Astfel, la sfîrșitul lunii martie 1938, Paul Boncour, ministrul de externe francez, l-a primit pe von Welczeck ambasadorul Reichului la Paris, și i-a declarat că guvernul francez „își va ține toate angajamentele contractuale față de Cehoslovacia" („Universul" din 2 aprilie 1938). Poziția Franței — care peste cîtva timp avea însă să evolueze într-o direcție negativă — nu era împărtășită întru totul de cercurile conducătoare engleze în frunte cu primul ministru Chamberlain, care manifestau în continuare îngăduință maximă față de tendințele expansioniste ale lui Hitler. Sintetizînd atmosfera dominantă din jurul primului ministru britanic, atmosferă neîmpărtășită întru totul în birourile Foreign Office-ului, Legația română din Londra consemna într-un raport din aprilie 1938: „În situațiunea de astăzi, ajutorul efectiv la care Cehoslovacia ar putea conta din partea Angliei trebuie evaluat în calculele noastre politice cu un coeficient minim" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 300, F. 226). „Am impresia — scria în continuare ministrul României la Londra — că primul ministru ar fi gata să sacrifice toate țările dunărene hegemoniei hitleriste". Discursul lui Chamberlain din 25 martie 1938, prin care se definea politica externă a guvernului, a fost primit la Berlin „cu o satisfacție vădită și comentat, în ce privește Cehoslovacia, ca o nouă dovadă că Anglia nu se va angaja în-

→

[1]) Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Fondul 71 (1920—1944) Dosar Special C-7 (Cehoslovacia-München) 1935—1939, vol. 300, fila 295 (în continuare Arhivele M.A.E., F.... V.... F....).

tr-un război pentru Cehoslovacia" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 300, F. 170).

Se știe că în înfăptuirea planurilor de subjugare a Cehoslovaciei, Hitler s-a folosit intens de elementele fasciste din rîndurile populației germane care trăia pe teritoriul cehoslovac și în special de acea parte care ocupa regiunea sudetă. La 26 aprilie 1938, Henlein — reprezentantul partidului sudeților ale cărui revendicări vizau în mod direct integritatea teritorială și suveranitatea statului cehoslovac — a făcut o declarație prin care a arătat că partidul său „este un partid național-socialist", recunoscînd în mod oficial dependența sa politică de partidul nazist al Reichului. În același timp, regiunea sudetă a fost invadată de oamenii serviciilor secrete ale Gestapoului, care au organizat o rețea densă de informații și diversiune menită să submineze activitatea internă a statului cehoslovac. Pe de altă parte, în Germania se formase „corpul voluntarilor germani din regiunea sudetă", al cărui cartier general se afla la Castelul din Donndorf, în apropiere de Bayreuth. Mișcările de trupe germane în apropierea frontierelor cehoslovace, efectuate în mai 1938, ca și atacurile provocatoare și teroriste ale elementelor hitleriste din interior au creat o situație deosebit de critică.

În acest context, Cehoslovacia s-a văzut nevoită să facă față unor presiuni și amenințări tot mai brutale din partea Germaniei hitleriste. În noaptea de 22 spre 23 mai, Ribbentrop l-a invitat pe ministrul Cehoslovaciei la Berlin căruia, foarte iritat, i-a declarat : „Țin să vă reamintesc declarațiile führerului, că niciodată nu va tolera ca «volksgenossen» aflați la frontiera Reichului să fie brutalizați" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 301, F. 4). Acest amestec grosolan în treburile interne ale Cehoslovaciei a stîrnit indignare în rîndurile opiniei publice mondiale, care cerea adoptarea de măsuri energice pentru a opri agresiunea fascistă.

În contrast cu aceste cerințe, cercurile conducătoare occidentale au început să facă presiuni asupra Cehoslovaciei pentru a satisface pretențiile germane. Ambasadorii englez și francez la Praga, respectiv Basil Cochrano-Newton și Delacroix, au avut o întrevedere, în mai, cu Krofta, ministru de externe al Cehoslovaciei, în care i-au cerut înfăptuirea unor reforme urgente în favoarea sudeților. Reprezentantul englez a ținut să declare că „eforturile trebuie să fie eroice și profunde, depășind chiar cadrul actual al constituției cehoslovace", deoarece „problema minorității germane din Cehoslovacia a devenit o problemă de ordin european" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 300, F. 346).

Abia cînd situația Cehoslovaciei a devenit deosebit de gravă, diplomația franco-engleză a intrat în acțiune și la Berlin. Astfel, guvernul francez a înaintat guvernului hitlerist un protest împotriva amenințărilor Germaniei la adresa Cehoslovaciei. În același timp, la 21 mai 1938, Henderson, ambasadorul britanic la Berlin, s-a prezentat la Ribbentrop cu un mesaj în care se spunea, printre altele : „Din punct de vedere al relațiilor anglo-germane, la care lordul Halifax ține atît de mult, o asemenea acțiune a Germaniei (atacul împotriva Cehoslovaciei — n.n.) ar fi privită cu cel mai profund regret" (Martin Gilbert — Richard Gott „Conciliatorii", Buc., Ed. politică 1966, p. 169). Două zile mai tîrziu, cabinetul britanic dădea instrucțiuni ambasadorului său la Berlin să comunice guvernului german că „guvernul englez este informat că Franța va veni în ajutorul Cehoslovaciei" și că „soarta Franței nu va lăsa Marea Britanie indiferentă" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 301, F. 20).

Asemenea note și demersuri, menite să liniștească opinia publică, nu anulau, însă, orientarea principală, din acea perioadă, a cercurilor conducătoare britanice față de Germania hitleristă, politica lor conciliatoristă față de agresori, care avea să ducă în ultimă instanță la sacrificarea statului cehoslovac. Este semnificativ, în acest sens, și următorul fapt. În ziua de 20 iulie, căpitanul Wiedemann, adjutant al lui Hitler, a sosit la Londra și i-a înmînat lui Halifax un mesaj personal în problema cehoslovacă din partea lui Hitler. El avea să scrie ulterior următoarele despre această întîlnire : „Ne-am luat rămas bun cu vădită cordialitate. Lordul Halifax m-a rugat să-i transmit (lui Hitler — n.n.), că el (Halifax), înainte de a muri și ca o încununare a operei sale, ar dori să-l vadă pe führer intrînd în Londra, alături de regele Angliei, în aclamațiile poporului englez" („Conciliatorii...", p. 177). În loc să acționeze cu hotărîre împotriva orientării agresive a hitleriștilor, guvernul englez a luat inițiativa de a recomanda un mediator între germanii sudeți și guvernul cehoslovac. La 25 iulie 1938, Henderson, din însărcinarea lui Halifax, i-a transmis lui Weizsäcker, secretarul de stat la Ministerul de Externe german, propunerile Marii Britanii de a-l trimite pe lordul Runciman în Cehoslovacia „ca mediator neoficial între cehi și germanii sudeți". Toate acestea arătau că Anglia își asumase rolul principal în „rezolvarea" problemei cehoslovace făcînd presiuni din ce în ce mai mari asupra guvernului de la Praga. Ministrul României la Praga consemna, în telegrama sa din 5 septembrie 1938, adresată Ministerului de Externe : „Atît domnul Krofta cît și înalții funcționari ai Ministerului Afacerilor Străine nu-mi ascund adînca amărăciune ce le-o inspiră atitudinea guvernului britanic, care, în dorința de a salvgarda în toate chipurile pacea, împinge Cehoslovacia la concesii care echivalează în fapt cu satisfacerea integrală a revendicărilor sudete... Presiunile se exercită exclusiv asupra guvernului din Praga cu metode adesea **dureroase,** fără să se țină seama de interesele vitale ale Cehoslovaciei" (Arh. M.A.E. , 71, V. 302, F. 285, 286). Politica Marii Britanii era împărtășită în linii generale și de guvernul Statelor Unite. Este semnificativ, poate, faptul că ambasadorul S.U.A. la Berlin s-a deplasat, la 13 august 1938, special în capitala Cehoslovaciei pentru a îndemna guvernul cehoslovac „să ajungă la o înțelegere".

La Moscova, guvernul Uniunii Sovietice urmărea cu atenție evoluția evenimentelor, exprimîndu-și hotărîrea de a respecta prevederile tratatului de asistență mutuală încheiat în Cehoslovacia, la 16 mai 1935. În luna august, Litvinov, ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., i-a declarat lui von Schulenberg, ambasadorul german la Moscova, că guvernul sovietic „este ferm hotărît să-și îndeplinească obligațiile față de Cehoslovacia fără șovăire și în întregitatea lor" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 302, F. 178).

Încă din această etapă a desfășurării evenimentelor premergătoare Münchenului, opinia publică din România s-a situat cu hotărîre de partea poporului cehoslovac, exprimîndu-și întregul sprijin pentru cauza libertății și independenței țării prietene. În luna mai 1938, ministrul de externe al României a întreprins un demers, pe lîngă legația germană din București, prin care guvernul român își manifesta adînca neliniște față de desfășurarea evenimentelor privind Cehoslovacia. Ministrul de externe al Cehoslovaciei a apreciat această acțiune a guvernului român ca o „nouă dovadă a unei amiciții de care nu s-a îndoit niciodată". Referindu-se la evoluția relațiilor dintre cele două țări, Ferdinand Veverka, ministrul Cehoslovaciei la București, scria în ziarul „Universul" din 1 septembrie 1938 : „Cînd privim astăzi în urmă și încercăm să facem bilanțul relațiilor româno-cehoslovace de totdeauna, ținînd în seamă dezvoltarea la care ele au ajuns, nu putem să nu constatăm de la început o identitate de interese, a cărei permanență ne-a înfrățit, ne-a legat obligatoriu pe unii de alții".

În presa română, care prezenta în întreaga ei amploare evoluția evenimentelor din țara vecină, erau publicate tot mai numeroase luări de poziție împotriva încercărilor Germaniei hitleriste de a dezmembra Cehoslovacia. „Chestiunea minorităților germane din Cehoslovacia, ca orice chestiune minoritară din orice țară — scria ziarul «Universul» din 4 septembrie 1938 — trebuie să rămînă în cadrul ei intern. Suveranitatea încetează atunci cînd o parte din populația care o alcătuiește se conduce și ascultă de cuvîntul de ordine venit dinafara granițelor statului". Dezaprobarea planurilor agresive ale Germaniei era privită cu nervozitate la Berlin. La 13 septembrie, Ribbentrop l-a convocat pe ministrul României în capitala Reichului și i-a declarat că „regretă profund" atacurile din presa română (Arh. M.A.E., F. 71, V. 302, F. 412).

Sfîrșitul lunii august 1938 a adus noi elemente de încordare. Mărindu-și continuu presiunile asupra statului cehoslovac, guvernul hitlerist trece la organizarea unor mari manevre militare, la frontiera cehă ; aceste manevre oglindeau, după părerea legației române de la Praga, „intenția Reichului de a întreține acea atmosferă de tensiune care împiedică orice rezolvare mulțumitoare a crizei" (Arh. M.A.E., F 71, V. 302, F. 159). În același timp, reprezentanții diplomatici ai Reichului la Praga nu încetau să amenințe că „Germania nu poate asista indiferentă la situația creată în Cehoslovacia" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 302, F. 147).

În fața unor puternice presiuni din afară, la 6 septembrie, guvernul cehoslovac a fost nevoit să accepte aproape în întregime cererile avansate de sudeți, exprimînd doar unele rezerve asupra formulărilor privind orientarea politicii externe a Cehoslovaciei și răspîndirea ideologiei naziste. Germania a considerat, însă, propunerile guvernului cehoslovac „ca inacceptabile". Totodată, la congresul partidului național-socialist din Germania, de la Nürnberg, în discursul său de încheiere, Hitler a făcut o declarație ultimatum : „Anunț că dacă aceste ființe (germanii sudeți — n.n.) nu pot obține dreptate, noi vom fi aceia care le-o vom da" („Universul" din 15 septembrie 1938).

Opinia publică mondială privea cu mare îngrijorare desfășurarea evenimentelor. Cercuri progresiste, personalități lucide își dădeau tot mai mult seama de evoluția gravă a evenimentelor. Se impuneau măsurile cele mai eficiente pentru a anihila planurile agresive ale Germaniei care vizau lichidarea — după Austria — a unui nou stat independent.

Deși amenințarea care plana asupra integrității și independenței Cehoslovaciei devenea tot mai gravă, diplomația occidentală continua politica de conciliere față de pretențiile Germaniei și exercita presiuni asupra guvernului de la Praga, pentru ca acesta să satisfacă, „în interesul păcii", cererile lui Hitler. Legația română din Franța comunica Ministerului de Externe că „atît

Parisul cît și Londra fac presiuni mari asupra Pragăi pentru a mai ceda din puținul ce a mai rămas necedat" (Arh. M.A.E., F.71, V.302, F.418). La 12 septembrie, primul ministru cehoslovac a primit pe ministrul României la Praga și i-a arătat că presiunile guvernelor francez și englez vizează însăși existența statului. „E lesne a da sfaturi — spunea el — dar nu putem privi nepăsători la răspîndirea anarhiei și dezmembrarea țării" (Arh. M.A.E., F.71, V.302, F.387).

Păsind pe calea unei politici funeste pentru interesele popoarelor, cercurile guvernante engleze au inițiat organizarea unor tratative directe cu Hitler, pe seama Cehoslovaciei, tratative care aveau să culmineze cu tranzacția de la München. Astfel, la 13 septembrie, Chamberlain îi telegrafiază lui Hitler : „Avînd în vedere situația tot mai critică, intenționez să vin neîntîrziat la dumneavoastră pentru o întrevedere în scopul găsirii unei soluții pașnice" „Inițiativa" premierului britanic, considerată de Halifax „ieșită din comun și îndrăzneață", a fost privită la Paris cu răceală. Aflînd știrea despre plecarea lui Chamberlain la Berlin, Daladier nu a fost prea încîntat, sperînd că se va ajunge, totuși, „cel puțin la o conversație în trei". La 15 septembrie, Chamberlain, însoțit de H. Wilson și W. Strang, a plecat — pentru prima oară în viață, la vîrsta de 69 de ani, cu avionul — în Germania, acțiune pe care ministrul de externe al Cehoslovaciei, Krofta, avea să o califice drept „un act de umilită închinare". (Arh. M.A.E. F.71, V.303, F.28).

Primul contact anglo-german, la cel mai înalt nivel, în problema Cehoslovaciei, care a avut loc la Berchtesgaden, s-a rezumat la expunerea pozițiilor. Hitler a reclamat că situația cere o „soluționare imediată", că regiunile populate de germani trebuie despărțite de Cehoslovacia și anexate Reichului. Sub rezerva „de a se consulta cu miniștrii săi", Chamberlain a cedat, în ultimă instanță, în fața acestor pretenții ale lui Hitler, pecetluind astfel soarta Cehoslovaciei cu două săptămîni încă înainte de „München". Comunicatul dat publicității la Berchtesgaden, în ziua de 16 septembrie la orele 0,40, nu preciza, însă, decît faptul că s-a făcut „un schimb de vederi foarte întins și într-un spirit de sinceritate". (Arh. M.A.E. F.71, V. 303, F.57).

După întoarcerea sa din Germania, Chamberlain a avut o întrevedere cu liderii francezi — Bonnet, Daladier și Léger, ale căror rezultate s-au materializat în propunerile anglo-franceze adresate guvernului cehoslovac și intitulate paradoxal „propuneri pentru menținerea păcii și salvgardării intereselor vitale ale Cehoslovaciei". Acordul de la Londra prevedea că acele zone din teritoriul cehoslovac cu peste 50 la sută populație germană trebuie predate Germaniei. În noaptea de 20 spre 21 septembrie 1938, ambasadorii Angliei și Franței au prezentat guvernului cehoslovac propunerile guvernelor lor. Newton, ambasadorul Marii Britanii la Praga, a ținut să precizeze că sfătuiește guvernul „cu tărie și insistență ca propunerile să fie imediat acceptate". La rîndul său, ambasadorul Franței a declarat că „neacceptînd imediat condițiile propuse, Cehoslovacia va fi răspunzătoare de dezlănțuirea ostilităților și Franța consideră în consecință că nu este locul pentru dînsa a-și asuma obligațiuni de asistență". Față de o asemenea declarație, președintele Beneș a întrebat : „Este, deci, un ultimatum ?" Ambasadorul francez a răspuns: „Nu, dar poate ultimul sfat al unor prieteni" (Arh. M.A.E. F.71, V. 303, F.195).

Constrîns de amenințările germane ca și de presiunile anglo-franceze, guvernul cehoslovac a fost nevoit să accepte propunerile fără rezerve. În declarația guvernului Cehoslovaciei din 21 septembrie, se spunea : „...Franța și Anglia ne-au atras atențiunea asupra pericolului și ne-au forțat prin toată puterea autorității lor să ne hotărîm a asigura liniștea și securitatea amenințată, prin concesii teritoriale". În dimineața zilei de 22 septembrie, Chamberlain s-a suit într-un avion special pentru a zbura, pentru a doua oară, în Germania, ducînd cu el ultimele propuneri anglo-franceze acceptate de guvernul cehoslovac. Cea de-a doua întîlnire între Chamberlain și Hitler s-a desfășurat în hotelul „Dreesen" din Godesberg. După ce a ascultat propunerile, Hitler a declarat : „Îmi pare nespus de rău, dar acum nu mai merge". Hitler a ridicat noi pretenții. Discuțiile au intrat în impas și au continuat abia a doua zi cînd Hitler a supus, spre discuție, un memorandum. Chamberlain a declarat că documentul prezentat este „un ultimatum și nu o formă de tratative", iar Henderson a exclamat — „Diktat", la care Hitler a răspuns : „Este intitulat «memorandum»". („Conciliatorii", pag. 212). „Memorandumul" din 23 septembrie 1938 prevedea, printre altele, că toate forțele armate și întreaga administrație cehoslovacă să fie retrase din regiunea care urma să fie predată Germaniei, pînă la 1 octombrie ; guvernul cehoslovac trebuia, de asemenea, să demobilizeze pe toți germanii sudeți și să elibereze pe toți deținuții politici de naționalitate germană.

Pentru o fracțiune de timp, Halifax a considerat conflictul cu Germania ca iminent. Cabinetul britanic i-a telegrafiat lui R. A. Butler, la Geneva, pentru a intra în contact cu Litvinov și cu alți reprezentanți ai statelor membre ale Ligii Națiunilor, în vederea organizării unei acțiuni colective. Litvinov a declarat în cadrul Ligii Națiunilor : „Noi intenționăm să ne îndeplinim obligațiile luate prin acest pact împreună cu Franța și să ajutăm Cehoslovacia pe toate căile". („Pravda" din 22 septembrie 1938). El a sugerat „o întîlnire a celor trei puteri (Marea Britanie, Franța și Uniunea Sovietică — n.n.) la care să participe România și orice alt stat mic ce ar putea fi considerat demn de încredere pentru a arăta germanilor că sîntem hotărîți să păsim la acțiuni". Comnen, ministrul de externe al României, declarase încă mai înainte unui reprezentant al guvernului britanic la Geneva că „România își va îndeplini cu sfințenie obligațiunile sale contractuale". (Arh. M.A.E., F.71, V.303, F.23).

În baza tratatului Micii Înțelegeri, România a luat poziție față de pretențiile străine asupra teritoriului cehoslovac. Prin miniștrii săi la Berlin și Roma, guvernul român a înaintat un demers împotriva unor asemenea pretenții.

Între timp, la Londra, Chamberlain, reîntors din Germania, se întîlnea cu Daladier pentru a formula „noi propuneri". La 26 septembrie, din însărcinarea guvernului britanic Wilson, Henderson și Kirkpatrick s-au întîlnit cu Hitler și i-au propus o nouă întîlnire la nivel superior „pentru a evita criza". Hitler le-a declarat însă : „Fie prin tratative, fie prin folosirea forței, la 1 octombrie teritoriul va fi liber". Evenimentele se precipitau cu o rapiditate care depășea cu mult prevederile Londrei. La 27 septembrie, Chamberlain i-a transmis lui Beneș următorul mesaj : „Știrile primite de la Berlin arată că în cazul cînd Cehoslovacia nu va accepta termenii memorandumului german, trupele germane vor trece granița mîine (28.IX, orele 14)", (Arh. M.A.E., F.71, V.303, F. 247).

Ziua de 28 septembrie s-a scurs în cea mai mare tensiune. În Marea Britanie, guvernul — pentru a-și întări prestigiul, zdruncinat puternic, în fața opiniei publice—a luat măsuri de întărire a armatei și a ordonat mobilizarea flotei. În Cehoslovacia, conflictele provocate de elementele fasciste în regiunea sudetă erau din ce în ce mai mari și se soldau cu jertfe. Franța era cuprinsă de o mare neliniște. În zorii zilei de 28 septembrie, la ora 4, ambasadorul francez la Berlin, François Poncet, era însărcinat de guvernul său să intre în contact cu Hitler și să-l încredințeze că Franța va interveni din nou la Praga pentru ca aceasta să accepte ultimatumul. În același timp, ca urmare a instrucțiunilor primite de la Londra, Perth, ambasadorul englez la Roma, discuta cu contele Ciano, ministrul de externe italian, posibilitatea unei intervenții a lui Mussolini la Berlin „pentru a-l convinge pe Hitler să accepte o soluție pașnică". Hitler a acceptat intervenția lui Mussolini, fiind de acord să se întîlnească din nou cu Chamberlain în Germania, la München.

Conferința de la München, la care au participat Chamberlain și Wilson (Anglia), Daladier și Léger (Franța), Mussolini și Ciano (Italia), Hitler și Ribbentrop (Germania), și-a început lucrările în ziua de 29 septembrie 1938, la orele 12,30, la Führerhaus (Casa führerului). Încercarea timidă făcută de Chamberlain de a ridica problema participării la conferință a Cehoslovaciei a fost respinsă categoric de către Hitler. În cadrul discuțiilor, Mussolini, care avusese convorbiri directe cu Hitler, încă înainte de deschiderea conferinței, a prezentat un memorandum prin care se prevedea cedarea, de către Cehoslovacia, a unui important teritoriu și alipirea acestuia la Germania. La ora 1,30, rușinoasa tranzacție era deja încheiată : reprezentanții celor patru state, prin acordurile semnate la München, hotărîseră soarta Cehoslovaciei fără participarea acesteia și în pofida tuturor acordurilor și promisiunilor, călcînd în picioare cele mai elementare norme ale relațiilor dintre state, ale dreptului internațional.

La ora 2 și 15 minute, Chamberlain și Daladier au avut o întîlnire cu Mastny, ministrul Cehoslovaciei la Berlin, care se găsea atunci la München, căruia i-au comunicat „rezultatele conferinței". În ziua de 30 septembrie, Chamberlain s-a întîlnit din nou cu Hitler pentru a se sfătui cu acesta ce măsuri trebuiau luate în cazul cînd Praga va refuza. A fost semnat, totodată, un acord naval anglo-german și s-au discutat, în general, problemele colaborării germano-britanice. Politica de conciliere a cercurilor conducătoare engleze și, în parte, a celor franceze, ajunsese la apogeul său.

(Va urma)

FRANCE NOUVELLE
Hebdomadaire central du parti communiste français
PARIS

François BILLOUX

FIDELITATEA FAȚĂ DE PRINCIPII

ÎN NOAPTEA de 20 spre 21 august ne-a sosit ştirea intervenţiei forţelor armate ale celor cinci ţări socialiste pe teritoriul Cehoslovaciei. Biroul Politic al P.C. Francez şi-a exprimat surprinderea şi dezaprobarea. Surprindere, pentru că nici un fapt negativ important şi nou de natură să motiveze o asemenea intervenţie nu se produsese în cele 17 zile care ne despărţeau de conferinţa de la Bratislava. Dezaprobare, pentru că această intervenţie este în contradicţie cu principiile care stau la baza relaţiilor dintre partidele comuniste.

Această luare de poziţie imediată a Biroului Politic, şi care avea să fie ratificată în unanimitate, a doua zi, de către Comitetul Central, nu era nici fortuită, nici improvizată. Ea corespundea pur şi simplu aplicării politicii P. C. Francez, care se bazează pe principiile definite de toate partidele marxist-leniniste. Acelaşi lucru este valabil cu hotărîrea Biroului Politic din 25 august prin care se cerea retragerea trupelor de intervenţie din Cehoslovacia.

Care sînt aceste principii? Primul principiu este că fiecare partid trebuie să-şi definească politica sa şi mijloacele sale de acţiune în deplină independenţă, în baza marxism-leninismului, pornind de la condiţiile naţionale şi ţinînd seama de răspunderile sale internaţionale. Aceasta înseamnă că fiecare partid îşi duce lupta pentru interesele clasei sale muncitoare, ale poporului său şi ale ţării sale, luptă care, pentru a fi eficace, este inseparabilă de aceea dusă pentru interesele mişcării democratice şi revoluţionare mondiale.

Un partid care nu şi-ar îndeplini obligaţiile sale internaţionale ar fi grabnic în incapacitate de a acţiona în mod util pentru propriul său popor. La fel, un partid care nu ar adopta iniţiativele corespunzînd situaţiei concrete a ţării sale şi care din această cauză nu şi-ar îndeplini obligaţiile sale naţionale şi s-ar rupe de propriul său popor ar fi incapabil să aducă o contribuţie veritabilă la mişcarea internaţională.

Acesta este motivul pentru care cel de-al doilea principiu prevede că toate partidele comuniste au datoria să lege internaţionalismul proletar cel mai hotărît de patriotismul cel mai consecvent. Prietenia, colaborarea, solidaritatea şi unitatea de acţiune între partidele comuniste reprezintă o condiţie a succesului luptei lor atît pe scară naţională cît şi pe scară internaţională. În aplicarea acestui principiu, Comitetul Central în sesiunea sa din 22 august a subliniat că: „Partidul Comunist Francez nu-şi va slăbi eforturile în favoarea unităţii mişcării comuniste internaţionale, în favoarea întăririi relaţiilor sale de solidaritate şi colaborare cu toate partidele comuniste şi muncitoreşti şi îndeosebi legăturile de prietenie frăţească care îl unesc dintotdeauna de Partidul Comunist al Uniunii Sovietice".

Contrariu anumitor comentarii, această hotărîre a Comitetului Central nu este în contradicţie cu dezaprobarea intervenţiei militare şi nici nu este o atenuare a acestei luări de poziţie. Un prieten demn de acest nume are datoria de a spune sincer prietenului său că acesta a comis o eroare, fără ca pentru aceasta să se amestece într-o problemă care îl priveşte pe acesta din urmă. Este singurul mod de a face ca prietenia lor să nu devină otrăvită.

Al treilea principiu este acela că toate partidele sînt egale în drepturi. Nu există partide „conducătoare" şi partide „subordonate" şi nici un partid nu poate pretinde să-şi impună punctul de vedere celorlalte. Pornind tocmai de la acest principiu, P. C. Francez s-a străduit, fără ca prin aceasta să se amestece în vreun fel în problemele lor, să sprijine normalizarea relaţiilor dintre P.C.U.S. şi P.C. din Cehoslovacia, prin vizitele tovarăşului Waldeck Rochet la Moscova şi la Praga şi prin propunerea acestuia, făcută în iulie, de a se ţine o conferinţă a partidelor comuniste şi muncitoreşti din Europa.

Al patrulea principiu este acela că este normal ca partidele să aibă posibilitatea de a formula critici asupra unui aspect sau altul al politicii unui partid frăţesc, atunci cînd este vorba de probleme de doctrină sau de probleme internaţionale. Dimpotrivă, nu poate avea loc nici un fel de amestec sau intervenţie în afacerile interne ale unui partid frăţesc.

Astfel, C.C. al P. C. Francez a urmărit cu interes evoluţia situaţiei din Cehoslovacia, de la începutul anului. El a reţinut un dublu aspect.

Comitetul Central al P. C. din Cehoslovacia a hotărît să aducă modificări în conducerea partidului, în vederea dezvoltării pe baza principiilor, a democraţiei socialiste, de a îmbunătăţi stilul şi metodele de muncă ale partidului şi statului. Aceste hotărîri au fost apreciate în mod favorabil de către Comitetul nostru Central, îndeosebi la sesiunea sa din aprilie. De altfel, atît la Cierna cît şi la Bratislava şi de atunci încoace, tovarăşii sovietici, unguri, bulgari, polonezi şi germani au arătat că nu pun în cauză aceste hotărîri. Se pare că acelaşi lucru este valabil ca urmare a convorbirilor de la Moscova.

Dimpotrivă, C.C. al P.C. Francez nu şi-a ascuns preocupările faţă de faptul că elemente ostile socialismului încercau să folosească în interesul lor măsurile de democratizare, considerînd că activităţile lor nu vor întîmpina întreaga ripostă politică şi ideologică necesară. Tovarăşul Waldeck Rochet a arătat toate acestea tovarăşului Dubcek cu prilejul călătoriei sale la Praga.

Există însă o distanţă între aceste aspecte negative şi o situaţie contrarevoluţionară. Astfel, Comitetul nostru Central a apreciat la 22 august:

„Partidului Comunist din Cehoslovacia îi revine, ţinînd seama de obliga-

Bologna, oraş cu vechi tradiţii revoluţionare, a fost gazda sărbătoririi ziarului „L'Unità", organ al Partidului Comunist Italian. Cu acest prilej, tinerii muncitori bolognezi au organizat o demonstraţie pe străzile oraşului.

Lideri ai populației de culoare din orașul american Atlanta au fost arestați în timpul puternicelor demonstrații pentru drepturile civile desfășurate în acest oraș

ţiile sale internaţionale, datoria să găsească în el însuşi, în clasa muncitoare şi poporul cehoslovac, în sprijinul ţărilor socialiste şi în ansamblul partidelor frăţeşti, forţele necesare pentru a salvgarda şi a dezvolta socialismul în Cehoslovacia".

Aceasta ne-ar duce la cel de-al cincilea principiu şi anume : toate problemele şi dezacordurile ivite între partide trebuie rezolvate prin discuţii frăţeşti cu prilejul întîlnirilor bilaterale, în respectul liberei determinări a fiecărui partid şi în spiritul internaţionalismului proletar.

Am putea spune mereu şi mereu : „Ar fi fost mai bine dacă s-ar fi început cu aceasta". Dar viaţa nu se poate scurge în regrete zadarnice sau rumegînd mereu aceeaşi amărăciune. De altfel, şi îndeosebi, inamicii clasei muncitoare au motive să-şi frece mîinile de bucurie atunci cînd comuniştii, în loc să le rezerve lor toate loviturile, le schimbă între ei.

„Nu trebuie deci să se conteze pe noi — spunea luni seara la postul de *radio Luxemburg* Waldeck Rochet — pentru a participa la concertul antisovietic, declanşat de inamicii socialismului încîntaţi de o asemenea mană cerească".

Noi am considerat că intervenţia militară în Cehoslovacia a fost o greşeală gravă şi am spus acest lucru.

O dată cu acordurile de la Moscova se deschide o nouă pagină pe care, sîntem convinşi, se vor înscrie noi succese pentru cauza democraţiei, a păcii şi a socialismului în lume.

În ceea ce-l priveşte, Partidul Comunist Francez :

1) Va contribui prin toate forţele sale să explice şi să susţină hotărîrile adoptate în comun de către tovarăşii sovietici şi cehoslovaci ;

2) Va continua cu hotărîre, aşa cum a indicat-o sesiunea Comitetului Central din 22 august, „lupta sa pentru politica naţională de pace, de independenţă, de democraţie şi de socialism, ale căror obiective, mijloace şi condiţii au fost definite de congresele sale, în special de Congresul al XVIII-lea".

PARIS MATCH

Raymond CARTIER

NIXON ŞI HUMPHREY ÎN FAŢA VALULUI DE VIOLENŢĂ

PARALELISM remarcabil. Cei doi candidaţi au avut cochetăria de a-şi alege drept parteneri de listă doi necunoscuţi.

Candidatul republican la vicepreşedinţie, Spiro T. Agnew, era printre cei 50 de guvernatori din Statele Unite unul dintre cei mai obscuri. Candidatul democrat, Edmund Sixtius Muskie, este printre cei o sută de senatori unul dintre cei mai obscuri.

În răstimp de opt ani, partidul democrat a trecut de la o listă Kennedy-Johnson la o listă Humphrey-Muskie. Congresiştii de la Chicago au trebuit să depună un serios efort de autoconvingere pentru a aclama.

Ca şi Spiro Agnew, Sixtius Muskie este un american de origine recentă. Tatăl său, croitor, a sosit din Polonia în 1903. El şi-a scurtat numele patronimic de Marciszewski în acela de Muskie dar a dat fiului său pronumele de Sixtius în onoarea papilor cu acelaşi nume. Ceea ce pe vremuri reprezenta un handicap electoral de netrecut a devenit acum un avantaj. Într-adevăr, îndeosebi datorită apartenenţei sale catolice, a fost ales Muskie de Hubert Humphrey drept partener de listă.

Catolicism şi Noua Anglie. Pe vremuri, aceşti termeni se excludeau. Astăzi se asociază. Muskie reprezintă statul Maine ai cărui locuitori îşi spun „nas vînăt" datorită frigului şi „răsăriteni de jos" deoarece sînt cei mai orientali dintre americani. Statul Maine prezintă oceanului coastele sale de granit populate de homari, iar continentului păduri profunde brăzdate de rîuri înspumate pline de somoni. Încetul cu încetul catolicii—irlandezi, polonezi, canadieni francofoni — au răpit statului caracterul său de fief republican. În 1958, Muskie a devenit primul senator democrat din istoria statului Maine. Colega sa, Margaret Chase Smith, singura femeie din Senat, menţine drapelul republican, dar cu un blazon de liberalism care face ca ea să fie aproape repudiată de doctrinarii partidului.

Alegerea va avea loc la 5 noiembrie, în marţea primei săptămîni pline a acestei luni. Conform uzanţei, campania a fost deschisă în mod oficial a doua zi după „Labour Day", sărbătoarea americană a muncii. Humphrey a anticipat cu cîteva ore, conducînd parada sindicatelor pe a 5-a Avenue din New York. Nixon a intrat în horă de-abia miercuri, parcurgînd într-o maşină deschisă cartierul central al Chicagoului, denumit Loop. Programul pe care şi l-a stabilit l-a condus joi la San Francisco, vineri la Houston, sîmbătă la Oklahoma City şi Pittsburgh. Totuşi, el nu vrea să repete eroarea tactică din 1960, de a vizita toate cele 50 de state, performanţă care l-a dus la epuizare şi l-a pus într-o stare de inferioritate în cursul dezbaterii sale televizate cu Kennedy.

La rîndul lor, democraţii contează pe majoritatea statelor cu oraşe mari, inclusiv New York, al cărui guvernator republican, Nelson Rockefeller, îl susţine pe Nixon ca funia pe spînzurat. Ei speră că vechea fidelitate a sudului nu se va dezminţi complet şi că aportul necesar victoriei va fi adus de cîteva state disputate, ca, de exemplu, Connecticut şi Minnesota. Ei se mîngîie cu gîndul că Richard Nixon, candidat al unui partid în mod normal minoritar, este un om fără noroc şi neîndemînatic.

La Convenţia de la Chicago, singurul moment de unanimitate l-a reprezentat proiectarea unui film comemorînd pe John şi Robert Kennedy. Reconcilierea rituală, după înfruntarea zgomotoasă a aspiranţilor la candidatură, nu a avut loc. McCarthy şi McGovern, reprezentînd stînga şi dreapta, nu vor duce campanie în favoarea lui Humphrey. Numeroşi sudişti au declarat că simpatiile lor se îndreaptă spre George Wallace, democrat dizident, candidat al reacţiunii albe împotriva „puterii negre" Comitetul Naţional democrat speră că apropierea zilei alegerilor va

→

calma resentimentele şi va suda din nou partidul. Dar nu este sigur de acest lucru.

În întreaga istorie politică americană, puţine convenţii au fost atît de haotice ca aceea de la Chicago. Nici una nu s-a desfăşurat în mijlocul unei revolte care s-a revărsat pînă în sală, divizînd asistenţa pînă la strigăte de ură. Anul politic 1968 era oricum pătat de sîngele lui Robert Kennedy şi al lui Martin Luther King. La aceasta s-a adăugat acum sîngele celor 300 de răniţi de la Chicago. Prevestire dureroasă.

America n-a fost niciodată ţara blîndeţii. Climatul în această ţară este brutal. Cataclismele naturale ca uragane, inundaţii, secetă, valuri de căldură şi de frig au un caracter gigantic şi ucigător. Omul este aspru, sporturile sînt aspre. Gangsterismul nu este doar o invenţie de roman senzaţional. Conflictele de muncă degenerează în mod obişnuit în dezordini grave. Conflictele rasiale au dat naştere la nenumărate crime. Exista totuşi un domeniu, politica, pe care violenţa îl invada rareori. Dreptul de manifestare, proclamat în mod formal de Constituţie, se exercita de obicei într-un mod liniştit. Au fost văzute de mii de ori cortegii rivale, purtînd pancarte incendiare, cu inscripţii opuse, strigînd lozinci opuse, defilînd alături sub privirea neutră a unui poliţist care îşi legăna bastonul de cauciuc. „Law and Order", legea şi ordinea. America vedea în această deviză un talisman.

Talismanul a fost sfărîmat. Pasiunea aprinsă de războiul din Vietnam şi într-o măsură încă şi mai mare climatul de violenţă au cuprins politica americană. O parte a tineretului s-a lansat într-o acţiune violentă şi confuză. Ca şi în Europa, filozofii dizertează şi îşi pun întrebări. Tînărul, copilul sînt de mulţi ani regii societăţii americane. Ei sînt apăraţi de lege şi prin tradiţie privilegiaţi. Ei dispun de resurse pecuniare care fac din puterea lor de cumpărare unul din motoarele economiei. Pînă de curînd, politica era pentru ei un ţinut foarte îndepărtat şi foarte străin. Acum, ei se precipită cu brutalitate în acest domeniu. De ce? Desigur, sînt de părere filozofii, pentru că se plictisesc. Ei se distrează distrugînd una din bazele vieţii americane: Law and Order.

Dintr-o dată, ei redau acestor două cuvinte uzate de o repetare maşinală un relief viu.

Este pentru prima oară că problema ordinii se pune cu seriozitate într-o campanie electorală. Autorităţile nu privesc cu indiferenţă ameninţările de a se provoca tulburări în calea celor doi principali candidaţi. 22 de detectivi din serviciul secret au fost afectaţi apărării corporale a lui Humphrey, Muskie, Nixon şi Agnew. Cele două avioane Boeing 727 ale firmei United Air Lines, închiriate de republicani, şi aparatul Boeing 727 al firmei TWA, închiriat de democraţi, fac obiectul unei supravegheri minuţioase. Toate obiectele şi bagajele sînt radiografiate înainte de a fi încărcate la bord. Poliţia tuturor marilor oraşe, garda naţională a principalelor state sînt puse în stare de alarmă. Trupele federale staţionate în marile tabere din California, Texas şi Caroline au primit ordine de deplasare şi mijloace de transporturi terestre şi aeriene care le permit să intervină oriunde într-un minimum de timp. Guvernul repetă mereu că nu va lăsa ca o minoritate să atenteze la ordine şi să se substituie legii.

Guvernul care înmulţeşte aceste dovezi de forţă este democrat. Totuşi, după părerea unanimă, tulburările sau ameninţările de tulburări îmbunătăţesc şansele — deja considerabile — ale partidului republican.

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

Arthur J. GOLDBERG
fost reprezentant al Statelor Unite la O.N.U.

„SĂ FACEM MAI ÎNTÎI ORDINE LA NOI ACASĂ"

DACĂ nu vom pune ordine în propria noastră casă, poziţia noastră de mare putere va fi pusă în pericol.

Suferim la noi în ţară de relele şi de maladia discriminării rasiale împotriva negrilor, într-o comunitate mondială în care albii sînt doar o minoritate. Tolerăm existenţa unor insule de sărăcie într-o mare internă de belşug şi într-o lume în care majoritatea covîrşitoare a ţărilor sînt sărace, iar bogaţii sînt puţini la număr. Săracii sînt în mod disproporţionat nealbi, această

Nigeria. După ocuparea oraşului biafrez Aba de către trupele federale, locuitorii înfometaţi aşteaptă distribuirea raţiilor alimentare

interrelaţie este evidentă pentru toată lumea. Suferim de o tot mai mare alienare a tinerilor noştri şi sîntem înclinaţi să ne înşelăm singuri cu argumentul că acest lucru s-ar putea datora mai degrabă virtuţilor decît viciilor lor. Am construit mari oraşe, dar abandonăm centrele lor murdăriei şi decăderii. Am obţinut recolte bogate, dar nu am reuşit să găsim modul de a împărţi pe deplin roadele pămîntului cu sărăcimea de la sate.

Am presupus în mod greşit că rezolvarea dificultăţilor noastre interne va aştepta pînă ce vom pune ordine în întreaga lume. Am învăţat din dezordinile noastre civile şi din violenţa larg răspîndită că nu ne mai putem permite să amînăm reformele interne necesare.

Dorim cu disperare restaurarea legii şi ordinii esenţiale într-o societate democratică. Dar am ignorat adevărul fundamental că ori de cîte ori nevoi legitime nu sînt satisfăcute, încrederea în lege scade, iar instabilitatea şi violenţa sporesc. Sîntem o mare societate, dar nu sîntem în mod suficient o societate dreaptă. Dar dreptatea continuă să rămînă prima dorinţă a poporului din Statele Unite.

Am încercat să facem faţă dificultăţilor noastre prin măsuri inadecvate, deşi ni se spune din cercurile înalte că remediul va necesita „un angajament spre o acţiune pe plan naţional, plină de înţelegere, masivă şi susţinută... şi noi atitudini, o nouă capacitate de înţelegere şi, mai presus de orice, o nouă voinţă... din partea fiecărui american".

O casă în care domneşte nu ordinea ci dezbinarea nu poate apărea în faţa lumii ca exponentă a unei politici externe dinamice şi progresiste. În consecinţă, trebuie să acordăm prioritate lucrurilor celor mai de seamă şi anume preocupărilor noastre interne neglijate pînă acum.

Toate acestea nu înseamnă că nu s-au realizat progrese. S-au făcut multe în domeniul legislativ şi anume în ce priveşte învăţămîntul, folosirea mîinii de lucru, locuinţele şi drepturile civile.

Dar tocmai datorită speranţelor cărora le-au dat naştere realizările noastre, comunitatea mondială nu poate înţelege neputinţa noastră de a rezolva relele adînc înrădăcinate ale societăţii noastre, şi de a le realiza pe marea scară adecvată întinderii şi capacităţii noastre. Aceste rele nu au fost create ieri şi nu există un remediu instantaneu pentru ele. Nu mai este însă acceptabil ca ele să fie tratate doar cu „întreaga urgenţă pe care o implică". Această formulă, concepută pe bună dreptate cu 14 ani în urmă, a fost deformată pentru a justifica amînări fără termen.

Din fericire, relele care bîntuie ţara noastră nu sînt incurabile. Este încă timp să recurgem la remediile masive de natură să restabilească sănătatea naţiunii. În discursul său inaugural, preşedintele Kennedy şi-a declarat convingerea că „dacă o societate liberă nu-i poate ajuta pe cei mulţi şi săraci, ea nu-i poate salva nici pe cei puţini care sînt bogaţi". El se referea la problemele de politică externă. Dar cuvintele sale sînt valabile şi pentru

→

societatea noastră internă. Nu trebuie să se permită ca ţara noastră să ajungă vreodată ceea ce Disraeli avertiza că va deveni Anglia cu un secol în urmă — două naţiuni, una bogată şi una săracă — sau ceea ce Comisia consultativă naţională pentru dezordinile civile ne-a avertizat anul acesta că am putea deveni : „Două societăţi, una neagră şi una albă — separate şi inegale".

LE FIGARO

PARIS

ULTIMELE ALEGERI PARŢIALE PENTRU SENAT?

DUMINICĂ 22 SEPTEMBRIE, Senatul va înregistra cea de-a treia reînnoire trienală a sa. El a fost reales în mod integral în 1959, în conformitate cu dispoziţiile Constituţiei celei de-a V-a Republici, care transforma Consiliul Republicii în Senat. La alegerile din septembrie 1962, o treime din senatori, cei care aparţin seriei „A", apoi în septembrie 1965 o altă treime — cei din seria „B", au trebuit să se supună verdictului corpului electoral format din deputaţi, consilieri generali şi delegaţi ai consiliilor municipale.

La 22 septembrie cei 38 000 de „mari electori" desemnaţi vor trebui să reînnoiască mandatele senatoriale din seria „C" : departamentele care merg de la Rinul inferior la Yonne — Paris şi cele şase noi departamente create prin împărţirea vechilor departamente Seine şi Seine-et-Oise. În total împreună cu D.O.M. — T.O.M. (departamentele şi teritoriile extra-europene) plus cele două alegeri parţiale din Aube şi Hérault vor trebui ocupate 103 locuri.

După toate probabilităţile, aceste alegeri senatoriale vor fi ultimele de acest fel dacă se ţine seama de intenţia afirmată în ultimele zile de către generalul de Gaulle şi guvern de a se ajunge — pe cale de referendum — la o fuziune între Senat şi Consiliul Economic formîndu-se astfel o nouă Adunare consultativă care să nu mai aibă un caracter legislativ.

Datorită împrejurărilor, este puţin probabil ca această alegere de gradul doi să fie marcată de o profundă agitaţie politică în Senat unde stabilitatea este o tradiţie. Astfel, în 1962 numai 7 locuri din 85 şi-au schimbat titularul şi dacă în 1965 s-au putut înregistra 27 noi senatori — din 89 locuri care urmau să fie ocupate — trebuie subliniat că adeseori un senator al cărui mandat expirase şi care nu mai candida a avut drept succesor un reprezentant al aceleiaşi tendinţe, ceea ce duce la schimbări minime în compoziţia grupurilor politice din Senat.

Cel mult ne putem aştepta de data aceasta să vedem manifestîndu-se cîteva candidaturi apolitice reprezentative ale marilor organisme regionale (comisiile pentru dezvoltarea economică regionale, camerele de agricultură şi comerţ) şi ale organizaţiilor profesionale. Indiferent de situaţie mai multe motive pledează pentru o oarecare stabilitate : în primul rînd, scrutinul de gradul doi ; apoi situaţia personală a senatorilor din fiecare departament unde mandatul a expirat este de multe ori mai hotărîtoare pentru „marii electori" decît eticheta politică. Trebuie subliniat de asemenea că aceste alegeri vor avea un caracter mai politic în departamentele unde se va vota pe baza reprezentanţei proporţionale : acesta va fi cazul îndeosebi în departamentele rezultate din reorganizarea regiunii pariziene, deşi majoritatea vechilor aleşi din Seine şi Seine-et-Oise, care candidează acum în noile departamente au unele şanse să-şi redobîndească locul.

Olivier ROUCHON

Cutremurele de pămînt din Iran au provocat distrugeri ingrozitoare. Dintr-un sat intreg, Daasht-Bayaz, distrus de seisme, nu au supravieţuit decît vreo cîţiva bărbaţi aflaţi la cimp. Toate femeile şi toţi copiii au fost ingropaţi sub ruine

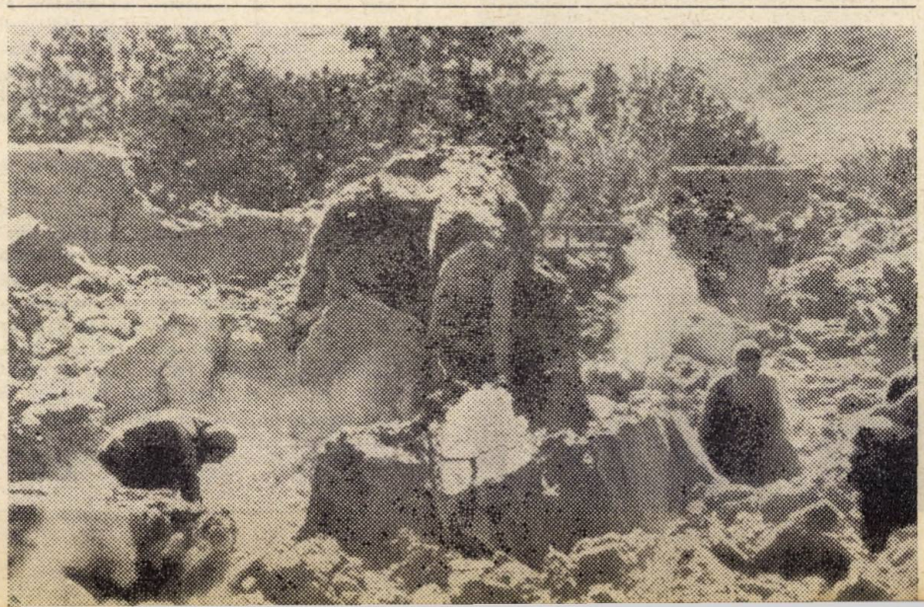

reflector

LA WASHINGTON SE SPUNE CĂ...

Primele acţiuni ale lui Larry O'Brien în calitate de director al campaniei lui Humphrey şi de preşedinte naţional democrat au înfuriat „aripa Lyndon Johnson" a partidului. O'Brien l-a concediat pe trezorierul comitetului naţional, John Criswell, în vîrstă de 36 de ani, care fusese ales de Johnson ca director al Convenţiei din Chicago, el fiind totodată omul care a supravegheat amplul şi mult criticatul sistem poliţienesc. Unii democraţi se plîng că O'Brien a fost la fel de brutal ca şi John M. Bailey, fostul preşedinte naţional. Lui Bailey i s-a acordat titlul onorific de „preşedinte emerit", dar avantajele reale ale acestui post au dispărut foarte curînd. Înapoiat la Washington, Bailey a descoperit că limuzina Chrysler Imperial pe care o avea la dispoziţie a fost înlocuită de partid cu un Ford închiriat... Este posibil ca după alegeri, O'Brien să accepte un post la misteriosul miliardar Howard Hughes.

Fostul guvernator al Pennsylvaniei, William W. Scranton, în vîrstă de 51 de ani, care în 1964 i s-a opus fără succes lui Barry Goldwater pentru candidatura la preşedinţie a partidului republican, este menţionat tot mai mult de anturajul lui Nixon ca eventual secretar de stat într-o administraţie republicană. Scranton, care a fost pe vremuri secretar de stat adjunct sub Foster Dulles, plănuieşte să efectueze un turneu de două săptămîni în Anglia, Franţa, R.F.G. şi eventual Italia şi va asista la convorbirile N.A.T.O. de la Bruxelles.

În efortul de a face candidatura lui Hubert Humphrey mai atrăgătoare pentru alegătorii tineri şi dezamăgiţi, activiştii acestei campanii au încercat să-l recruteze pe fostul student de la Institutul teologic Yale School, Sam Brown, în vîrstă de 24 de ani, care a condus activităţile tinerilor voluntari în sprijinul lui Eugene McCarthy. Brown a refuzat această ofertă. După toate probabilităţile, el va lucra cu o coaliţie de foşti sprijinitori ai lui McCarthy şi va duce campanie pentru candidaţii pentru Congres care se pronunţă împotriva războiului.

Numele lui John W. Gardner a fost alăturat aceluia al lui Eugene McCarthy în ce priveşte posibilitatea de a-i urma lui Grayson Kirk, preşedintele Universităţii din Columbia, care urmează să se retragă. Gardner, care a fost ministru al sănătăţii, educaţiei şi bunăstării în Administraţia lui Kennedy şi Johnson, este acum preşedinte al Coaliţiei urbane. S-au făcut în trecut numeroase speculaţii în sensul că guvernatorul Nelson Rockefeller îl va alege pe Gardner pentru a ocupa locul lui Robert Kennedy în Senat.

Poliţia din Los Angeles studiază un film particular, mult mărit, care ar putea arunca o oarecare lumină asupra asasinării senatorului Robert Kennedy. Filmul a fost făcut ca un documentar despre politica din California, de către o echipă studenţească şi a fost developat la sfîrşitul lunii iunie. Echipa a fost uimită observînd pe peliculă un om care seamănă foarte mult cu asasinul Sirhan Sirhan, participînd la două întruniri în favoarea lui Robert Kennedy cu puţin înainte de împuşcarea acestuia la 5 iunie. O secvenţă a filmului făcut la Hotel Ambassador în noaptea asasinării îl arată pe Sirhan solemn şi ursuz vorbind cu un alt bărbat, scund şi negricios şi cu o fată înaltă, cu părul pieptănat în sus.

(După Newsweek)

L'EXPRESS

PARIS

WILSON, LIRA STERLINĂ ŞI SINDICATELE

PENTRU despărţirea de lira sterlină, specialiştii presei londoneze de la „Times" pînă la „The Economist" au evocat, în termeni nostalgici, vechile splendori ale acestei devize astăzi umilite. „Funeraliile premature" au explicat la Rotterdam cei şase miniştri de finanţe ai Pieţei comune, întruniţi la 9 septembrie în conferinţă trimestrială.

La baza acestor analize contradictorii : acordul de la Basel devenit oficial la 9 septembrie ; el prevede un ajutor de 2 miliarde dolari acordaţi Băncii Angliei de către zece din ţările cele mai bogate ale lumii, ajutor la care Franţa nu aduce pentru moment, prin glasul ministrului său de finanţe, François Xavier Ortoli, decît „simpatia" sa. Aceste credite, imediat disponibile, vor servi la diversificarea rezervelor ţării care deţin activuri în lire sterline. Diversificare : acest cuvînt a provocat lacrimi financiarilor britanici.

Într-adevăr, de la ultimul război mondial, Marea Britanie trage după ea datorii impresionante. Întrucît a hotărît să-şi plătească achiziţionările de material, ea a fost nevoită, din lipsă de bani, să-şi crediteze partenerii. Aceasta este originea „conturilor de lire sterline" convertibile în orice moment în dolari sau în mărci, sau chiar în aur, şi deţinute de ţări care întreţin relaţii comerciale cu Anglia. Aceste conturi sînt garantate de rezervele de devize britanice. Şeicul Sabah el Salem al Sabah, emir al Kuweitului, posedă în conturile sale o creanţă de 350 milioane lire sterline. Ar fi de ajuns ca el să ceară convertirea acestei sume şi rezervele Băncii Angliei ar fi secătuite.

Cu cele 2 miliarde de dolari obţinuţi la reuniunea de la Basel, Londra va putea să ramburseze aproape o treime din datoriile sale pe termen scurt, Banca Angliei dînd dolari deţinătorilor de lire. „Aceasta este cu adevărat sfîrşitul perioadei de glorie a lirei sterline — se spune în City — deoarece dolarul înlocuieşte aproape pretutindeni lira sterlină".

Harold Wilson nu a aşteptat acest sfat pentru a-şi asigura propriile sale poziţii. După 10 zile de la congresul laburist, primul ministru britanic îşi pregăteşte tactica : el speră să-şi înfrîngă criticii subliniind cît este de dezolant să se vadă cum Marea Britanie este sprijinită mai degrabă de credite străine decît de propriile sale sindicate.

Într-adevăr, mai mult ca oricînd, sănătatea economică a Angliei, care reprezintă garanţia soliditătii monedei sale, este condiţionată de terminarea conflictelor sociale. De-abia şi-au terminat litografii cele opt săptămîni de „grevă a zelului", şi conflictul latent din metalurgie se înăspreşte. Confederaţia britanică a muncitorilor de pe şantierele navale şi din metalurgie i-a ameninţat pe şefii de întreprinderi : „Trei milioane de grevişti la 21 octombrie, dacă revendicările noastre de salarii nu sînt satisfăcute".

Wilson va trebui să folosească întreaga sa îndemînare pentru a dezamorsa această bombă : propunerile prezentate de patroni sînt deocamdată de trei ori mai reduse decît revendicările salariaţilor.

Bernard HARTEMANN

Tineri din Braunschweig (R. F. a Germaniei) demonstrează împotriva neonazismului, în timpul campaniei electorale din landul Saxonia inferioară.

Wanis El GADAFFI

primul ministru al Libiei

La 4 septembrie, regele Idriss al Libiei a acceptat demisia primului ministru Bakkoush şi a însărcinat pe fostul ministru de externe, Wanis El Gadaffi, cu formarea unui nou guvern (al 11-lea din decembrie 1961, cînd Libia şi-a obţinut independenţa). Compoziţia noului guvern este aceeaşi ca a celui precedent, cu excepţia ministrului de externe numit în locul lui Gadaffi şi a unui nou ministru al justiţiei.

Originar dintr-o familie de ţărani, Wanis El Gadaffi s-a născut în 1922 în Cirenaica (una din cele trei provincii ale Libiei înainte de abolirea sistemului federal în 1963). După terminarea şcolii arabe, el a început în 1943 să lucreze la municipalitatea din Benghazi. Doi ani mai tîrziu face parte din Consiliul executiv (guvernul provincial) al Cirenaicăi, ocupînd pe rînd posturile de „nazîr" (ministru provincial) al industriei, sănătăţii publice, muncii, comunicaţiilor şi de interne.

În 1957, Wanis El Gadaffi a fost numit preşedinte al Consiliului executiv, post pe care îl ocupă timp de patru ani. El intră pentru prima dată în guvernul federal în 1962. Începînd din martie 1963 şi pînă în ianuarie 1964 ocupă postul de ministru de interne şi apoi de ministru al muncii şi afacerilor sociale. Din 1964 pînă în 1965 e ambasador la Bonn. Întors în ţară devine ministru al planului şi dezvoltării, iar mai tîrziu cumulează acest post cu cel de ministru ad-interim al construcţiei şi patrimoniului de stat. La începutul acestui an, Wanis El Gadaffi a fost numit ministru al afacerilor externe, post pe care l-a deţinut pînă la actuala sa numire în postul de prim-ministru.

Într-o declaraţie dată publicităţii la Tripoli, imediat după constituirea noului cabinet, primul ministru libian a subliniat că va continua politica externă de prietenie şi colaborare dusă de fostul prim-ministru Bakkoush. El a anunţat, totodată, că va continua eforturile în vederea evacuării bazelor militare străine de pe teritoriul ţării. Încă de la 5 iunie 1967, Libia a cerut guvernelor S.U.A. şi Marii Britanii să desfiinţeze bazele lor militare din această ţară.

A. M.

poșta redacției

GENERALUL BOULANGER, PARTIDUL LABURIST

Teodor Mateescu, Cluj. 1) Activitatea politică a generalului francez Georges Boulanger (1837—1891) a periclitat serios regimul republican din Franța în penultimul deceniu al secolului trecut. Ca ministru de război cu începere din 1886, s-a străduit să apară ca „omul care va răzbuna înfrîngerea Franței în războiul din 1870". Așa a apărut, după înlăturarea sa din guvern, în 1887, mișcarea boulangistă, susținută atît de bonapartiști cît și de regaliști. Numit comandant de corp de armată la Clermont-Ferrand, Boulanger a venit de trei ori la Paris fără permisiune și deghizat, ceea ce a atras îndepărtarea lui din cadrele armatei în 1888. Aproape imediat după aceea a fost însă ales deputat. După respingerea, în iunie 1888, a propunerilor sale de revizuire a Constituției, a renunțat la mandat. În iulie 1888 a fost rănit într-un duel de primul ministru Charles Floquet, om mult mai în vîrstă decît el, pe care îl insultase. În 1889 a fost reales deputat, și insistențele sale pentru abrogarea constituției republicane au devenit primejdioase. Guvernul condus de Paul Tirard a hotărît să-l acționeze în judecată și a cerut Camerei să-i ridice imunitatea parlamentară. Spre surprinderea generală, Boulanger a fugit la 1 aprilie 1889 de la Paris, plecînd la Bruxelles și, de acolo, la Londra. Judecat în contumacie pentru trădare, a fost condamnat la deportare. În alegerile din 1889 și 1890, susținătorii săi nu au mai avut succes și „boulangismul" a început să se destrame. La 30 septembrie 1891, Boulanger s-a sinucis la Bruxelles, pe mormîntul amantei sale, vicontesa de Bonnemain. 2) Partidul laburist britanic a fost creat în anul 1900 și și-a luat numele actual în anul 1906. Pînă în 1914, în ciuda independenței sale formale, a acționat ca aliat al mult mai puternicului partid liberal. După ce a jucat un rol minor în guvernul de coalitie condus de H. Asquith, a cîștigat un rol mai important în coaliția condusă de Lloyd George. În alegerile generale din 1918, partidul laburist, reorganizat de Arthur Henderson, a obținut două milioane de voturi și 50 de mandate în Camera Comunelor. Primul guvern laburist, condus de MacDonald, a venit la putere în ianuarie 1924, dar a fost răsturnat curînd de liberali, care inițial îl sprijiniseră. Al doilea guvern MacDonald a condus Anglia din 1929 pînă în 1931. Trecînd peste frămîntările politice care au urmat depresiunii cronice, să notăm că, în 1938, partidul laburist s-a opus acordurilor de la München, că în 1940 a jucat rolul decisiv în înlăturarea de la putere a lui Neville Chamberlain și în numirea ca prim-ministru a lui Winston Churchill și că mai mulți miniștri laburiști — în special Attlee, Ernest Bevin și Herbert Morrison — au deținut poziții cheie în guvern între 1940 și 1945. Alegerile din 1945 s-au soldat cu aducerea la putere a unui nou guvern laburist, condus de Attlee. În octombrie 1951, puterea a revenit din nou conservatorilor, care au deținut-o pînă în 1964, cînd Harold Wilson a devenit prim-ministru.

Vasile Flueraru, satul Nichiteni, județul Botoșani. 1) Monarhiile europene au fost enumerate la „Poșta redacției" în nr. 30/1968. În Africa sînt în prezent monarhii Etiopia, Libia și Marocul, iar în Asia — Iranul, Cambodgia, Tailanda și Japonia. 2) Forțele O.N.U. sînt alcătuite ad-hoc, atunci cînd se decide trimiterea lor în anumite regiuni ale lumii. Ele sînt formate din soldați puși la dispoziție din proprie inițiativă de guvernele unor state mici sau mijlocii.

Valentin Munteanu, Craiova. După cum s-a anunțat detaliat în momentul respectiv, nava de spionaj americană „Liberty" a fost nu scufundată ci doar avariată de bombardamentul forțelor izraeliene.

Laurențiu D. Ștefănescu, Iași. Toate completările trimise de dv. în legătură cu biografia lui Mahatma Gandhi și a Indirei Gandhi repetă informații apărute la „Poșta redacției" în numere mai vechi.

Alexandru Silea, București. Caricaturile dv. nu se inspiră din fapte politice reale sau măcar posibile.

Ion Glavă, Reșița. După cum reiese din statisticile oficiale în 1967 turiștii străini au petrecut în Iugoslavia 16 milioane de nopți.

Grigore Stoica și Grigore Niculae, comuna Snagov, județul Ilfov. Personalitatea despre care ne întrebați este încă în viață dar, din cauza vîrstei înaintate, nu mai ia parte la activitatea politică.

Adrian Patilineț, Sebeș-Alba. Atît la facultatea de filozofie cît și la facultatea de filologie se predau și cursuri de teorie și practică a presei.

Ing. Petru Lőrincz, Timișoara. Nu există o asemenea facultate.

Nicușor Stoica, comuna Gornet-Cuib, județul Prahova. După cum am arătat și cu alte prilejuri, rubrica „Profil" este rezervată exclusiv unor personalități de peste hotare.

CONFLICTELE INTERNE DIN REPUBLICA CIAD

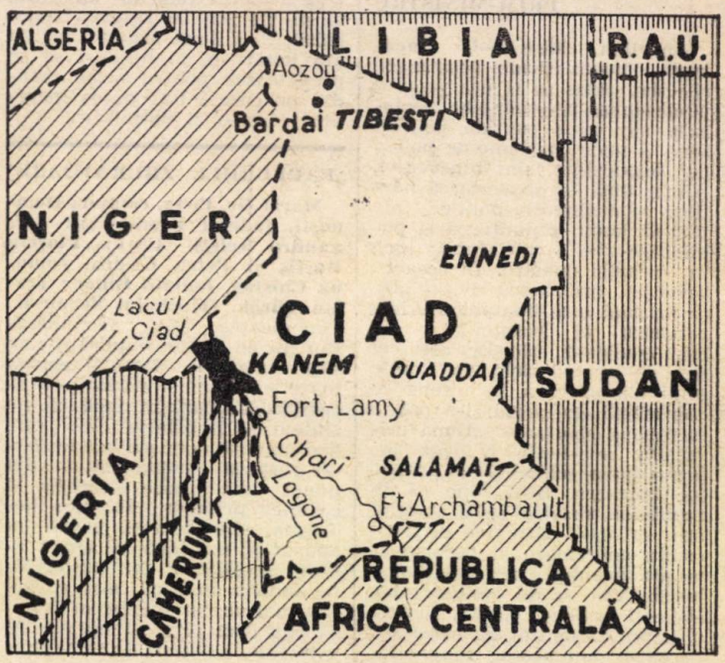

Gh. Bran, București. Tulburările din Republica Ciad au fost determinate de rebeliunea populației din zona munților Tibesti. Regiunea este locuită de clanul berber Tibu care, în secolul XVI, conducea bogatul și puternicul regat musulman Kanem, situat la nord-vest de lacul Ciad. Se spune că acest clan ar descinde din garamanți, locuitorii Saharei fertile descrise de Herodot. La fel ca tribul musulman Hausa din Nigeria și ca populațiile similare din zonele sahariene ale Republicii Niger, clanul Tibu este ostil oricărei conduceri exercitate de populații creștine sau animiste. Din cei 3 500 000 de locuitori ai Ciadului, aproape jumătate sînt musulmani, 45 la sută sînt animiști iar 5 la sută creștini. Președintele Tombalbaye, care și-a făcut studiile în Franța, face parte din minoritatea creștină. Faptul că Ciadul nu are ieșire la mare, combinat cu lipsa unor căi de comunicație lesnicioase în regiunile muntoase, face dificilă sarcina guvernului — al cărui sediu este la Fort Lamy, în sud-vestul țării — de a ține sub control regiunile de frontieră din nord. Triburile musulmane nomade au provocat în repetate rînduri dificultăți guvernului. Între 1965 și 1967, relațiile Ciadului cu Sudanul au fost foarte încordate, ca urmare a unei rebeliuni din provincia Wadai, învecinată cu Sudanul. În timpul dominației coloniale franceze, Wadai a fost un sultanat independent. În 1965, rebelii din această provincie au creat la Khartum un „guvern în exil al Republicii Islamice Ciad". După multe luni de ciocniri de frontieră, guvernul sudanez și-a schimbat atitudinea, începînd să coopereze cu cel de la Fort Lamy pentru reprimarea rebeliunii. Da data aceasta, pentru a recăpăta controlul asupra regiunii de nord-vest, președintele Tombalbaye a solicitat și obținut colaborarea forțelor militare franceze staționate la baza de la Fort Lamy.

Prof. Traian Săsărman, orașul Beclean. 1) Indonezia a revenit la O.N.U. 2) În timpul președintelui Truman, funcția de vicepreședinte a fost îndeplinită de Alben Barkley. 3) Între momentul asasinării președintelui Kennedy și alegerile din 1964, Statele Unite nu au avut vicepreședinte.

Vasile Ghioca, Buzău. 1) Presupunem că, între timp, prima dintre problemele ridicate de dv. s-a rezolvat de la sine. 2) Nu știm unde ați citit o asemenea informație, dar vă asigurăm că este inexactă. 3) Este vorba de deosebirea dintre cursul oficial și cursul pentru turiști, cărora li se acordă înlesniri speciale.

Traian Sînerîian, București. Cestmir Cisar, președintele Consiliului Național Ceh, este una și aceeași persoană cu fostul ambasador al R. S. Cehoslovace la București.

Nicolae Băbău, Tg. Jiu; Florica Iordache, comuna Teremia Mare, județul Timiș; Mircea Farkas, comuna Nusfălău, județul Sălaj; Ilie Florescu, București. Nu sîntem în măsură să vă facem serviciul solicitat. Vă sugerăm să vă adresați Ministerului Afacerilor Externe.

Adrian Săvoiu, Cîmpulung-Muscel. Cursurile valutelor străine apar periodic în ziarul „România Liberă".

poșta redacției

DE CE NU MAI E POMPIDOU PRIM-MINISTRU

Aurelian Marcopol, București. Unele dintre propunerile dv., cum ar fi cea privind prezentarea programelor electorale ale unor partide politice sau a unor „testamente politice" importante, sînt binevenite. Altele însă — prezentarea hărților administrativ-politice ale țărilor lumii, renunțarea la publicitate etc. — nu intră încă în vederile noastre. În ceea ce privește întrebarea dv. — „De ce nu mai este Pompidou prim-ministru al Franței ?" — cel mai autorizat răspuns este cel dat de președintele de Gaulle unui ziarist care, la ultima sa conferință de presă, i-a pus o întrebare similară : „După criza din mai-iunie a avut loc într-adevăr schimbarea primului ministru. Știți bine că în republica noastră șeful statului este cel care răspunde de interesele superioare și permanente ale Franței, de stabilitatea instituțiilor și de continuitatea acțiunii publice. Astfel, funcția și acțiunea sa sînt de mare anvergură și depășesc conjunctura. De aceea, președintele republicii este ales de popor pe timp de șapte ani și poate fi reales. Primul ministru, ales și numit de șeful statului, trebuie să lupte cu conjunctura, avînd totdeauna misiunea să orienteze, să coordoneze, să urmărească activitatea celorlalți miniștri și a administrației, să conducă participarea guvernului la lucrările legislative și la controlul Parlamentului, să fie în contact zilnic cu interesele, cu opiniile, cu faptele. El trăiește, fără pauză și fără menajamente, în mijlocul a ceea ce se numește politica. Cu alte cuvinte, în imediat el traduce în acte ale momentului directivele de ansamblu stabilite de președinte și adoptate de guvern. Aceasta face ca el să-și cheltuiască energia fără cruțare. El trebuie, fără îndoială ,să reziste suficient timp pentru a putea desăvîrși ceea ce se poate numi o fază în opera puterilor publice. Dar, în funcție de principii și de necesitate, sarcina sa are limite. El trebuie schimbat la momentul dorit, fără ca, de altminteri, această schimbare să poată influența proiectele statului, nici mersul său, deoarece președintele este cel căruia îi revine să fixeze obiectivele, direcția și ritmul. De cînd exercit actualele mele funcții, în funcție se află un al treilea prim-ministru. Se știe care au fost în această sarcină meritele d-lui Debré și apoi ale d-lui Pompidou, importanța și calitatea a ceea ce au realizat ei. Și deoarece îmi vorbiți despre cel de-al doilea, despre dl Pompidou, ei bine, trebuie să vă spun că făcînd tot ce a făcut șase ani și jumătate în funcție, durată care nu are nici un fel de precedent de patru generații, marcînd, cu prilejul crizei mai-iunie o solidaritate exemplară și salutară, și contribuind atît de bine la succesul național al alegerilor, era bine ca, fără a merge pînă la epuizare, el să fie pus în rezerva republicii. El a dorit aceasta, iar eu am hotărît-o, invitîndu-l să se pregătească pentru orice mandat pe care i l-ar putea încredința într-o zi națiunea".

„FARFURIILE ZBURĂTOARE"

Maria Gr. Popa, comuna Domnești, județul Dîmbovița ; Alexandru Keleti, Cluj ; Florian Bortiș și Petru Costea, comuna Chiștag, județul Bihor ; Traian Török, Odorheiul Secuiesc . Fenomenele încă neexplicate sau nu pe deplin explicate cum sînt așa-zisele farfurii zburătoare provoacă o curiozitate firească. Mărturisim însă că nu sîntem — și nimeni nu este deocamdată — în măsură să dăm un răspuns fundamentat din punct de vedere științific în ceea ce privește originea lor. Tocmai din această cauză au apărut și continuă să apară atîtea „explicații" fanteziste. Nu ne îndoim însă că, mai curînd sau mai tîrziu, știința va izbuti să elucideze și acest mister. Vă vom ține la curent cu toate concluziile la care vor ajunge savanții și, în primul rînd, cu cele ale raportului Condon care urmează să fie prezentat Academiei de științe din Statele Unite în cursul acestei toamne.

EDMUND SIXTUS MUSKIE

Nic. Stefanov, Botoșani. Principalul atu politic al lui Edmund Sixtus Muskie, desemnat de Convenția de la Chicago pentru a candida la vicepreședința S.U.A., constă în faptul că a reușit să smulgă statul Maine de sub controlul republicanilor și să devină, în 1954, primul guvernator democrat al acestui stat după 20 de ani. Ulterior, în 1958, a fost primul senator democrat al statului Maine, ales cu o mare majoritate. Iată acum și celelalte date biografice solicitate. Muskie, al doilea dintre cei șase copii ai unui croitor de origine poloneză, și-a petrecut prima parte a vieții în orașul Rumford, a făcut studii strălucite la colegiul Bates, iar în 1939 și-a luat licența în drept la Universitatea Cornell. În timpul celui de-al doilea război mondial a luptat în cadrul flotei. După război a practicat avocatura la Waterville și și-a început cariera politică în calitate de membru al Camerei Reprezentanților din statul Maine. Edmund Muskie are în prezent 54 de ani, e căsătorit și are cinci copii. Este cunoscut ca un politician cu vederi conservatoare. La Convenția de la Chicago el e cel care a făcut să triumfe punctul de vedere al Administrației în ceea ce privește formularea politicii față de Vietnam în platforma partidului.

Dumitru Andronache, Rîmnicu Sărat. Revista „Lumea" nu este editată în limbi străine.

BIAFRA ȘI DREPTUL INTERNAȚIONAL

Evoluția conflictului nigeriano-biafrez ridică, după părerea mea, interesante probleme de drept internațional. Este necesar, în primul rînd, să se precizeze semnificația recunoașterii Biafrei ca stat independent de către cele patru state africane : Tanzania, Gabon, Coasta de Fildeș și Zambia. După cum admit majoritatea autorilor de drept internațional, recunoașterea este un act declarativ (iar nu constitutiv) emanînd de la un stat sau un grup de state, prin care acestea constată apariția unui nou subiect de drept internațional sau, în general, producerea unei modificări în ordinea juridică internațională. Ea nu conferă calitatea de stat, de guvern etc., celui căruia i se acordă, ci reprezintă mai curînd un act politic de natură să faciliteze, să înlesnească producerea unor efecte juridice ulterioare (stabilirea de relații diplomatice, încheierea unor tratate etc.). „Recunoașterea" ca atare nu angajează decît statul de la care emană. În consecință, recunoașterea Biafrei de către unele state africane nu „conferă" acesteia cu nimic calitatea de stat independent, membru cu drepturi depline al comunității internaționale. Ea reprezintă numai un act cu caracter politic, o apreciere a guvernelor acestor țări cu privire la cererea de independență a acestei provincii. De altfel, după cum au declarat președintele Tanzaniei, Nyerere, și cel al Coastei de Fildeș, Houphouet-Boigny, gestul lor nu a fost dictat exclusiv de rațiuni politice, ci și de rațiuni umanitare (vezi „Lumea" nr. 37/1968). Dacă aceasta este situația în ce privește recunoașterea Biafrei ca stat, altfel stau lucrurile în ce privește recunoașterea ei ca parte beligerantă. Recunoașterea calității de răsculați sau beligeranți poate interveni în situația cînd cei care s-au ridicat împotriva guvernului unui stat au dobîndit o parte din teritoriul acestuia, au organe de conducere proprii și desfășoară operațiuni militare într-o formă organizată. În cazul în care ar fi capturați, răsculații urmează să fie tratați ca prizonieri de război, iar nu ca infractori, potrivit legislației penale naționale. Recunoașterea calității de beligeranți are efecte juridice mai întinse, „...răsculații, al căror statut juridic nu are contururi precise, dobîndesc toate drepturile unei părți beligerante, față de guvernul statului împotriva căruia luptă. Prin recunoașterea calității de beligeranți răsculaților de către statele terțe, aceștia sînt puși pe picior de egalitate cu guvernul împotriva căruia luptă, dobîndind drepturile și obligațiile asemănătoare cu ale unui stat beligerant". (Prof. dr. doc. Grigore Geamănu, Dreptul internațional contemporan, București, 1965, p. 204). *În asemenea situații, luarea puterii de către beligeranți pe o anumită parte a teritoriului național antrenează crearea unei noi ordini juridice, în acea parte a țării, cu caracter provizoriu. Este ceea ce în doctrina dreptului internațional se cunoaște sub denumirea de guvern local „de facto", guvern care poate intra în relații de drept internațional cu guvernul central sau cu statele terțe, cu condiția ca ordinea sa juridică să fie efectivă* (P. Guggengeim, Droit international public, Genève, 1953, vol. I, p. 203). *În cazul Biafrei, consider că aceasta urmează a se bucura de protecția pe care dreptul internațional o conferă beligeranților, întrucît însuși guvernul central nigerian, acceptînd să participe la negocierile de la Aburi, Londra, Kampala, Niamey, Addis Abeba, Alger, a recunoscut implicit provinciei biafreze calitatea de parte beligerantă. De altfel, însăși ideea „negocierilor", „mediațiunii", „tratativelor", presupune, în dreptul internațional, existența unor părți distincte în conflict.*

Victor DUCULESCU
București

Vasile Domnica, Fălticeni ; preot Enache Tocilă Sibianu, comuna Săcel, județul Maramureș ; Alexandru Dinu, comuna Mîrzănești, județul Teleorman. Am citit cu mult interes scrisorile dv. Vă rugăm să ne scrieți comunicîndu-ne, ca și pînă acum, opiniile dv. în legătură cu diversele evenimente internaționale.

lumea

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Intreprinderea de industrie locală

BĂIMĂREANA

Baia Mare, str. M. Eminescu nr. 63

execută mobilier comercial pentru unitățile comerciale cu orice profil.

Noile tipuri de mobilier comercial executate de întreprindere au o linie modernă și sînt ultima expresie a creațiilor de acest gen.

Calitatea mobilierului produs de Intreprinderea de industrie locală „BĂIMĂREANA", Baia Mare, str. M. Eminescu nr. 63, este binecunoscută de către consumatori. Dintre noile tipuri de mobilier pe care le va livra anul acesta către magazinele de specialitate se numără și următoarele :

— Camera combinată tip VENUS
— " " tip TEHNOLEMN
— " " tip MOGOSA
— Bucătăria tip Camelia
— Recamieuri tip TEHNOLEMN

Întreprinderea de industrie locală „BĂIMĂREANA", Baia Mare, str. M. Eminescu nr. 63, execută piese auto, printre care :

— Discuri ambreiaj pentru toate tipurile de autovehicule
— Supape
— Cric manual de 5 tone
— Cap bare

Dintre produsele de metalurgie pe care le execută pentru populație Întreprinderea de industrie locală „BĂIMĂREANA"

— Baia Mare, str. M. Eminescu nr. 63, se numără
— Cazane pentru baie
— Cazane pentru rufe.

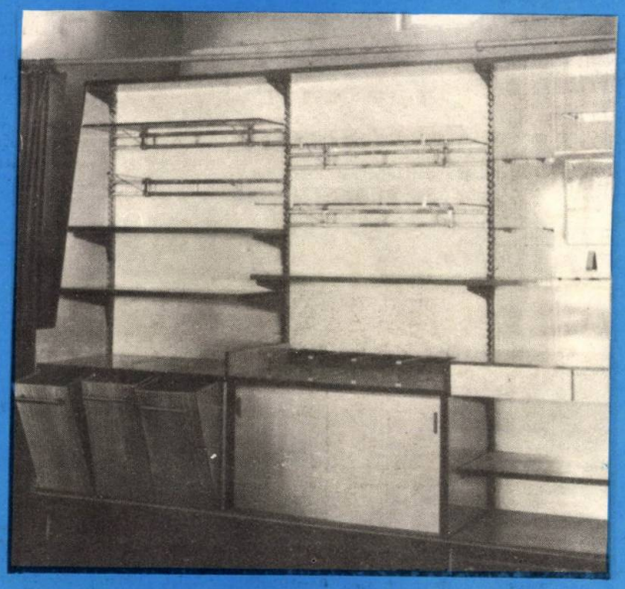

Lei 2

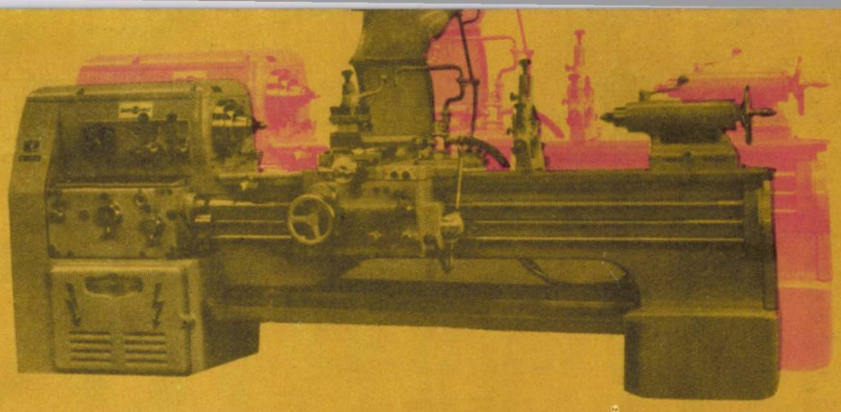

UZINA DE

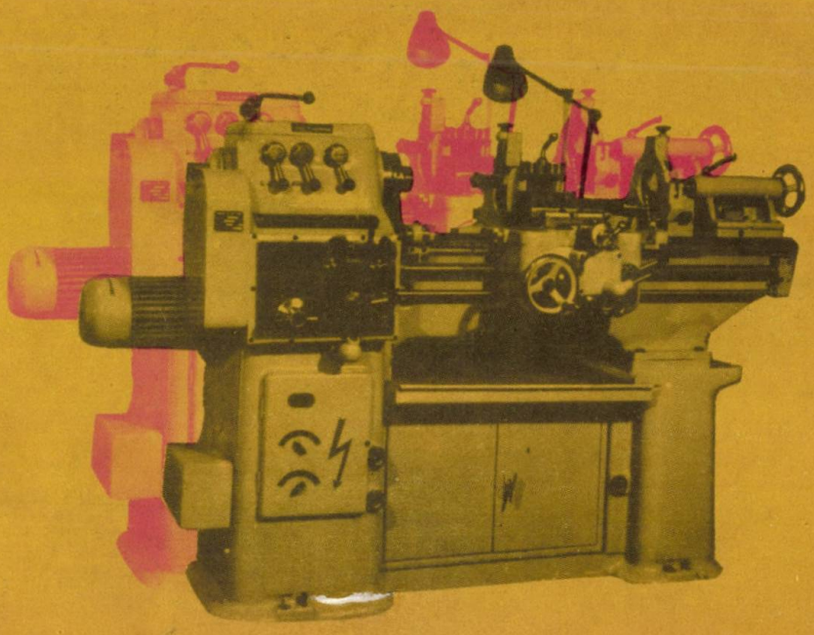

produce:

- **Strunguri normale 250—320—400—630—800**
- **Strunguri revolver orizontal 25 şi 40**
- **Strunguri revolver vertical 25 şi 40**

STRUNGURI

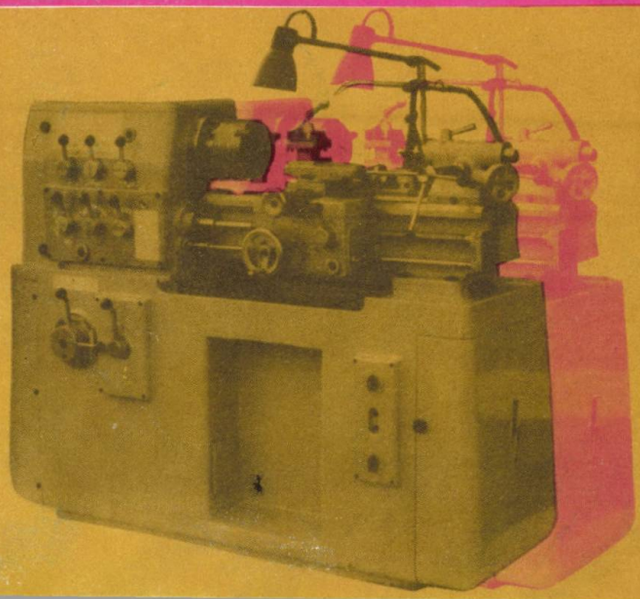

ARAD

str. Artileriei nr. 1

De la corespondenții și trimișii noștri speciali

NEW YORK • GENEVA • PRAGA • ROMA

Din țările socialismului

◆

Arterele Șanhaiului

40
joi 26 septembrie 1968

Pe urmele istoriei

MÜNCHEN 1938

lumea

La Palatul Naţiunilor Unite au început lucrările celei de-a 23-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U.

Aspect din pavilionul românesc la cea de-a X-a ediţie a Tîrgului Internaţional de la Brno.

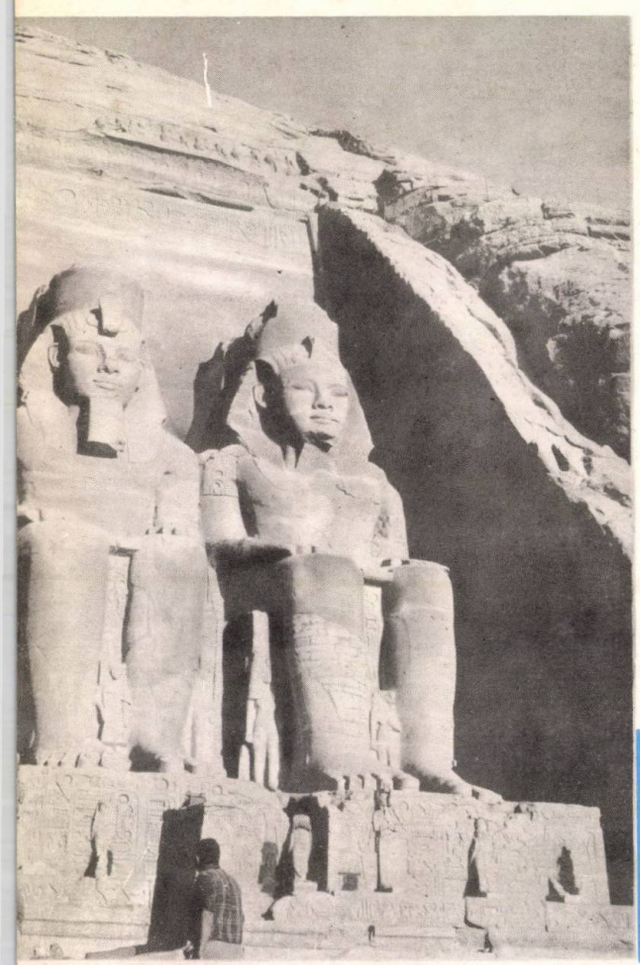

În R.A.U. a fost sărbătorită încheierea lucrărilor de transferare a monumentelor de la Abu Simbel, organizate sub auspiciile U.N.E.S.C.O. În fotografie, o parte din faţada templului lui Ramses, aşezată cu 70 de metri deasupra vechiului nivel.

lumea

Nr. 40 (257) 26 SEPTEMBRIE 1968

sumar

EDITORIAL

2 În spiritul internaționalismului socialist. *Constantin Florea*

3 SĂPTĂMÎNA în telegrame

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI SPECIALI

5 NEW YORK — Sesiunea a XXIII-a a început. *George Serafin*
6 GENEVA — Trecere în revistă a proiectelor de rezoluție. *Radu Vasiliu*
8 PRAGA — Săptămîna politică. *Eugen Ionescu*
19 ATENA — „Nai" sau „Oxi" ? *Constantin Alexandroaie*
24 MOSCOVA — „Zond 5", Pămînt — Lună — Pămînt. *Iurii Marinin*

ARTICOLE

10 CARACAS — posibilități multiple de colaborare. *Eugen Pop.*
14 Portugalia. Anatomia unei dictaturi. *Elena de la Souchère.*
22 „Două miliarde pentru Banca Angliei". *Nina Danoș*

SINTEZE

11 Rolul organismelor internaționale în promovarea cooperării economico-științifice între state. *Mircea Malița*

REPORTAJ PE GLOB

16 Călătorie pe Huang Po. *Ion Găleteanu*

INTERVIUL NOSTRU

18 ALESSANDRO PERTINI, *președintele Camerei Deputaților a parlamentului italian* : „Destinderea internațională trebuie să constituie o preocupare majoră a reprezentanților tuturor popoarelor". *Sorin Mladoveanu*

PE URMELE ISTORIEI

20 München — 1938 (II). *Traian Caraciuc*

DIN PRESA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI

25 RINASCITA. Un interviu cu Luigi Longo
26 MORNING STAR. Despre principiile relațiilor dintre țările socialiste

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 International Herald Tribune, Le Monde, Jeune Afrique, Correio da Manha

PROFIL

30 JACQUES RABEMANANJARA, ministrul afacerilor externe al Republicii Malgașe

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

ÎN SPIRITUL INTERNAȚIONALISMULUI SOCIALIST

pag. 2

SINTEZE

Rolul organismelor internaționale în promovarea cooperării economico-științifice între state

de MIRCEA MALIȚA

adjunct al ministrului afacerilor externe

pag. 11

CORESPONDENȚE DIN:

New York pag. 5

Geneva pag. 6

Praga pag. 8

Atena pag. 19

Moscova pag. 24

ANATOMIA DICTATURII PORTUGHEZE

pag. 14

Pe urmele istoriei

MUNCHEN – 1938 (II)

pag. 20

Din presa partidelor comuniste și muncitorești

- **RINASCITA : Un interviu cu Luigi Longo**
- **MORNING STAR : Despre principiile relațiilor dintre țările socialiste**

pag. 25

În spiritul internaţionalismului socialist

Ţările socialiste au fost învestite de istorie cu înalta misiune de a demonstra, practic, în faţa întregii lumi, superioritatea noii orînduiri — în raport cu orînduirile anterioare — în toate domeniile vieţii politice, economice, sociale şi ideologice, sub toate aspectele relaţiilor dintre oameni şi dintre popoare. În zilele noastre — cînd dezideratul major al libertăţii şi independenţei naţionale mobilizează şi însufleţeşte forţele revoluţionare, masele largi populare de pretutindeni — o deosebită importanţă capătă problema afirmării superiorităţii socialismului şi în planul relaţiilor interstatale, expresie a unităţii depline pe care socialismul este chemat să o realizeze între noile relaţii sociale, instaurate pe plan naţional, şi raporturile promovate de ţările socialiste pe planul relaţiilor dintre ele ca şi cu alte ţări.

Viaţa arată că, desfiinţînd cauzele obiective ale antagonismului dintre naţiuni, socialismul creează premisele înfăptuirii şi garantării consecvente a dreptului sfînt al fiecărui popor de a-şi hotărî singur soarta, de a-şi afirma fiinţa şi personalitatea sa — condiţie primordială de care depind mersul înainte al orînduirii socialiste şi comuniste, întărirea forţei tuturor ţărilor socialiste şi creşterea influenţei lor pe scară internaţională, înfăptuirea idealurilor de pace şi progres ale popoarelor. În aceasta şi constă unul din cele mai mari avantaje ale socialismului, a cărui folosire şi materializare în practică constituie un factor-cheie în dezvoltarea cu succes a fiecărei ţări socialiste şi a întregului sistem socialist în ansamblu.

Parte integrantă a sistemului socialist mondial, a întregului front antiimperialist, România pune în centrul politicii sale externe prietenia, alianţa şi colaborarea frăţească cu toate ţările socialiste, preocuparea plină de răspundere pentru întărirea continuă a forţei şi coeziunii ţărilor socialiste, a solidarităţii mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale, a unităţii tuturor forţelor progresiste, antiimperialiste. Pornind de la faptul că dezvoltarea prieteniei şi colaborării cu celelalte state socialiste — de care sîntem legaţi prin comunitatea orînduirii sociale, prin unitatea ţelurilor şi aspiraţiilor fundamentale — corespunde atît intereselor poporului român cît şi ale celorlalte popoare, România dezvoltă şi întăreşte continuu relaţiile politice, economice, cultural-ştiinţifice cu toate ţările socialiste frăţeşti.

„Continuînd vechile lor tradiţii internaţionaliste revoluţionare — spunea tovarăşul Nicolae Ceauşescu în cuvîntarea rostită recent la Reşiţa — **muncitorii, comuniştii din România, întregul nostru popor îşi manifestă activ internaţionalismul socialist, pe care îl văd exprimîndu-se în colaborarea frăţească dintre ţările socialiste, dintre partidele comuniste, pe baza respectului suveranităţii şi independenţei naţionale, a egalităţii depline în drepturi, în solidaritatea lor în muncă şi luptă pentru socialism, pentru pace. În condiţiile de astăzi, numai înţelegerea şi înfăptuirea tuturor acestor laturi inseparabile ale internaţionalismului socialist, numai aplicarea învăţăturii marxist-leniniste în mod multilateral pot asigura întărirea unităţii ţărilor socialiste, a partidelor comuniste şi muncitoreşti. Partidul nostru va face totul pentru a-şi aduce contribuţia la realizarea acestei unităţi de muncă şi luptă".**

Militînd pentru întărirea prieteniei cu ţările socialiste frăţeşti, partidul şi statul nostru şi-au exprimat în repetate rînduri hotărîrea de a dezvolta necontenit relaţiile de prietenie tovărăşească cu popoarele Uniunii Sovietice ca şi cu celelalte ţări socialiste vecine — Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria — cu Cehoslovacia, Polonia, R.D. Germană, Albania, cu statele socialiste din Asia — R.P. Chineză, R.D. Vietnam, R.P.D. Coreeană, Mongolia, cu Cuba socialistă.

Promovarea neabătută a principiilor relaţiilor de tip nou constituie factorul hotărîtor al normalizării şi adîncirii relaţiilor dintre ţările socialiste, baza trainică a întăririi colaborării lor multilaterale. Extinderea şi amplificarea continuă a acestei colaborări sînt determinate de avîntul fiecărei economii naţionale, de progresul şi înflorirea fiecărui stat socialist. Cu cît fiecare ţară socialistă este mai puternică, mai dezvoltată, cu atît mai puternic, mai dezvoltat este întregul sistem socialist mondial, cu atît mai mare este forţa de influenţare a socialismului. În acelaşi timp, în condiţiile revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane, progresul nu este de conceput fără intensificarea, în primul rînd, a relaţiilor de colaborare şi cooperare cu ţările socialiste frăţeşti şi, totodată, a schimburilor cu toate statele lumii în planul diviziunii mondiale a muncii. Este un fapt demonstrat că cooperarea multilaterală, economică, politică, ştiinţifică şi culturală dintre ţările C.A.E.R. — la care România ia parte activă — dintre toate statele socialiste, permite accelerarea mersului ascendent al fiecărei ţări în parte, întărirea întregului sistem socialist.

Aşa cum s-a subliniat în numeroase documente ale partidului şi statului nostru, România, pe deplin loială alianţelor sale politice şi militare cu ţările frăţeşti, este ferm hotărîtă să le respecte întocmai, văzînd în aceasta o chezăşie a apărării fiecărui stat socialist în faţa unei agresiuni imperialiste, o garanţie a întăririi forţei de apărare a întregului sistem socialist, a apărării păcii în lume. Ţara noastră şi-a îndeplinit şi îşi îndeplineşte neabătut îndatoririle ce-i revin ca membră a Tratatului de la Varşovia — creat ca instrument de apărare a ţărilor socialiste împotriva unui atac imperialist — se îngrijeşte neobosit de întărirea capacităţii sale de apărare, dezvoltînd, în acelaşi timp, colaborarea cu celelalte ţări socialiste participante la Tratat, în spiritul principiilor pe care acesta a fost creat. Este evident că atît timp cît există blocul agresiv N.A.T.O. este necesară şi menţinerea Organizaţiei Tratatului de la Varşovia.

Nu poate fi, desigur, ignorat faptul că, în prezent, între ţările socialiste există unele neînţelegeri, ceea ce provoacă nelinişte şi îngrijorare în rîndul tuturor acelora cărora le sînt scumpe idealurile socialismului. Interesele unităţii ţărilor socialiste, a mişcării comuniste, a tuturor forţelor antiimperialiste cer ca, în aceste condiţii, să se acţioneze cu consecvenţă şi hotărîre, depunîndu-se eforturi răbdătoare, perseverente şi sincere, pentru restabilirea climatului de încredere reciprocă, eliminarea divergenţelor — care nu pot fi decît temporare — pentru asigurarea unor relaţii de colaborare tovărăşească, internaţionalistă între ţările socialiste, pornindu-se, în permanenţă, de la faptul că ceea ce uneşte ţările socialiste trebuie să prevaleze asupra divergenţelor.

Pentru atingerea acestor ţeluri, o importanţă deosebit de mare ar avea renunţarea cu desăvîrşire la practica etichetărilor aplicate unor partide frăţeşti sau ţări socialiste, tratarea cu răspundere a problemelor fiecărei ţări socialiste, grija permanentă pentru evitarea apariţiei oricăror noi animozităţi şi disensiuni, perseverenţa în acţiunea de normalizare a relaţiilor, de aşezare a lor pe temelia egalităţii depline în drepturi, a neamestecului în treburile interne şi respectării suveranităţii naţionale, în spiritul internaţionalismului.

Statornicirea fermă a acestor principii în relaţiile dintre ţările socialiste permite fiecărui partid să-şi elaboreze, în mod de sine stătător, cu răspundere pentru destinele poporului respectiv, linia sa politică internă şi internaţională, aplicînd în mod creator marxism-leninismul în conformitate cu situaţia concretă, particularităţile şi tradiţiile naţionale ale fiecărei ţări. Aceasta este de natură să determine întărirea prestigiului socialismului, să contribuie, în cadrul fiecărei ţări, la consolidarea unităţii de nezdruncinat dintre partid şi popor.

Desfăşurarea vieţii internaţionale evidenţiază pericolul deosebit pe care imperialismul şi politica sa agresivă îl reprezintă pentru libertatea şi independenţa popoarelor, pentru pacea omenirii. Zădărnicirea planurilor cercurilor reacţionare — a căror activitate cunoaşte în prezent o anumită recrudescenţă — continuarea neslăbită a eforturilor îndreptate spre asigurarea unei destinderi trainice pe continentul european şi în alte zone ale lumii necesită astăzi, mai mult ca oricînd, — ca o condiţie de prim ordin — întărirea unităţii ţărilor socialiste, a mişcării comuniste, a tuturor forţelor antiimperialiste.

Acţionînd în acest spirit, România nu a precupeţit şi nu precupeţeşte nici un efort pentru a-şi aduce contribuţia la cauza sfîntă a dezvoltării prieteniei şi colaborării dintre ţările socialiste, a întăririi unităţii lor.

Constantin FLOREA